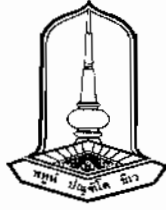

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

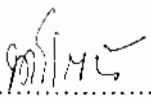
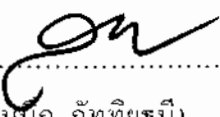
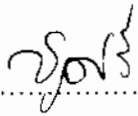
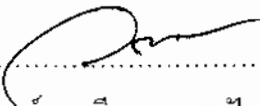
วิทยานิพนธ์
ของ
อนุรักษ์ ณะกมล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา
ตุลาคม 2554
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

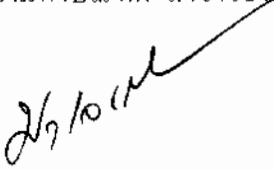

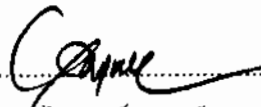
คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายอนุรักษ์ ณะกสม
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 (รศ.ดร.นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล)	ประธานกรรมการ (อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
 (รศ.สมนึก กัททิชชนี)	กรรมการ (ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (รศ.ชูศรี วงศ์รัตนะ)	กรรมการ (กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)
 (อาจารย์ ดร.วีรพล แสงปัญญา)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ.ดร.ไพฑูรย์ สุขศรีงาม)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 19 เดือน ๓๐ พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์และการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.วีรพล แสงปัญญา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัยตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ให้การอบรม สั่งสอน ให้คำแนะนำ กำลังใจอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกู รองศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล อาจารย์สุภาภรณ์ กัลยารัตน์ อาจารย์สุกัญญา พลราชม และอาจารย์ไพเราะ วุฒิเจริญ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำอย่างดียิ่งแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน ผู้นำชุมชน ตลอดจนครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่กัลยา คำสุจริต คุณพ่อสัญญา ณะกลม และขอขอบคุณ นางสาวแสงเดือน ณะกลม ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณมารดา บิดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้การศึกษอบรม และวางพื้นฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน

อนุรักษ์ ณะกลม

ชื่อเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
ผู้วิจัย นายอนุรักษ์ ณะกลม
กรรมการควบคุม รองศาสตราจารย์สมนึก กัททิยชนี และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ
ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2554

บทคัดย่อ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขา ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม เข้าใจเรียนรู้หลักศีลธรรมมาพัฒนาผู้เรียนด้านกาย จิตใจ และสติปัญญาให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข เพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ การดำเนินงาน ผลผลิต รวมถึงผลที่ตามมาของโครงการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาโครงการที่ดีขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดมุกดาหารโดยใช้รูปแบบ IPOO แบ่งเป็นด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลที่ตามมา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน 7 คน ครูผู้รับผิดชอบ 7 คน นักเรียน 230 คน และบุคลากรภายนอกโรงเรียน คือ ผู้ปกครองนักเรียน 120 คน ผู้นำชุมชน 7 คน พระสงฆ์ 7 รูป รวมทั้งหมด 385 คน โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร จำนวน 77 ข้อ ฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 90 ข้อ ฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียนจำนวน 44 และฉบับที่ 4 สำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และพระสงฆ์ จำนวน 41 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .87 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .95 ถึง .97 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ 37 ข้อ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร จำนวน 11 ข้อ ฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 9 ข้อ และฉบับที่ 3 สำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และพระสงฆ์ จำนวน 9 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ตามความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียน จากแบบประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ส่วนความคิดเห็นของบุคลากรภายนอกโรงเรียน จากแบบประเมินมีความเหมาะสม

TITLE Evaluation of Buddhism School Projects in Mukdahan Province
AUTHOR Mr. Anurak Tanaklorn
ADVISORS Assoc. Prof. Somnuek Pattiyatane and Assoc. Prof. Choosri Wongrattana
DEGREE M.Ed. **MAJOR** Educational Research
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2011

ABSTRACT

Buddhism school project aims to develop learners by integrating with Tri Sikkha, the Threefold Learning principles, to promote the students with goodness and ethics with understanding of morality to improve the learner's body, mind and intelligence in order to live in the society happily and peacefully. Investigation of the projects' success, process, output including of outcome leads to the projects' improvement. This research aimed to evaluate the Buddhism school projects in Mukdahan province by employing the IPOO model which classified into the input, process, output and outcome. There were 385 research sublets consisting of 7 school administrators, 7 responsible teachers, 230 students, 120 parents, 7 community leaders and 7 Buddhist monks, residing in Mukdahan province obtained using the Multi-stage Random Sampling technique. There were three research instruments including of 4 questionnaires in 5-rating scale; 1) the 77-item questionnaire for the school administrators, 2) the 90-item questionnaire for the responsible teachers, 3) the 44-item questionnaire for the students and 4) the 41-item questionnaire for the community leaders, the parents and the Buddhist monks having the discriminating powers ranged from .33 to .87 and reliabilities between .95 to .97; a 37-item structured-observation; and three structured interviews, 1) 11 questions for the school administrators, 2) 9 questions for the responsible teachers and 3) 9 questions for the community leaders, the parents and the monks. Statistics used for data analyses were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows:

1. In the input aspect, the school administrators, the responsible teachers and the students agreed with this aspect as a whole at a high level on that most of the teachers behaved well and practiced the Buddhist 5 principles. The community leaders, the parents

and the monks agreed with this aspect at a high level on that most of the teachers in the school accepted and supported the operation of the Buddhism schools.

2. In the process aspect, the school administrators agreed with this aspect at a high level that was the personnel number was sufficient in the Buddhism school operation, the responsible teachers agreed at a high level on the activities arranged consistently with the Buddhism schools' objectives; while, the students agreed at a high level on that most of the teachers prepared before-classroom readiness by practicing meditation, and the community leaders, the parents and the monks agreed at a high level on that the school activities gained good cooperation from the monastery and the monks.

3. In the output aspect, it was revealed that the responsible teachers, the students and the community leaders, the parents and the monks agreed with the output aspect at a high level on that the organized learning activities supported the students' participation in the Buddhist activities frequently, encouraged the students' interest and on time class attendance, promoted the students to be responsible for the environment in school and in public places and promoted the students to behave by consistently with the school's laws.

4. In the outcome aspect, the school administrators had satisfaction at a high level because the households, monasteries, and schools gained benefit from the Buddhism schools. The responsible teachers and the students had satisfaction at a high level since the students had closer participation with the monks and more chances to make merit at the temple. The community leaders, the parents, and the monks had satisfaction at a high level on that the students knew disciplines and followed social norm.

From the observation, it was revealed that the moral quotation signs were posted around the school area and the Buddha images were enshrined in the classrooms. The teachers arranged Buddhism activities in the moral learning room and integrated teaching and learning activity with the Buddhism practices and school's rules such as praying and doing meditation before class which affected on the students' attention in class, being polite to visitors, dressing appropriately by following the schools' regulations, submitting homework on time, participating school's activities of One Bath a Day Saving project that helped the students in family savings.

From the interviews, it was shown that the school still faced inadequate budget support and the area for activity arrangement. The school took students to practice Dharma at the temple and invited the monks to teach at school causing the students' interest in studying and having closer acquaintance with the monks. The students behaved disciplinarily in a good manner, helped the family's household chores, learned to avoid drugs and partook in community and monastery activities which affected on good results of community tradition inheritance.

In conclusion, the Buddhism school project operation in Mukdahan province achieved its objectives by the school, households, and monasteries shared the mutual benefit. The concerned parties should support, promote and evaluate the project in order to allow the project's continual development and operation.

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	แนวคิด โรงเรียนวิถีพุทธ	7
	การประเมินโครงการ	17
	ความหมายของการประเมินโครงการ	17
	ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ	18
	ความสำคัญของการประเมินโครงการ	19
	กระบวนการของการประเมินโครงการ	20
	รูปแบบการประเมินโครงการ	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
	งานวิจัยในประเทศ	36
	งานวิจัยต่างประเทศ	54
3	วิธีดำเนินการวิจัย	58
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
	วิธีการสร้างเครื่องมือ	62
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	71
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	74
ตอนที่ 2 ผลการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบประเมิน	79
ตอนที่ 3 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร ที่ได้จากแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง	107
ตอนที่ 4 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์	112
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
ความมุ่งหมายของการวิจัย	119
สรุปผล	119
อภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะ	127
บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	133
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	134
ภาคผนวก ข การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	181
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์	186
ประวัติย่อของผู้วิจัย	202

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	61
2	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล	63
3	ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียน ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร	75
4	ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของครูผู้รับผิดชอบ ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร	76
5	ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของนักเรียน ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร	77
6	ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร	78
7	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมและรายด้านของ ผู้มีส่วนร่วมโครงการ	79
8	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นรายชื่อของผู้บริหาร	80
9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการ เป็นรายชื่อของผู้บริหาร	82
10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิต เป็นรายชื่อของผู้บริหาร	84
11	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลที่ตามมา เป็นรายชื่อของผู้บริหาร	86
12	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ	88
13	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการเป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ	90
14	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิต เป็นรายชื่อ ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ	93

15	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลที่ตามมา เป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ	95
16	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นรายชื่อของนักเรียน	97
17	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการ เป็นรายชื่อของนักเรียน	98
18	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิต เป็นรายชื่อ ของนักเรียน	99
19	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลที่ตามมา เป็นรายชื่อ ของนักเรียน	100
20	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นรายชื่อ ของบุคลากรภายนอกโรงเรียน	102
21	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการเป็นรายชื่อ ของบุคลากรภายนอกโรงเรียน	103
22	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิต เป็นรายชื่อ ของบุคลากรภายนอกโรงเรียน	104
23	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านที่ตามมา เป็นรายชื่อ ของบุคลากรภายนอกโรงเรียน	106
24	ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสังเกต จากการสังเกตสภาพทั่วไป และหลักฐานต่าง ๆ	108
25	ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร	182
26	ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้รับผิดชอบ	183
27	ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน	184
28	ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เพื่อการประเมินฉบับที่ 4 สำหรับผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	185

27	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน	184
28	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เพื่อการประเมินฉบับที่ 4 สำหรับผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และ พระสงฆ์	185

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	14
2	โครงสร้างรูปแบบการประเมินผลของไทเลอร์ (Tyler)	26
3	โครงสร้างแบบจำลองในการประเมินผลของ Stake	27
4	โครงสร้างของการประเมิน CIPP Model ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม	32
5	ด้านที่จะต้องประเมิน	33

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยถือได้ว่าเป็นความผูกพันกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน โดยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังมีคำกล่าวว่า สามัคคีร่วมชาติ พุทธศาสนาร่วมใจ สังคมไทยจึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักและเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่จึงนับถือศาสนาพุทธ พุทธศาสนาจะเป็นกลไกหนึ่งในการควบคุมระเบียบของสังคม หลักธรรมทางศาสนาช่วยในการกล่อมเกลাজิตใจ สร้างศีลธรรมให้สังคมไทยเป็นอันเดียวกัน (เสนาะ ผดุงจิตร. 2543 : 1) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยว่า วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับการกล่อมเกลาคำสอนของพระพุทธศาสนา พุทธธรรมเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ อด ฝึก จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกระดับ ซึ่งพุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจและปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน และทุกวัย ตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและของผู้ใหญ่จนถึงเรื่องที่จะเอื้อมจับข้อที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 10)

ในการจัดการศึกษายุคปัจจุบัน ได้มีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของชีวิตและสังคม ให้คนมีคุณภาพ ปลอดภัยจากความรุนแรงเบียดเบียนกันในทุกด้าน ทั้งรุนแรงเบียดเบียนค่อนมนุษย์ด้วยกันเอง และสิ่งแวดล้อม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2547 : 14) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรืออุดมศึกษา มีความมุ่งหมายที่จะจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน นักศึกษามีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ พุทธพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียน นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม มีความรู้ทางทฤษฎี มีทักษะในการปฏิบัติงานมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านที่ใช้ในการจัดการศึกษาจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้

คนที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานแต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม อาจจะนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิดไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และยังก่อให้เกิดปัญหาในสังคมส่งผลไปยังการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธมาเป็นโรงเรียนต้นแบบที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาบูรณาการ ซึ่งโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับงบประมาณสนับสนุน โดยจัดครูพระเข้ามาสอนในโรงเรียน ส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุข อย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายของพุทธธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 1)

โรงเรียนวิถีพุทธมีองค์ประกอบและปัจจัยหลายประการที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ เช่น ความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ สถานที่ และงบประมาณ ซึ่งการที่จะทราบว่าการดำเนินงานโครงการเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงใด มีความพร้อมหรือขาดความพร้อมในเรื่องใด ควรปรับปรุงแก้ไขสิ่งใด แผนงานใดที่ทำแล้วประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ (สมคิด พรหมจ้อย. 2544 : 37) โดยเฉพาะการประเมินที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานขององค์กรนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ควรพัฒนาทั้งระบบทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลที่ได้รับตามมา และต้องอาศัยรูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่จะนำไปสู่การแก้ไขที่ดีขึ้น ผู้เกี่ยวข้องควรได้รับการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาใช้กำหนดเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพมากขึ้น ดังนั้น ควรมีการประเมินโครงการที่เป็นระบบแบบแผนที่ชัดเจน

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการอย่างมีระบบ (Systematic Evaluation) เพื่อพิจารณาข้อบ่งชี้ให้ทราบถึง จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการ ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการ การวางแผนงาน การดำเนินงาน ตลอดจนการดำเนินผลของโครงการซึ่งจะชี้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารหน่วยงานนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโครงการต่อไป การประเมินโครงการสามารถสรุปได้ว่ามี 3 กลุ่ม คือ รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย ได้แก่รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ครอนบาค และเคริกแพตทริก รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่าได้แก่รูปแบบการประเมินของสคอต สคริฟเวน และโพรวิน และรูปแบบประเมินที่เน้นการตัดสินใจ ได้แก่รูปแบบการประเมินของเวลช์ สตัฟเฟิลบีม และอัลกิน (สมคิด พรหมจ้อย. 2544 : 42) นอกจากนี้รูปแบบการประเมินโครงการมีหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบ

การประเมินของไทเลอร์ (Tyler) เป็นการประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก คือ การตรวจสอบตามจุดมุ่งหมายของโครงการว่าเมื่อดำเนินการไปแล้วบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นการประเมินที่มุ่งดูผลสำเร็จของโครงการเท่านั้น เหมาะสมสำหรับใช้ประเมินการสอนทั่ว ๆ ไป

ส่วนรูปแบบการประเมินของสแตค (Stake) เป็นแนวทางการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายที่พยายามอธิบายและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษา ทั้งเป็นอย่างปรนัยและอัตนัย ผู้ประเมินต้องทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล การตีความพรรณนา ประเมิน รวมทั้งการตัดสินใจที่ได้มาด้วย (สุวิมล ติกรานันท์, 2545 : 35) รูปแบบเป็นการประเมินของโพรวัส (Prove) เป็นการศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำ (Discrepancy) ระหว่างมาตรฐานที่ตั้งขึ้นกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อจะทำการประเมินในสิ่งใดก็ตาม สิ่งที่จะต้องกระทำก็คือ มีการตกลงกันในเรื่องมาตรฐานเสียก่อน ซึ่งมักจะเป็นสิ่งที่ได้มาจากกลุ่มบุคคล เมื่อกำหนดมาตรฐานแต่ละด้านได้แล้ว จะนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันเป็นลำดับขึ้นไป โดยการเปรียบเทียบในแต่ละขั้นตอน เมื่อเปรียบเทียบมาตรฐานกับสิ่งที่จำได้แล้ว ผู้ประเมินจะพบจุดอ่อน จุดเด่นของโครงการแต่ละส่วนซึ่งโพรวัส (Provus) เสนอแนะให้แก้ไขโดยใช้วิธี Problem Solving แล้วจึงดำเนินการในขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้ก็ให้ยกเลิก สำหรับรูปแบบการประเมิน IPOO Model เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการประเมินโครงการสามารถประเมินผลโครงการได้ทุกระยะ (อุทุมพร จามรมาน, 2531 : 38) IPOO Model เป็นรูปแบบการประเมินคล้ายรูปแบบการประเมินอื่น แต่เพิ่มขั้นตอนอีก 1 ขั้น คือ การประเมินผลที่ได้รับตามมา อันเป็นการประเมินที่กว้างไกลออกไปจากการประเมินโครงการทั่วไป ซึ่งจะประเมินถึงขั้นสุดท้ายเพียงผลงานหรือผลผลิตของโครงการเท่านั้น แต่ในการประเมินรูปแบบ IPOO Model จะมีการประเมินที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นโครงการด้วย ถ้าไม่บรรลุตามเป้าหมายระดับสูง ก็ต้องศึกษาหาสาเหตุของปัญหานั้นทั้งระบบทุกขั้นตอนของโครงการคือ ด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลที่ตามมา เพื่อปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่อไป (เมียนพิน อ่อนสีแดง, 2547 : 34) ดังนั้นการประเมินรูปแบบ IPOO Model เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึง ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ และผลที่ได้รับตามมาของโครงการ ในการประเมินทุกด้าน จะช่วยให้ข้อมูลเพื่อช่วยการตัดสินใจ ในการดำเนินโครงการของขั้นตอนต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในสังคมและประเทศชาติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ผู้วิจัยจึงตระหนักเห็นความสำคัญของโครงการนี้ และทำการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้รูปแบบการประเมิน IPOO Model เป็นแนวทางในการประเมิน เพื่อให้ทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงาน รวมถึงผลที่ได้รับตามมาของโครงการ และผลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข วางแผนพัฒนาให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้การประเมินแบบ IPOO ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)
2. การประเมินด้านปัจจัยกระบวนการ (Process)
3. ประเมินด้านผลผลิต (Output)
4. ประเมินด้านที่ตามมา (Outcomes)

ความสำคัญของการวิจัย

ได้สารสนเทศสำหรับผู้บริหาร หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ นำผลการศึกษามาใช้ปรับปรุงโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประยุกต์ใช้ข้อมูลในการดำเนินงานให้บรรลุผลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20,049 คน จาก 54 โรงเรียน ได้แก่

1.1 บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน 54 คน
1.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน 54 คน
1.1.3 นักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ ปีการศึกษา 2551	จำนวน 13,186 คน

1.2 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน 6,593 คน
1.2.2 ผู้นำชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน 54 คน

1.2.3 พระสงฆ์ที่สอนหรือใกล้โรงเรียนวิธิพุทธ จำนวน 54 รูป

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนวิธิพุทธ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ จำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 385 คน จาก 54 โรง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) ได้แก่

2.1 บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนวิธิพุทธ	จำนวน 7 คน
2.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิธิพุทธ	จำนวน 14 คน
2.1.3 นักเรียนในโรงเรียนวิธิพุทธ ปีการศึกษา 2551	จำนวน 230 คน

2.2 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิธิพุทธ	จำนวน 120 คน
2.2.2 ผู้นำชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิธิพุทธ	จำนวน 7 คน
2.2.3 พระสงฆ์ที่สอนหรือใกล้โรงเรียนวิธิพุทธ	จำนวน 7 รูป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนวิธิพุทธ หมายถึง โรงเรียนในจังหวัดมุกดาหารปีการศึกษา 2551 ทำการเรียนการสอนโดยนำโครงการโรงเรียนวิธิพุทธมาบูรณาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีโรงเรียนวิธิพุทธจำนวน 54 โรง

2. การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบ IPOO หมายถึง การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิธิพุทธ 4 ด้าน คือ การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินด้านปัจจัยกระบวนการ (Process) ประเมินด้านผลผลิต (Output) ประเมินด้านผลที่ตามมา (Outcomes)

2.1 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของบุคลากร งบประมาณในการสนับสนุนโครงการ สถานที่ในจัดกิจกรรมโครงการ การให้การสนับสนุนจากชุมชน และการให้การสนับสนุนจากวัด

2.2 การประเมินด้านกระบวนการ (Process) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับการบริหารจัดการความพร้อมของบุคลากร การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักการวิธิพุทธ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมตามแนววิธิพุทธ และการติดตามผลการดำเนินโครงการวิธิพุทธ

2.3 การประเมินด้านผลผลิต (Output) การประเมินด้านการพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา อย่างบูรณาการของนักเรียน ดังนี้

2.3.1 การพัฒนาทางกาย หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริโภคอย่างประหยัดคอดออม การแสดงออกทางกายอย่างอ่อนนุ่มถ่อมตน การแต่งกายและดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ

2.3.2 การพัฒนาทางศีล หมายถึง นักเรียนเคารพพระเมียบ กติกาข้อตกลงของโรงเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ปฏิบัติตามคำสอนของครู อาจารย์ และปฏิบัติตามข้อตกลงของส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีความตรงต่อเวลา

2.3.3 การพัฒนาทางจิต (จิตใจ/อารมณ์) หมายถึง นักเรียนมีการพัฒนาทางอารมณ์ รู้จักการเสียสละแบ่งปัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีจิตอาสา ช่วยงานของโรงเรียนและครอบครัว

2.3.4 การพัฒนาทางปัญญา หมายถึง มีศรัทธา นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล ใฝ่ศึกษาแสวงหาความจริง พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รู้เท่าทันแก้ไขปัญหาของชีวิตและการทำงานได้ด้วยสติปัญญา

2.4 ประเมินค่านที่ตามมา (Outcomes) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับประโยชน์ที่บ้าน วัด และโรงเรียน (บ ว ร) ได้รับจากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ อันก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียนและสังคมตามแนววิถีพุทธ

3. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ ได้แก่

3.1 บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

3.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูในโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

3.1.3 นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ ปีการศึกษา 2551 จังหวัดมุกดาหาร

3.2 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ ปีการศึกษา 2551 จังหวัดมุกดาหาร

3.2.2 ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำชุมชนที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนที่ทำการเรียนการสอนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

3.2.3 พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ทำการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ หรือพระสงฆ์ในวัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ
2. การประเมินโครงการ
 - 2.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 2.2 ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ
 - 2.3 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 2.4 กระบวนการของการประเมินโครงการ
3. รูปแบบการประเมินโครงการ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ

1. ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 3) ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธว่า เป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษานั้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (2547 : 14) ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธว่าเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยดำเนินตามมรรค ซึ่งเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในพุทธศาสนา ที่แปลว่าทางอันประเสริฐ มีองค์ประกอบ 8 ประการ มีสัมมาทิฐิเป็นต้น สรุปลงตรงกับ ไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมธิ ปัญญา

สรุปความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษานั้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้พัฒนาการชีวิตโดยผ่าน

กระบวนการทางการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญา และเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 3 ประการ คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

2. ความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 9) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธว่า การศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาและผู้ใหญ่ทั้งหลายในอดีตอันยาวนานของไทยมีฐานจากการใช้พุทธธรรมมาอบรมสั่งสอนแต่อาจไม่มีระบบของการศึกษาบังคับอย่างในยุคปัจจุบัน แม้ในปัจจุบันจะมีการศึกษาภาคบังคับแก่คนส่วนใหญ่ แต่ก็มิได้นำเอาพุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษา แต่นำระบบและองค์ความรู้ตามโลกนิยม โดยมีฐานจากประเทศตะวันตกมาเป็นแกนในการจัดการศึกษา ทำให้ พุทธธรรมเองเริ่มห่างเหินจาวชีวิตของคนไทยยุคปัจจุบันมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายในความล้ำค่าของพุทธธรรม และจากการที่เป็นฐานของวัฒนธรรมไทยมาแต่อดีตด้วยคุณค่าอันอนันต์ขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนในการศึกษาพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้ระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้วให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่น ๆ ในวงกว้างต่อไป

พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลัก เป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อริสติกศึกษา อริจิตตศึกษา และอริปัญญาศึกษา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัด อบรม เพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัยอีก มีความง่ายชยาก ตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่จนถึงเรื่องที่ละเอียดซับซ้อนที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนในโครงการหนึ่งในห้ารูปแบบที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้น ซึ่งได้แก่ (สริกร มณีนรินทร์, 2551 : เว็บไซต์)

รูปแบบที่ 1 โรงเรียนในกำกับของรัฐ

รูปแบบที่ 2 โรงเรียนวิถีพุทธ

รูปแบบที่ 3 แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

รูปแบบที่ 4 โรงเรียนสองภาษา

รูปแบบที่ 5 โรงเรียนใช้ ITC เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง 5 นี้ คือ รูปแบบของความแตกต่างหลากหลายที่กำลังเกิดขึ้น และจะขยายออกไปเต็มแผ่นดิน สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และประเทศชาติในด้านต่าง ๆ โดยจุดเน้นของนวัตกรรมการศึกษาจะต่างกัน ได้แก่

1. โรงเรียนในกำกับของรัฐ มีจุดเน้นที่การบริหารจัดการแบบเอกชนที่คล่องตัว
2. โรงเรียนวิถิพุทธ มีจุดเน้นที่จิตวิญญาณ เป็นการเรียนรู้รากเหง้าของภูมิปัญญาไทย คือ หลักธรรมพระพุทธศาสนาอันทรงคุณค่า ให้ผสมผสานกับการปฏิรูปการเรียนรู้
3. แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคล
4. โรงเรียนสองภาษา มีจุดเน้นที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
5. โรงเรียนใช้ ITC เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นโครงการที่ใช้ ITC พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข สำหรับเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

3. กรอบความคิดและรูปแบบโรงเรียนวิถิพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 10) ได้กล่าวถึงกรอบความคิดของโรงเรียนวิถิพุทธว่า วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยได้รับการกล่อมเกลา จากคำสอนของพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย จนกล่าวได้ว่าวิถิพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ที่โลกตระหนักและให้การยอมรับพุทธธรรมหรือพุทธศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติ ของโลก และชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกระดับยังผลให้ผู้ศึกษาเองมีความสุขพร้อม ๆ กับช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน

รูปแบบของโรงเรียนวิถิพุทธ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2547 : 82-83) ได้กล่าวถึงรูปแบบของโรงเรียนวิถิพุทธว่า เป็นสถานศึกษาระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีจุดเน้น คือ การพัฒนาผู้เรียนโดยหลักไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา

ลักษณะโรงเรียนวิถิพุทธ เน้นการจัดสภาพของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ โดยส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม 4 ประการ คือ

1. ตัปปริสสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี

2. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอน
ที่ดี

3. โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดี
และถูกวิธี

4. ธัมมานุวัตรัมมะปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้
และดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามธรรม

4. การจัดสภาพของโรงเรียนวิถิพุทธ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 16-21) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพของโรงเรียนวิถิพุทธ
ประกอบด้วย

4.1 ด้านกายภาพ สถานศึกษาจะจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน
และแหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เช่น มีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสม
ที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนา
เหมาะสม หรือมากพอที่จะบริการผู้เรียน หรือการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติหรือใกล้ชิด
ธรรมชาติ ชวนมีใจสงบ และส่งเสริมปัญญา เช่น รมรื่น มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม คู่มือเสี่ยง
ต่าง ๆ มิให้อีกทีก ถ้ามืดเพลงกระจายเสียงก็พิดิพันธ์เลือกเพลงที่ส่งเสริมสมาธิ ประเทืองปัญญา
เป็นต้น

4.2 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต สถานศึกษาจัดกิจกรรมวิถีชีวิต ประจำวัน
ประจำสัปดาห์ หรือในโอกาสต่าง ๆ เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษา ที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการทั้ง ศีล
สมาธิ และปัญญา โดยเน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของ การกิน อยู่ คู่ พึ่ง ด้วยสติสัมปชัญญะ
เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต โดยมีกิจกรรมตัวอย่าง ดังนี้

4.2.1 มีกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนเข้าเรียนและก่อนเลิกเรียนประจำวัน
(เพื่อใกล้ชิดศาสนา)

4.2.2 มีกิจกรรมรับศีล หรือทบทวนศีลทุกวัน อาจเป็นบทกลอนหรือเพลง
เช่นเดียวกับกิจกรรมแผ่เมตตา (เพื่อให้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข)

4.2.3 มีกิจกรรมทำสมาธิแบบต่าง ๆ เช่น นั่งสมาธิ ท่องอาข्यानเพื่อสมาธิ
สวดมนต์สร้างสมาธิ หรือทำสมาธิเคลื่อนไหวอื่น ๆ เป็นประจำวันหรือก่อนเรียน (เพื่อพัฒนา
สมาธิ)

4.2.4 มีกิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารกลางวัน (เพื่อให้กิน
เป็นกินอย่างมีสติ มีปัญญา รู้เข้าใจ)

4.2.5 มีกิจกรรมอาสาพิเศษปฏิบัติวินัยหรือศีล (เพื่อให้อยู่เป็น อยู่อย่าง
สงบสุข)

4.2.6 มีกิจกรรมประเมินผลการปฏิบัติธรรม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ประจำวัน (เพื่อให้รู้เป็น)

4.2.8 มีการสวดมนต์ ฟังธรรมประจำสัปดาห์ หรือในวันพระ (เพื่อพัฒนา ศีล สมาธิ ปัญญา)

4.2.9 มีกิจกรรมบันทึกและยกย่องการปฏิบัติธรรม (เน้นข้าและเสริมแรง การทำความดี) ทุกห้องเรียนมีการกำหนดสัปดาห์ของการอยู่ร่วมกัน โดยเข้าใจเหตุผลและประโยชน์ ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน (พัฒนาศีล / วินัย ด้วยปัญญา) ฯลฯ

4.3 ด้านการเรียนการสอน สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขา ไปพร้อม ๆ กัน หรือ การจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นให้มีการบูรณาการพุทธธรรม ในการเรียนรู้ และปฏิบัติ หรือการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง นำพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิด หรือเป็นเกณฑ์ ตรวจสอบการเรียนรู้การปฏิบัติ หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ประสานร่วมมือกับวัด / คณะสงฆ์ในการเรียนรู้ ทั้งสาระพระพุทธศาสนาและกลุ่มสาระหรือ กิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาในบริบทต่าง ๆ

ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียน มีคุณลักษณะ “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้ใด และเกื้อกูลในการพัฒนาวัฒนธรรมแสง

4.4 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาไตรสิกขา หรือส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสงปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีความเมตตา กรุณาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อครูด้วยกันและสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เช่น การลด ละ เลิกอบายมุข การเสียดละ เป็นต้น

4.5 ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกับ ผู้ปกครอง และชุมชนสร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญาเข้าใจ ในหลักการ และวิธิดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและผู้บริหาร เพียรพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่าง ๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่าง

ในการพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชาวพุทธ สถานศึกษาวิเคราะห์จัดจุดเน้นหรือรูปแบบรายละเอียดโรงเรียน วิถีพุทธตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะมีจุดเน้นและ รายละเอียด รูปแบบที่แตกต่างกันได้ เช่น บางสถานศึกษาจะมีจุดเน้นประยุกต์ไตรสิกขาในระดับ ชั้นเรียน (การจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา) บางสถานศึกษานำประยุกต์ในระดับกิจกรรมวิถีชีวิต ประจำภาพรวม บางสถานศึกษาอาจทำทั้งระบบทุกส่วนของการจัดการศึกษา ก็เป็นไปได้

5. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (2547 : 87-88) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธว่า การพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณา องค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ ลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่อไปนี้ เป็นข้อเสนอเชิงตัวอย่างหนึ่งที่โรงเรียนสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมการ : ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วย ศรัทธาและ ฉันทะ

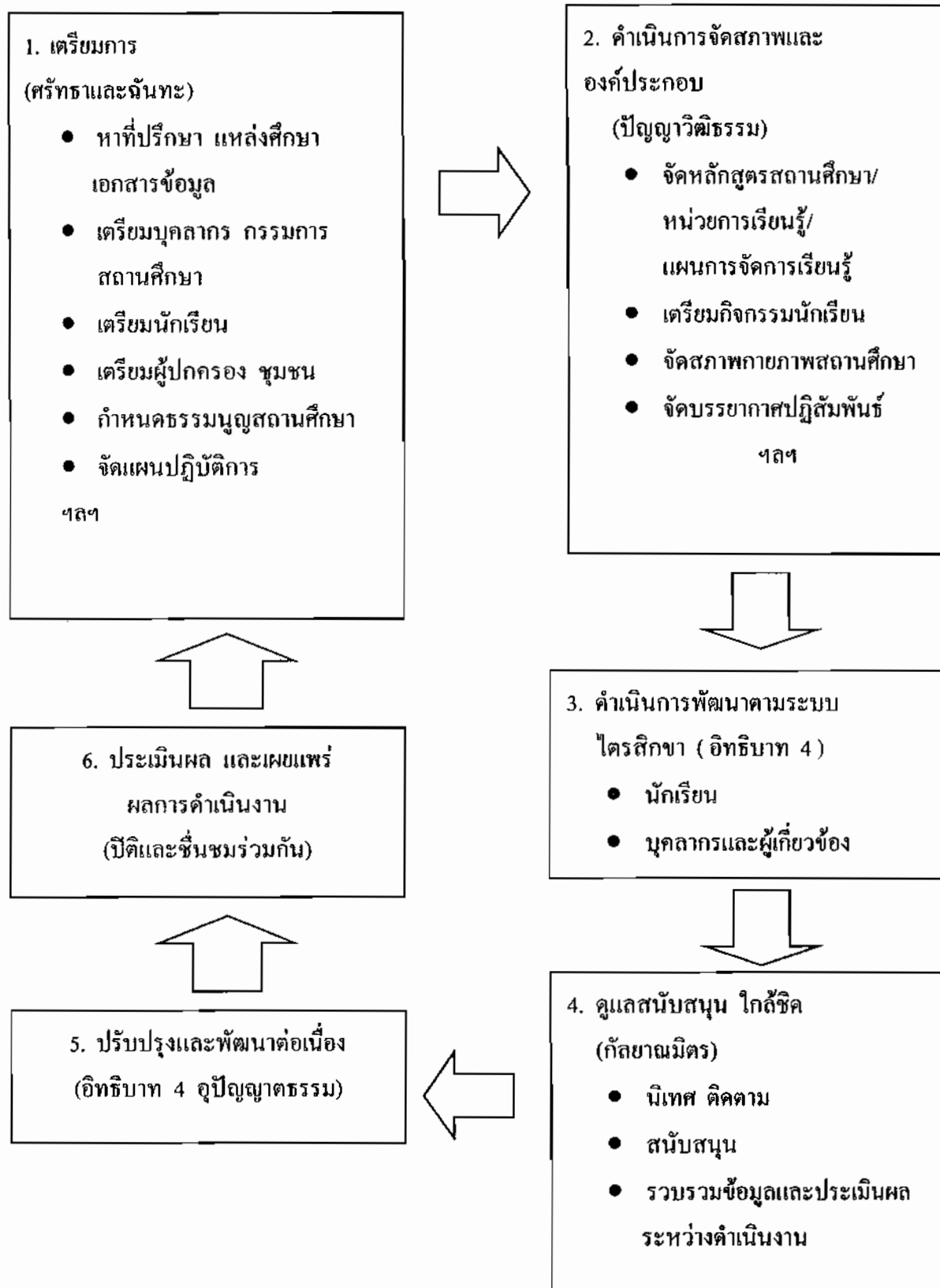
5.2 ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ : ที่จะป็นปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหาภูมิธรรม

5.3 ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา : ซึ่งเป็นขั้นตอน ที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5.4 ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด : ที่จะช่วยให้การดำเนินทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยท่าทีความเป็นกัลยาณมิตร

5.5 ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง : ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้น ๆ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และอุปัฏฐาธรรม

5.6 ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลดำเนินการ : ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่ การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่อ ๆ ไป เช่น ในปีต่อ ๆ ไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ ขั้นตอนการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธสามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

6. แนวการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (2547 : 89-93) ได้กล่าวถึงแนวการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ดังนี้

6.1 การเตรียมการ เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาไปได้โดยสะดวก ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น

6.1.1 การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตร ในการพัฒนาวิถีพุทธนี้ ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุหรือฆราวาส ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นฆราวาสควรเป็นแบบอย่างในสังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมาก โดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา

6.1.2 การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในมีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธา และฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยปัญญา รู้เข้าใจทิศทาง จากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนาคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับผู้เตรียมการผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลายตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจง การสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาคูงาน เป็นต้น

6.1.3 การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงานที่ชัดเจน ทั้งระยะยาวในธรรมนูญสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการรายปีก็ตาม ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกัน จะเป็นหลักประกันความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมการที่ดี

6.2 การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการดำเนินการจัดปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพ ทั้งกายภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำสู่การเป็นปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวัตรธรรม 4 ประการ คือ

6.2.1 การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปริสสังเสวะ)

6.2.2 การใส่ใจศึกษาเล่าเรียนโดยมีฐานของหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสสวนะ)

6.2.3 การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ)

6.2.4 ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม (ธัมมานุวัตรปฏิบัติ)

6.3 การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียนของสถานศึกษา โดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งใน กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีต่าง ๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ คู่ ฟัง ให้ เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจึงให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิต ที่จะนำสู่การพัฒนา ชีวิตที่สมบูรณ์ในที่สุด นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้วสถานศึกษาจำเป็นต้อง ไม่ละเลยการพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครูและ ผู้บริหารจัดเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นยังบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบ ไตรสิกขามากเท่าไร จะส่งผลต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น แนวทาง การพัฒนาบุคลากรและลักษณะบุคลากรที่เหมาะสมใน โรงเรียนวิถีพุทธจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขานี้จะดำเนินการได้ดี หากในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ และขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ดำเนินการได้อย่างดี เพราะต่างเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

6.4 การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การ ดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสม ควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตร ที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียนหรือ ต่องานกิจกรรมที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศติดตาม ที่จะดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ฯลฯ การสนับสนุน ทั้งทรัพยากรข้อมูลและเครื่องมือต่าง ๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น การรวบรวม ข้อมูลและการประเมินผลระหว่างดำเนินการ อันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป หรือ แม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนอย่างเหมาะสม

6.5 การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนด เพื่อเน้นย้ำการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณา แล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้องค์ธรรมที่สนับสนุน การปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และอุปัฏฐาธรรม 2 (ความไม่สันโดษในกุศลธรรมและ ความไม่ระย่อในการพากเพียร) เป็นต้น

6.6 การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อาจเป็น 1 ปี หรือ 3 ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม เป็นต้น และในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถ นำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำเป็นข้อมูลในการ

วางแผนดำเนินการอื่น ๆ ต่อไป และในระบบประกันคุณภาพ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ

7. การจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้

หลักการจัดวิถีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 38-40)

7.1 บูรณาการพุทธธรรม สู่การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างค้ำเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำสู่การเรียนรู้เข้าใจ ความจริง

7.2 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

7.3 ประสานความร่วมมือ วัด/ คณะสงฆ์และชุมชน ในการจัดการเรียนรู้
 หลักธรรมสำคัญสู่การจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธ

7.3.1. ไตรสิกขา

7.3.2. กัลยาณมิตตตา

7.3.3. ปรัตถิมะ และ โยนิโสมนสิการ

8. หลักทำเนนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถีพุทธประกอบด้วย

8.1 หลักสูตรสถานศึกษา

8.1.1 สอดแทรก เพิ่มเติม พุทธธรรมในวิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

8.1.2 เพิ่มเติม คุณธรรม จริยธรรม ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

8.1.3 ให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ

8.1.4 สอดแทรก ความรู้ และการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสถานการณ์อื่น ๆ นอกห้องเรียน ได้แก่ บูรณาการในการเรียนรู้ บูรณาการในวิถีชีวิต และบูรณาการไตรสิกขาเข้าในชีวิตประจำวัน ศึกษาเพิ่มเติมได้จากเอกสารการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา)

8.2 ผู้สอน

8.2.1 เป็นตัวอย่างที่ดีในลักษณะ “สอนให้รู้ ให้ทำดู อยู่ให้เห็น” อย่างสม่ำเสมอ

8.2.2 เป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน มีเมตตาธรรม ความอ่อนโยน อดทน อดกลั้น และสร้างเสริมพลังใจแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ

8.3 กระบวนการเรียนรู้

8.3.1 พัฒนาผู้เรียน รอบด้าน สมคล สมบูรณ์ ทั้งกาย (กายภาวนา) ความประพฤติ (ศีลภาวนา) จิตใจ (จิตภาวนา) ปัญญา (ปัญญาภาวนา)

8.3.2 จัดโอกาสส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต (กิน อยู่ ดู ฟัง)

8.3.3 สร้างเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแสงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา

8.3.4 เน้นให้เกิดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เข้าใจและค้นพบคุณค่าแท้ของสรรพสิ่ง

การประเมินโครงการ

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินเป็นขั้นตอนหนึ่งของการบริหารโครงการ เพื่อค้นหาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผู้ให้ความหมายของการประเมินหลายท่าน ดังนี้

ศิริชัย กาจนวาสี (2536 : 19) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมินเป็นกระบวนการการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธี การประเมินเป็นการตรวจสอบการบรรลุผลวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินเป็นการสนองสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การประเมินเป็นการสนองสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้านการบรรยายอย่างลุ่มลึก และการประเมินเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน การประเมินในอนาคตว่าเป็นสารสนเทศซึ่งคุณค่าที่สนับสนุนการเจรจาต่อรองเชิงสร้างสรรค์

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 : 8) กล่าวว่า ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อมูลหรือโครงการ

เขวาคี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548 : 7) ได้ให้ความหมายการประเมินว่า การประเมินเป็นการรวบรวมและเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยการตัดสินใจที่ดีสำหรับทางเลือกที่เป็นไปได้หลาย ๆ ทาง

สมคิด พรหมขัย (2544 : 29) ได้ให้ความหมายการประเมินว่า การประเมินเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงานนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการแผนงานหรือไม่เพียงใด เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 153-154) ได้ให้ความหมายการประเมินว่า การประเมินหมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการและความสำเร็จของโครงการอันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ กล่าวคือ เป็นเครื่องแสดงว่าโครงการได้

ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด ตลอดจนในอนาคตควรจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งเป็นการพิจารณาคุณค่าโดยใช้ผลงานในอดีตพิจารณาถึงศักยภาพและทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคตต่อไปด้วย

สุวิมล ติรกันันท์ (2544 : 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณาดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างทันทั่วถึง

จากความหมายของการประเมินโครงการที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อหาข้อเท็จจริงและหาผลที่เกิดจากโครงการ การตรวจสอบเพื่อใช้ตัดสินคุณค่าของการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาหรือแก้ไขปรับปรุง ตลอดจนการสร้างทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2. ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการอย่างมีระบบจะส่งผลต่อโครงการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะโครงการในระดับต่าง ๆ ผู้บริหารต้องให้ความสนใจกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จของโครงการซึ่งต้องอาศัยการประเมินโครงการที่ถูกต้องมากกว่าความคิดเห็นส่วนบุคคล การประเมินโครงการเป็นหนึ่งแก่ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจสรุปได้ดังนี้

สมคิด พรหมขัย (2544 : 37) กล่าวถึงหลักการประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการจะทำให้ทราบความก้าวหน้า ทราบผลของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ ประเมินเพื่อใคร ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลของการประเมินไปใช้ เพื่อปรับปรุง พัฒนาโครงการ บริหารงาน ตัดสินใจยุบ หรือต่อโครงการ

ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

1. ทำให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานในการดำเนินการที่ชัดเจน
 2. ทำให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์เต็มที่และคุ้มค่า
 3. ทำให้แผนงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ เริ่มจากการวางแผนดำเนินการตามแผนและประเมินผล
 4. ทำให้เกิดการควบคุมคุณภาพของงาน วิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา
 5. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผู้บริหารจะได้มีข้อมูลประกอบในการตัดสินใจว่าจะดำเนินการขยายหรือยุติโครงการ
- สมบุญรณ์ ต้นยะ (2545 : 18) ได้กล่าวเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประเมินว่า ในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องตอบคำถามได้ว่า ทำไปเพื่ออะไร มีความมุ่งหมายหรือ

วัตถุประสงค์อย่างไร เพื่อได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ให้สำเร็จและตรงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีความมุ่งหมาย 3 ประการคือ ประเมินเพื่อวินิจฉัย ประเมินเพื่อปรับปรุง และประเมินเพื่อตัดสินใจเพื่อสรุป

Rossy และ Freeman (ประยูร อาษานาม. 2540 : 21 – 22 ; อ้างอิงมาจาก Rossy and Freeman. 2000) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนถึงคุณประโยชน์ของโครงการ
2. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ
3. เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการ
4. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของโครงการ เพื่อเป็นการตัดสินใจ

ในการสนับสนุนโครงการ

5. เพื่อการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ได้

มากนักเพียงใด

3. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

ในปัจจุบันการประเมินโครงการ เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการจัดทำโครงการต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนอันรวมถึงองค์กรธุรกิจการค้า และถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นงานประจำที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะหมายถึง ความอยู่รอดของโครงการแก่ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการ (Program Evaluation Purpise) หรือบางครั้งก็เรียกว่า จุดประสงค์ของการประเมินผลโครงการ (Program Evaluation Objective) ซึ่ง Anderson, S.B and Ball, S กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ได้แก่ (รัตนะ บัวสนธิ์. 2540 : 20)

ประการที่หนึ่ง เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้

ประการที่สอง เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โดยต่อเนื่องต่อไปหรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ.

ประการที่สาม เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการซึ่งเป็นการประเมินเพื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้โดยทำการประเมินเพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการอื่น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการ เนื้อหาของโครงการ วิธีการดำเนินโครงการ และสถานะแวดล้อมของโครงการ

ประการที่สี่ เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ

ประการที่ห้า เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่างๆ

ประการที่หก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานด้านต่าง ๆ

ไพศาล หวังพานิช และคณะ (2543 : 4) กล่าวถึง บทบาทสำคัญของการประเมินผลโครงการ สรุป ได้ดังนี้

1. ช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทั้งในด้านทฤษฎีและผลปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ให้การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโครงการ
 2. ช่วยแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการตามโครงการให้ชัดเจนและตรงเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลดีต่อการบริหารโครงการ
 3. ช่วยบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือความคุ้มค่าของโครงการ
 4. ช่วยให้ทราบถึงผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากผลการดำเนินโครงการ
- ช่วยในการวางแผนโครงการให้มีประสิทธิภาพ

สำราญ มีแจ้ง (2544 : 20) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินโครงการทางการศึกษาดังนี้

1. ช่วยชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมหรือไม่
 2. ทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
 3. กระตุ้นให้เกิดการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน
 4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนซึ่งจะใช้เป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงาน
5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งจำเป็นต่อการลดการสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร
 6. ช่วยให้ข้อสนเทศแก่ผู้บริหารในการดำเนินงาน
 7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมในครั้งต่อ ๆ ไป

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้สรุปความมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมินโครงการได้ว่า การประเมินโครงการอย่างมีระบบสามารถทำให้เราตรวจสอบว่างานได้ดำเนินการไปอย่างไร เป็นการป้องกันความผิดพลาดของงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของงาน ทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งส่งผลต่อการควบคุมคุณภาพของงาน การตัดสินใจต่อโครงการ ความรับผิดชอบ และคงไว้ในส่วนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

4. กระบวนการของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น กระบวนการในการประเมินผลโครงการ อาจมีขั้นตอนและรายละเอียดของขั้นตอนแตกต่างกันออกไปตามแนวคิดของนักวิชาการทางการประเมินผลโครงการแต่ละบุคคลอย่างไรก็ดีการ

ประเมินผลโครงการทั้งหมดโดยส่วนรวมแล้ว แต่ละส่วนของโครงการจะต้องได้รับการประเมินควบคู่กันไปด้วยเสมอ คือ การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input) การประเมินตัวกระบวนการ (Process) การประเมินผลงาน (Output) ซึ่งแต่ละส่วน และโดยทั้งหมดของโครงการจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2539 : 77-78)

1. การศึกษาและพิจารณาถึงรายละเอียดของวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็น การประเมินเพื่อให้ทราบว่าโครงการที่กำหนดขึ้นนั้น มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่สามารถ ดำเนินการได้หรือไม่ถือได้ว่าเป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง เป็นการตรวจสอบและ ทบทวนความเรียบร้อยวัตถุประสงค์โครงการเป็นสำคัญ

2. การศึกษาความเป็นไปได้ของข้อมูล เป็นการประเมินข้อมูลและทรัพยากร ต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินการว่ายังมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ในการปฏิบัติงานหรือไม่ ข้อมูลและทรัพยากรที่มีอยู่สามารถที่จะสนองต่อวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดและการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นยังจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้หรือไม่ การประเมินในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบทบทวน ความเหมาะสมของทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อการบริหารโครงการนั่นเอง

3. การเก็บรวบรวมและการกระทำกับข้อมูลและทรัพยากร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ ถึงกระบวนการในการดำเนินงานโครงการในลักษณะเป็นการรวบรวมและจำแนกข้อมูลให้เป็น หมวดหมู่ เป็นสัดส่วน และให้มีความเป็นจริงมากที่สุด การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการ ตรวจสอบกระบวนการว่าเหมาะสมกับข้อมูลหรือทรัพยากรที่นำเข้าหรือไม่

4. การวิเคราะห์ การแปลความหมายและการสรุปผลเป็นขั้นตอนที่ข้อมูลได้ผ่าน กระบวนการเรียบร้อยแล้ว และผู้ประเมินจะต้องทำการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นใด ตรงตาม วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ดียิ่งขึ้นในลักษณะใด และผลที่เกิดขึ้นจะมีแนวโน้มไปในลักษณะใด การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลงานของ โครงการที่เกิดขึ้น และรวมไปถึงการประเมินโครงการโดยรวมเป็นเช่นใด ให้ผลประโยชน์คุ้มค่า กับการดำเนินงานหรือไม่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นแล้วดำเนินงานต่อไป หรือจะยุติโครงการ นั้น เสีย

นอกจากนั้นการประเมินโครงการแต่ละโครงการนั้น ปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้อง เกี่ยวข้องแล้วมีส่วนสำคัญในการพิจารณาเพื่อประเมินผลโครงการด้วย คือ ระยะเวลา (Time Periods) ของการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ ในการประเมินผลโครงการจะต้องอาศัยสิ่งสำคัญหรือ ข้อคิดที่สำคัญอีกหลายชนิด เช่น ข้อเท็จจริง ผลประโยชน์ข้อผูกพัน ความเป็นไปได้ มาตรฐานและ อื่น ๆ เพื่อประกอบในการพิจารณา

การประเมินที่แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. การประเมินก่อนดำเนินการ จุดมุ่งหมาย จะวิเคราะห์ข้อมูลก่อน คือ สำรวจความต้องการ (Need Assessment) และศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility) คือ พิจารณาสภาพความพร้อมในการดำเนินโครงการ
2. ประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อศึกษาหาความก้าวหน้าของโครงการเพื่อทราบปัญหาอุปสรรคแต่ละช่วง และนำข้อมูลมาปรับปรุง
3. การประเมินเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อดูว่าบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายมากน้อยเพียงใดเน้นผลที่เกิดจากโครงการ
4. การประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการ คือ การติดตามงานเป็นขั้นสุดท้ายของการประเมินโครงการ ดูสภาพความสำเร็จ ความล้มเหลวของโครงการ ผลที่เกิดจากโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบในการประเมินโครงการ เป็นกรอบหรือแนวคิดที่สำคัญที่แสดงถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ขึ้นอยู่กับแนวความคิดทฤษฎี เหตุผลและวิธีประเมินที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งรูปแบบการประเมินที่มีผู้นิยมนำไปใช้ พอสรุปได้ ดังนี้ (ประชุม รอดประเสริฐ, 2539 : 87)

1. แบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach) มุ่งถึงผลที่จะได้จากโครงการและพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบแผนงานที่วางโครงการกับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ข้อมูลต่าง ๆ ผลที่เกิดจากโครงการจะต้องวัดได้ในเชิงปริมาณ และสาเหตุที่เป็นเรื่องของเหตุผลและผลที่ได้ยินยอมใช้ในการวัดผลโครงการทางด้านบริการทางด้านสังคม
2. แบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือวัตถุประสงค์เป็นพื้นฐาน (The Behavioral Objective or Goal - Based Approach) ถือว่าวัตถุประสงค์ของโครงการคือเกณฑ์ในการวัดโครงการ ผู้ประเมินจะเอาวัตถุประสงค์ของโครงการตั้งไว้เป็นเกณฑ์ ความสำเร็จของโครงการคือไม่มีความแตกต่างกันหรือแตกต่างกันน้อยมากระหว่างวัตถุประสงค์กับสิ่งที่ทำได้จริง
3. แบบยึดการตัดสินใจเป็นหลัก (Decision-Making Approach) ให้ความสำคัญและสนใจตรงจุดระดับการตัดสินใจ และสร้างภาพของสถานการณ์ต่าง ๆ ว่า ถ้าตัดสินใจแบบนั้นแบบนี้โอกาสอะไรน่าจะเกิดขึ้นบ้าง จากนั้นก็จะเก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์และเสนอผลให้แก่ผู้บริหารนั้นเพื่อจะเป็นผู้ชี้ขาดว่าจะใช้ทางเลือกใด
4. แบบอิสระจากวัตถุประสงค์ (Goal-Free Approach) เป็นการประเมินทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับโครงการทั้งหมด (Actual Effects) และเปรียบเทียบความสำคัญของผลเหล่านั้นว่าตรงกับความต้องการหรือไม่

5. แบบศิลปวิจารณ์ (Art Criticism, Approach) กระบวนการวิจารณ์เป็นแบบอย่างการประเมินที่ทำได้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีแบบแผน และหลักเกณฑ์ เกณฑ์เหล่านี้มีพื้นฐานทางความคิด มีทฤษฎีที่เชื่อถือได้ และมีส่วนเห็นพ้องกันบ้าง แม้ว่าไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิงในกลุ่มของผู้ชำนาญในสาขานั้น ๆ

6. การตรวจสอบวิชาชีพ (The professional Review Approach) คือ การประเมินที่อาศัยกลุ่มของบุคคลผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานและคุณค่าของคนในอาชีพเดียวกันนั่นเอง การประเมินโครงการวิธีนี้เป็นการประเมินโครงการซึ่งเกิดจากการรวมตัวของผู้ประกอบการชนิดเดียวกัน เช่น แพทย์ หนายความ วิศวกร และอื่น ๆ แล้วประเมินการปฏิบัติงานของกันและกัน โดยปกติคณะผู้ประเมินจัดไปเยี่ยมชมกิจการแล้วขอให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมแล้ว คณะผู้ประเมินจะไปตรวจเยี่ยมชมอีกครั้ง หากโครงการนั้นได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจคณะผู้ประเมินก็จะเสนอให้มีการรับรองยอมรับการดำเนินโครงการของการประกอบการนั้น การตรวจสอบทางวิชาชีพเป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

7. แบบกึ่งกฎหมาย (Quasi-legal Approach) ได้นำกระบวนการชักฟอกและการพิจารณาคดีของศาลและระบบลูกขุนมาใช้ในวิธีการประเมินปัญหาสำคัญ ๆ ทางสังคม

8. แบบศึกษาเฉพาะกรณี (The Case-study Approach) มุ่งสร้างความเข้าใจแก่ผู้รับฟัง (Audience) เกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียดในทุก ๆ ด้าน จึงสนใจศึกษาประเด็นว่า “บุคคลอื่นที่รู้จักโครงการมีความเห็นเกี่ยวกับโครงการอย่างไร จึงใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมถือว่าเป็นกระบวนการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative) นั่นเอง

รูปแบบการประเมิน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวม รูปแบบการประเมินต่าง ๆ ได้แก่ (สมคิด พรหมชัย. 2544 : 43 - 58)

รูปแบบการประเมินของ Tyler

Tyler มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้อย่างดีในภายหลัง จากคำจำกัดความของการประเมินดังกล่าวแล้วนี้จะเห็นได้ว่า มีแนวความคิดเห็นว่า โครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวความคิดในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า แบบจำลองที่มีวัตถุประสงค์

จุดมุ่งหมายของการประเมิน

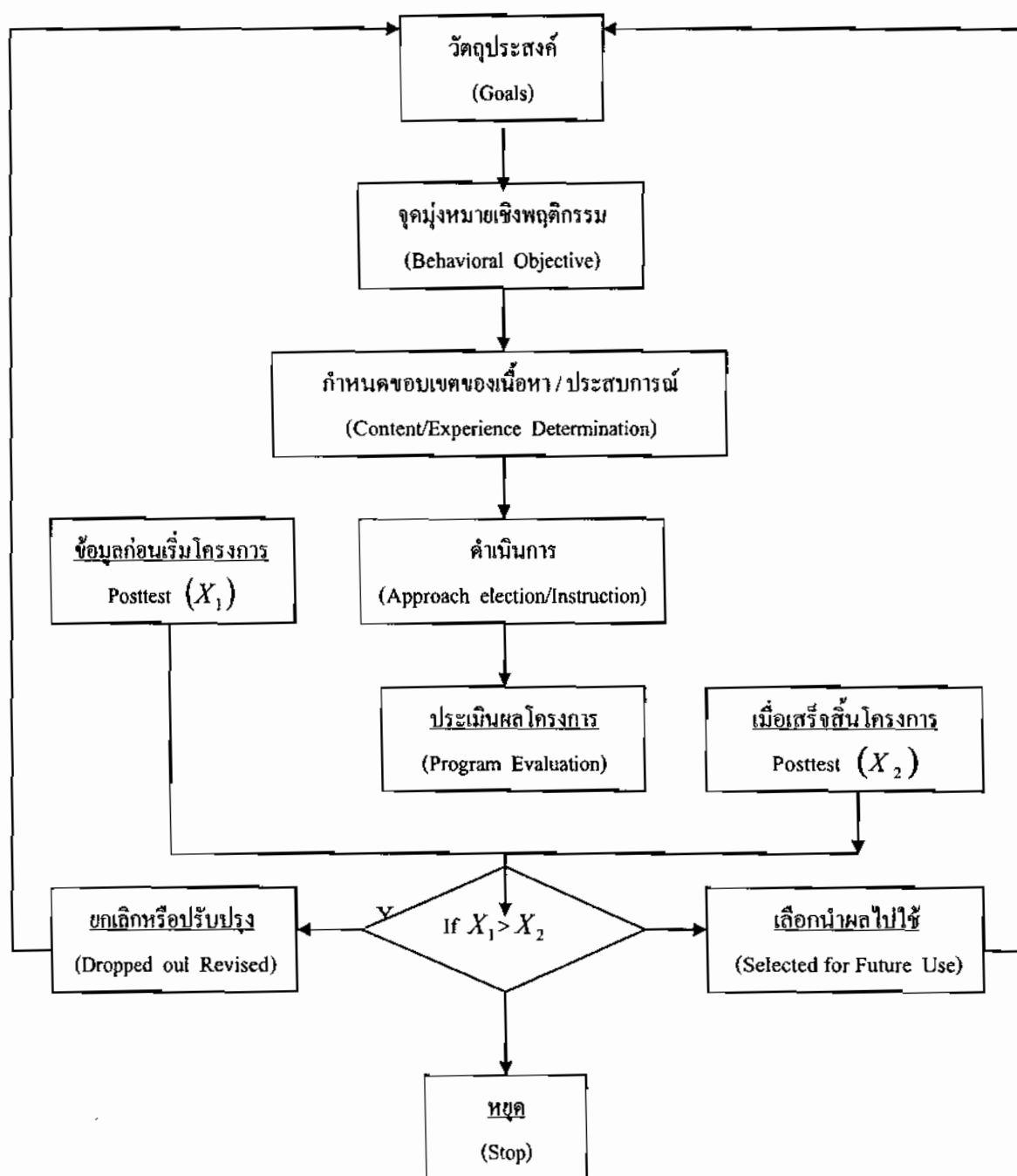
1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดไม่ประสบผลสำเร็จก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ในอันที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยในการประเมินผลโครงการนั้น ไทเลอร์ (Tyler) มีความเห็นว่าจะต้องยึดความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความสำเร็จของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จะถือเป็นความสำเร็จของโครงการย่อมไม่ได้ และการตีความจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้นอาศัยคะแนนรวมเป็นหลักและข้อทดสอบที่ใช้้นั้นควรเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) จึงจะสามารถตีความของคะแนนรวมให้ถูกต้อง การประเมินผลตามแนวความคิดของไทเลอร์ (Tyler) อาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่างก่อนและหลังการเรียนรู้ (pre-post Measurement of Performance) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่า การประเมินผลตามความคิดของไทเลอร์ (Tyler) นี้เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า

จากแนวความคิดของ Tyler เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการประเมินผลดังกล่าวแล้วจะต้องตรวจสอบความสำเร็จของโครงการเพราะวัดและประเมินผลเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ว่าการประเมินผลดังกล่าวนี้มีคุณค่าค่อนข้างจำกัด เพราะว่ามีประโยชน์มากสำหรับการประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า และให้ความสำคัญของคุณค่าของจุดมุ่งหมายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเกณฑ์ในการตัดสินการบรรลุวัตถุประสงค์ยังเป็นอัตนัยมาก

จากแบบจำลองดังกล่าวอาจเขียนได้ในรูปโครงสร้างของรูปแบบได้ดัง

ภาพประกอบ 2

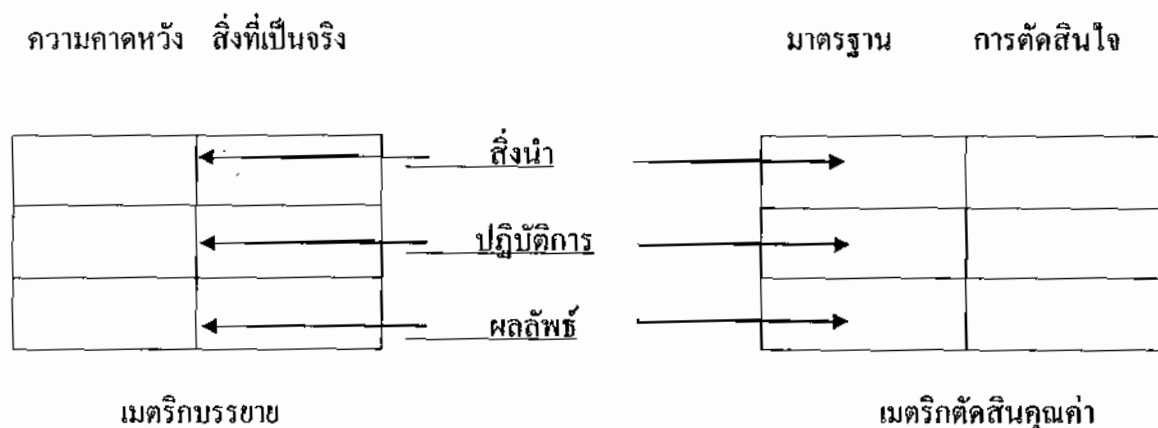

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างรูปแบบการประเมินผลของไทเลอร์ (Tyler)

รูปแบบการประเมินของ Stake

ตามแนวความคิดของสเตกนั้น คำนี้ถึงความต้องการสารสนเทศ ที่แตกต่างกันของบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการในการประเมินโครงการ ผู้เกี่ยวข้องคนหนึ่งอาจต้องการทราบเกี่ยวกับความแน่นอนและสอดคล้องในการวัด เพื่อการประเมินนั้น ๆ ในขณะที่ผู้เกี่ยวข้องคนอื่นอาจต้องการทราบทิศทางการดำเนินงานของโครงการหรือผู้ใช้ผลผลิตของโครงการอาจมีความต้องการอีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับนักวิจัยอาจต้องการสารสนเทศที่แตกต่างไปจากผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพราะการประเมินนั้นเพื่อที่จะรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของโครงการอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ (สมหวัง พิริยานุวัฒน์. 2544 : 195-196)

จากแบบจำลองดังกล่าว อาจเขียนได้ในรูปโครงสร้างของรูปแบบได้
ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างแบบจำลองในการประเมินผลของ Stake

ดังนั้น การประเมินโครงการจึงต้องมีการบรรยายเกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียด เพื่อให้ครอบคลุมถึงสารสนเทศที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้น Stake จึงเสนอรูปแบบการประเมินโครงการอย่างมีระบบ โดยการบรรยายและตัดสินคุณค่าเกี่ยวกับโครงการตามหลักการของโครงการนั้น การประเมินโครงการจะต้องมี 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และตัดสินคุณค่า (Judgment)

1. ในภาคการบรรยาย ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) เป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด สำหรับการประเมินการศึกษาไม่ควรสนใจเป้าหมายเฉพาะในแง่พฤติกรรมของ

ผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ความคาดหวังประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1.1 สิ่งนำ (Antecedence) เป็นสภาพที่มีอยู่ก่อน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับผลของการเรียนการสอน

1.1.2 ปฏิบัติการ (Transactions) เป็นผลสำเร็จของการจัดกระทำอันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอน

1.1.3 ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลของโปรแกรมทางการศึกษา

1.2 สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นเดียวกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

2. ในภาคการตัดสินใจคุณค่า เป็นส่วนที่ตัดสินใจว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจด้วย ๆ ไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ

2.1 เกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งขึ้นไว้ว่าจะเกิดขึ้นก่อน โดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม

2.2 เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่มข้อดีสำหรับรูปแบบของการประเมินของเสดัก คือ เสนอวิธีการประเมินเป็นระบบเพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยาย และตัดสินใจคุณค่า มีมาตรฐานในการประเมินปรากฏชัดเจน แต่มีข้อจำกัดคือ เซลล์ของเมตริกมีความตามเกี่ยวกับ และความแตกต่างระหว่างเซลล์ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะให้เกิดความขัดแย้งภายในโครงการได้

รูปแบบการประเมินของ Alkin

Alkin (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 236-237 ; อ้างอิงมาจาก Alkin. 1969 : 2-7) กล่าวถึง การประเมินโครงการว่า เป็นการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจและได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจการเลือกข้อมูลข้อสนเทศที่เหมาะสม การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสู่การทำการรายงานสรุป ให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการรูปแบบของการประเมินผลมี 5 ประการ คือ

1. การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการประเมินเกี่ยวกับระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดปัญหา การหาทางเลือกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อนำข้อมูลมากำหนดเป็นขอบเขต จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินของโครงการในการประเมินผลแต่ละส่วนของระบบนั้นอาจจะใช้เทคนิคหรือวิธีที่แตกต่างกันไป

2. การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning Evaluation)

เป็นการประเมินก่อนที่จะนำโครงการไปดำเนินการ เพื่อดูว่าโครงการที่กำหนดขึ้นนั้นมีการวางแผนที่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การเลือกโครงการที่เหมาะสมต่อไปในการประเมินผล อาจทำได้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาว่าการวางแผนโครงการนั้น จะสามารถทำให้โครงการบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่คาดหวังไว้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ อาจจะต้องอาศัยเกณฑ์การประเมินผลทั้งภายในและภายนอก

3. การประเมินการดำเนินการ (Program Implementation) เป็นการประเมิน

ในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการเพื่อจะนำผลจากการประเมินมาใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้มีอำนาจตัดสินใจใช้ในการตัดสินใจว่า จากข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เท่าที่โครงการดำเนินไปแล้วนั้น โครงการดังกล่าวควรจะดำเนินการต่อไปในรูปแบบใด และจะมีการแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ ดำเนินการต่อไปหรือไม่หรือยุติโครงการหรือจะดำเนินการต่อไป ในการประเมินผลตามข้อนี้ นอกจากจะประเมินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่และผลที่ได้นั้นมีคุณค่าหรือประโยชน์ต่อโครงการหรือไม่

4. การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement Evaluation)

เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงโครงการทั้งโครงการที่กำลังดำเนินอยู่และเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ในการประเมินผลจะดูว่าโครงการที่ประเมินนั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในแต่ละด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อโครงการอื่นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการ

5. การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (Program Certification Evaluation)

ในบางครั้งผลจากการประเมินผลโครงการ อาจจะต้องนำไปดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย ดังนั้น ในการประเมินผลจึงจำเป็นที่จะต้องหาข้อมูลหรือสารสนเทศ เพื่อนำไปอ้างอิงในการยืนยันว่าโครงการนั้นมีความเป็นไปได้และจะเกิดประโยชน์ ทั้งนี้ เพื่อการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการประเมินของ Scriven

Scriven (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 180-182 ; อ้างอิงมาจาก Scriven. 1967 : unpaged) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินว่า เพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินที่ตัดสินคุณค่า หรือการประเมินผลสรุป (Summative) นั้น ควรจะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับดำเนินงานในโครงการด้วยวิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธีคือ

1. การประเมินก่อนการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณภาพภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ ประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนน และเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงาน

2. การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียนเป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลกระทบต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้รับจากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยอิงเกณฑ์ภายนอก

รูปแบบการประเมินของ CIPP Model

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เสนอโดย Stufflebeam แห่งมหาวิทยาลัย Ohio State University สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินโครงการเป็นอย่างมาก ในปัจจุบัน คำว่า CIPP เป็นคำย่อของคำว่า Context, Input, Process และ Product รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการประเมินนั้นมุ่งประเมินที่สิ่งประเมิน 4 ประการ คือ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 223 ; อ้างอิงมาจาก Stufflebeam and Shinkfield. 1985)

1. การประเมินบริบทและสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมวิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1.1 Contingency Model เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเพื่อใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น

1.2 Congruence Model เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินงานไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการตามลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

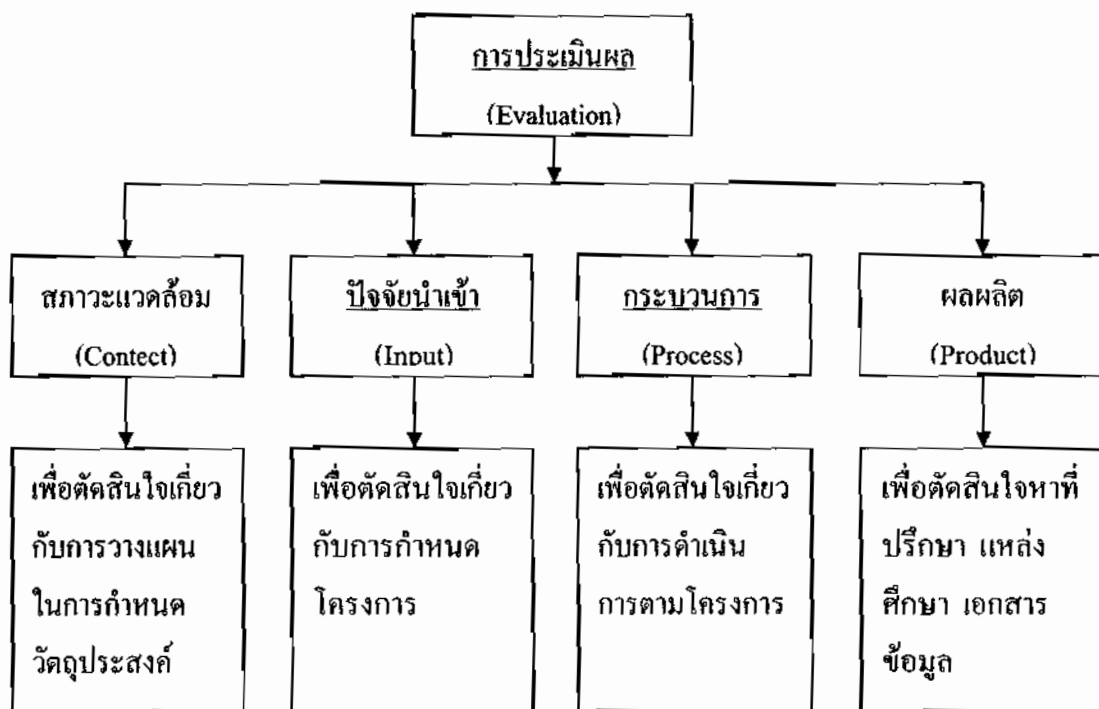
3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายและความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีผลจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูแลกำหนดวัตถุประสงค์นั้น ๆ นำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์การวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมพัทธ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

โครงสร้างของการประเมิน CIPP Model ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม
 ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างของการประเมิน CIPP Model ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 224) ได้อธิบายรายละเอียดการประเมินทั้ง

4 ประเภท ตามแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม ไว้ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)

เป็นการประเมินความต้องการ หรือความจำเป็นเพื่อจัดทำโครงการหรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการต่าง ๆ การประเมินบริบททำได้โดยการศึกษาอิทธิพลหรือแรงกดดันต่าง ๆ ของสิ่งภายนอกโครงการว่ามีหรือไม่ อย่างไร การศึกษานโยบายการศึกษาของประเทศ ปัญหาของสังคมที่มีผลกระทบต่อโครงการ หรืออาจประเมินโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของโครงการว่าสอดคล้องกับความจำเป็นและนโยบายหรือปรัชญาของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัย

ที่เราต้องการมีอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใดหรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการไปแล้ว ผลจากการประเมินปัจจัยก็จะให้คำตอบว่า การดำเนินงานโครงการที่ดำเนินไปนั้นได้ดำเนินการตามแผนที่เหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้พอเพียงหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินว่าได้นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการทำได้ 2 ลักษณะ คือ มีการประเมินผลมาก่อนนำไปปฏิบัติจริง เป็นวิเคราะห์ในเชิงความสัมพันธ์ตามหลักเหตุผลระหว่างจุดมุ่งหมายกับแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ ลักษณะที่สอง คือ การประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม จะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินการโครงการอย่างมาก การให้ข้อคิดชมอย่างเหมาะสมและทันท่วงที จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการในที่สุด

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุดและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาภายหลังอีก 6 เดือน เป็นต้น การประเมินผลผลิตช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการรับรอง เลิกสัม หรือปรับขยายโครงการได้กระทำต่อไป

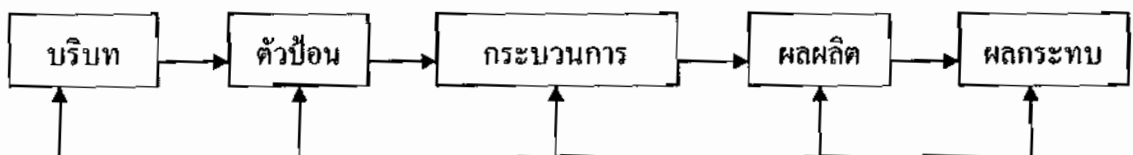
รูปแบบการประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้พัฒนาหลักสูตรทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่จะให้แนวทางในการพัฒนา และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และหลังจากการนำหลักสูตรนั้นไปใช้แล้ว และได้ทำการปรับปรุงแก้ไข โดยอาศัยข้อมูลดังกล่าวเหล่านั้น จากแนวความคิดดังกล่าวผู้เขียนจึงได้เสนอรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เป็นรูปแบบที่จะต้องผสมผสานแนวความคิด จากรูปแบบต่าง ๆ มีด้านที่จะต้องประเมิน และลำดับขั้นของการประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 112-113)

1. ด้านที่จะต้องประเมิน

จะต้องประเมินองค์ประกอบในระบบหลักสูตร และส่วนที่เกี่ยวข้อง
ดังภาพประกอบ 5

ระบบหลักสูตร

ภาพประกอบ 5 ด้านที่จะต้องประเมิน

องค์ประกอบในระบบหลักสูตรที่จะต้องประเมิน ได้แก่ ตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ส่วนที่เกี่ยวข้องที่จะต้องประเมิน ได้แก่ ตัวป้อน บริบท และผลกระทบ

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation)

เป็นการประเมินความต้องการของสังคม ความต้องการส่วนบุคคล ปรัชญาและนโยบายการศึกษา ลักษณะวัฒนธรรมและสภาพท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณา ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา

1.2 การประเมินตัวป้อน (Input Evaluation)

เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะ และสถานภาพของครู นักเรียน อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกการวางแผน โดยพิจารณา 2 ลักษณะ ตามแนวความคิดของสแตค กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับกระบวนการ และ พิจารณาความสอดคล้องระหว่างตัวป้อนที่คาดหวัง หรือที่ได้วางแผนไว้กับที่เกิดขึ้นจริง และ กับเกณฑ์มาตรฐาน

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

เป็นกระบวนการเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน วิธีการบริหารหลักสูตร โดยพิจารณา 2 ลักษณะ ตามแนวความคิดของสแตค กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับตัวป้อนและผลผลิต และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างกระบวนการที่คาดหวังหรือที่ได้วางแผนไว้กับกระบวนการที่ใช้จริง และกับเกณฑ์มาตรฐาน

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

เป็นการประเมินเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรควรประเมินให้ครบทั้งด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ประเมินทั้งในขณะที่ใช้หลักสูตร (ประเมินตามจุดประสงค์ย่อย) และประเมินเมื่อจบการเรียนรู้ (ประเมินตามวัตถุประสงค์ปลายทาง) โดยพิจารณา 2 ลักษณะ ตามแนวความคิดของสแตค กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับตัวป้อน กับกระบวนการ และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลผลิตที่คาดหวังหรือที่วางแผนไว้กับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง และกับเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้แล้วควรประเมิน ติดตามผล (Follow Up Study) หลังจากที่ยังออกไปทำงานอีกด้วย

1.5 การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรต่อสังคม ซึ่งจะช่วยตอบคำถามที่ว่าหลักสูตรนั้นได้ช่วยแก้ปัญหาของชาติ หรือสังคมหรือไม่ ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันที่รับผิดชอบหรือไม่ ช่วยให้เกิดพัฒนาความรู้ วิชาการต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น

รูปแบบการประเมินระบบ (IPO)

สมหวัง พริยานุวัฒน์ (2544 : 117) ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินระบบ (IPO) ประกอบด้วย

1. ตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้า (Input)
2. กระบวนการ (Process)
3. ผลผลิต (Output)

การประเมินต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- 1.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 1.2 บุคลากรที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

2. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

2.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

- 2.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 2.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิตจะรวมสิ่งเหล่านี้เข้าด้วยกัน คือ ดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือกว่าในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้มาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการร่วมด้วยเกณฑ์นั้นอาจเป็นทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria

รูปแบบการประเมิน IPOO Model

อุทุมพร จามรมาน (2527 : 38) ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินโครงการ รูปแบบ IPOO Model ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการประเมินโครงการฝึกอบรม ประกอบด้วย Input ปัจจัยนำเข้า เพื่อประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมและสภาพแวดล้อมในระยะแรกเช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิดและสภาพแวดล้อม เช่น ความพร้อมในการจัดโครงการอบรม Process กระบวนการ เป็นการประเมินในระยะที่ดำเนินการอบรม เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ Output ผลผลิต เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการฝึกอบรมว่า บรรลุผลตามความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด และ Outcome ผลลัพธ์ เป็นการประเมินติดตามผลของโครงการ โดยทั้งช่วงระยะหนึ่ง นอกจากนี้ สมบูรณ์ ภู่วล (ม.ป.ป. : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการแบบ IPOO MODEL ว่า เป็นรูปแบบการประเมินคล้ายรูปแบบการประเมินอื่น แต่เพิ่มขั้นตอนการประเมินต่อไปอีก 1 ขั้นตอน คือ การประเมินผลที่ได้รับตามมา อันเป็นการประเมินที่กว้างไกลออกไปจากการประเมินโครงการทั่วไป ซึ่งจะประเมินถึงขั้นสุดท้ายเพียงผลงานหรือผลผลิตของโครงการเท่านั้น แต่ในการประเมินรูปแบบ IPOO จะมีการประเมินที่เกิดขึ้นหลังเสร็จสิ้นโครงการด้วย ถ้าไม่บรรลุตามเป้าหมายระดับสูง ก็ต้องศึกษาหาสาเหตุของปัญหานั้นทั้งระบบทุกขั้นตอนของโครงการคือ ด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลที่ได้รับตามมา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป ซึ่งรูปแบบการประเมินโครงการแบบ IPOO (IPOO Evaluation Model) มีรูปแบบการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ (เมียนพิน อ่อนสีแดง. 2547 : 34)

1. ประเมินปัจจัย (Input)
2. ประเมินกระบวนการ (Process)
3. ประเมินผลงาน (Output)
4. ประเมินผลที่จะได้รับตามมา (Outcomes)

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 1) ได้กล่าวเกี่ยวกับตัวชี้วัดโครงการ จะต้องประกอบด้วย การวัด ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบที่ตามมา

จากรูปแบบการประเมินต่างๆ ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินโครงการ แต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อยและประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา สิ่งแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการประเมิน หรืออาจประยุกต์หลาย ๆ รูปแบบมาใช้ในการประเมินเพื่อให้ได้ผลดีและประสิทธิภาพที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุชาติ เฟื่องศรี (2541 : 262) ได้ศึกษาการประเมินโครงการวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครู – อาจารย์ วิทยาลัยพลศึกษามีความคิดเห็นต่อโครงการวิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษา ในปีการศึกษา 2539 ในภาพรวมวิทยาลัยพลศึกษาทุกแห่งและรายภาค ดังนี้ ด้านบริบท พบว่า มีความเข้าใจสภาวะแวดล้อมของโครงการ ได้แก่ นโยบายวัตถุประสงค์และโครงสร้างของโครงการ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นภาคกลาง มีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของโครงการ ได้แก่ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ความร่วมมือ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโครงการ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การจัดองค์กรและบุคลากร การอำนวยความสะดวกการนิเทศติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับพอใช้ ยกเว้นภาคเหนือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ด้านผลผลิต พบว่า มีความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานของโครงการ ได้แก่ สักยภาพของผู้สำเร็จการศึกษา การพัฒนาอาชีพของบุคคลในชุมชนและท้องถิ่น การตอบสนอง นโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษา และการยกระดับการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่นอยู่ในระดับ ปานกลางยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วิทยา คนไว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ที่เข้าร่วมโครงการในปีงบประมาณ 2539 โดยประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับความต้องการของท้องถิ่น ปัจจัยเบื้องต้น การดำเนินงานตามกระบวนการ ผลการดำเนินงาน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ร่วมโครงการ ประธานสถานักเรียน ประธานกรรมการศึกษา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผลการวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมากทุกข้อ และท้องถิ่นมีความต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนในด้านการเป็นตัวแทนของชุมชน การอบรมให้ความรู้ การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและส่งเสริมสนับสนุนกีฬาันทนาการและประเพณีท้องถิ่น และมีความต้องการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ในด้านการอาชีพ สุขภาพอนามัย และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ

2. ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่า ด้านบุคลากรมีสภาพความพร้อมอยู่ในระดับมาก ด้านอาคารสถานที่มีสภาพความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีสภาพความพร้อมอยู่ในระดับน้อย

3. การดำเนินงานตามกระบวนการของโครงการ พบว่า การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ตามกระบวนการของโครงการ ดำเนินงานไปได้อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านประสบกับปัญหางบประมาณบุคลากร วัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

4. ผลการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในวัตถุประสงค์แต่ละข้อของโครงการ ส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติและประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง

5. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ จากการดำเนินงานพบว่า มีผลกระทบอยู่ที่ระดับมาก คือ สุขภาพอนามัยของนักเรียนที่ดีขึ้น นักเรียนและประชาชนมีวินัย ขยัน ซื่อสัตย์และมีความกตัญญู บริเวณสะอาดเป็นระเบียบ ประชาชนมีความสามัคคีร่วมกันพัฒนาชุมชน โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดี และนักเรียนและประชาชนนิยมเล่นกีฬา ส่วนผลกระทบที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ประชาชนมีการลดหรือเลิกอบายมุข ประชาชนมีการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น ประชาชนมีสุขภาพอนามัยความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นักเรียนสามารถช่วยงานอาชีพผู้ปกครองดีขึ้น

จิรพันธ์ เหลืองอร่าม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ประชากรที่ประเมินประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 3 ฉบับ แบบสอบถาม 2 ฉบับ และแบบสำรวจ 1 ฉบับ โดยประเมินตามแนวคิดของสแตค ในด้านสิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน การจัดการและผลที่เกิดขึ้น สร้างการประเมินโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการประเมิน พบว่า

สิ่งที่มีก่อนการดำเนินงาน พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นด้วยที่จะเข้าร่วมโครงการ และเข้าใจเหตุผลของการดำเนินงาน มีการจัดสรรค่าพาหนะเดินทางแก่นักเรียนทุกคนที่มาจากโรงเรียนร่วมศูนย์ ส่วนค่าอาหารสถานที่ไม่ได้รับการจัดสรรเพิ่ม มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครบทุกกลุ่ม ประสิทธิภาพแต่ไม่ได้รับอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ และคณะผู้ดำเนินงานมีการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินงาน

การจัดการ พบว่า มีการพัฒนาโรงเรียนศูนย์ให้มีความพร้อมได้มาตรฐาน นักเรียนที่มาจาก 3 โรงเรียนร่วมศูนย์ได้รับค่าพาหนะเดินทางตลอดเวลาที่เข้าร่วมโครงการ มีการนำวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้ มีวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยในการเรียนการสอน โดยยึดมาจากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และมีการวัดประเมินผลตามหลักสูตรที่กำหนด แต่ด้านบริหารการเรียนการสอนของศูนย์และการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบ

ผลที่เกิดขึ้น พบว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในเรื่องนักเรียนได้เรียนรู้ ทุกกลุ่มประสบการณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นแต่วิชาคณิตศาสตร์ลดลงและการลงทุนต่อหัวของนักเรียนเท่าเดิม ด้านผลกระทบของโครงการ พบว่า อัตราการเรียนต่อของนักเรียนเพิ่มขึ้น อัตราการตกซ้ำชั้นลดลง ขวัญและกำลังใจของครูเพิ่มขึ้น การขอย้ายของครูลดลง ส่วนอัตราการขาดเรียนของนักเรียนเท่าเดิม

สมเกียรติ คังแก้ว (2542 : 62-64) ได้ศึกษาการประเมินโครงการฝึกอบรมผู้บริหาร สถานศึกษาระดับสูงกรณีพิเศษสำหรับงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยใช้รูปแบบ CIPP Model เป็นแนวทางในการประเมิน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 236 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า โดยรวมผลการประเมินโครงการฝึกอบรม ผู้บริหาร สถานศึกษาระดับสูงกรณีพิเศษเห็นด้วยในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการจำเป็น จุดเด่น จุดอ่อนของโครงการ มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านสิ่งป้อนเข้า (Input) ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะของบุคลากร วิทยากร สถานที่ งบประมาณ คุณภาพของสถานศึกษาที่ศึกษาดูงานมีความพร้อมในระดับมาก ด้านกระบวนการซึ่งประกอบด้วย การวางแผนในการจัดฝึกอบรม การจัดบุคลากร ที่อำนวยความสะดวก และการควบคุมสามารถดำเนินการได้ในระดับมาก ด้านผลลัพธ์ (Product) ซึ่งประกอบด้วยผลสำเร็จ ผลผลิต ของการจัดฝึกอบรม และผลกระทบที่เกิดจากโครงการประสบผลสำเร็จในระดับมาก

พรอรุณ หล่มวร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 522 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 38 คน ครูผู้สอน 144 คน และ ผู้ปกครอง 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด โดยใช้รูปแบบ CIPP Model เป็นแนวทางในการประเมิน ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการทางการศึกษาของผู้ปกครองที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัด นครนายกอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการสนับสนุนบุคลากรให้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือความต้องการให้มีการสอนวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ และต้องการให้โรงเรียนใกล้บ้านเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ
2. ความพร้อมในด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีความพร้อมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอาคารสถานที่และด้านเอกสารการสอน มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง
3. สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล การเรียน โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ที่พบมากที่สุดคือ การจัดครูเข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ให้ตรงตามความสามารถ รองลงมาคือ

การจัดการเรียนการสอนให้สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอนให้สนองต่อความต้องการของนักเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนที่พบมากที่สุด คือ ความรู้เรื่องวิเคราะห์ข้อสอบของครู รองลงมาคือ ความสามารถของครู ในการสร้างแบบทดสอบที่มีคุณภาพ และความพร้อมด้านเอกสารการวัดและประเมินผลการเรียนตามลำดับ

4. ประสิทธิภาพของโครงการ พบว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดนครนายก มีประสิทธิภาพ

สุภาพร วิรัตน์ภรณ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการเสมอมาพัฒนาชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ประเมินเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา ผู้บริหารของนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา และคณะกรรมการผู้พิจารณาให้ทุนการศึกษาระดับอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ตสเกล (Likert) ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม

1.1 ผู้ปกครองที่นักเรียนได้รับทุนการศึกษามีความเห็นว่ โครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีความสำคัญที่จะดำเนินการต่อไป เพราะโครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียน แต่ควรมีการเพิ่มทุนการศึกษาให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายของนักเรียนตามสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการผู้พิจารณาให้ทุนการศึกษามีความเห็นว่ โครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีความสำคัญที่ควรดำเนินการต่อไป เพราะโครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียนและคนในชุมชน แต่เพื่อให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพควรจะมีการปรับปรุงเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และการดำเนินโครงการกับการเพิ่มทุนการศึกษาให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของนักเรียน

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการผู้พิจารณาให้ทุนการศึกษามีความเห็นว่ โครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีความสำคัญที่ควรดำเนินการต่อไป เพราะโครงการเสมอมาพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียนและคนในชุมชน แต่ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึง

3. ด้านกระบวนการ

ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการผู้พิจารณาให้ทุนการศึกษามีความเห็นว่าการโครงการพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีความสำคัญที่ควรจะดำเนินการต่อไป แต่เพื่อให้โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับขั้นตอนการคัดเลือกนักเรียนเพื่อให้ได้รับทุนให้มีความยุ่งยากน้อยลง ทั้งพยายามจัดการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินทุนการศึกษาให้มีความรวดเร็วและทันต่อความต้องการของนักเรียน

4. ด้านผลผลิต

ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษามีความเห็นว่าการโครงการพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีความสำคัญที่จะดำเนินการต่อไป เพราะโครงการพัฒนาชีวิตเป็นโครงการที่มีประโยชน์ แต่ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความยุติธรรมสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับทุนการศึกษา

วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการจัดมูมนหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี โดยศึกษาใน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานและควมมีคุณภาพของผลที่ได้รับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2543 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการศึกษา พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจัดมูมนหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมีความคิดเห็นมีความเหมาะสมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน

ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา พุทธศักราช 2534 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมินหลักสูตร มีประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์ จำนวน 60 คน นักศึกษา จำนวน 92 คน บัณฑิต จำนวน 36 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 40 คน รวมจำนวนทั้งหมด 228 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ มาตรฐานประมาณค่า และคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ชุด และแบบประเมิน จำนวน 1 ชุด สำหรับผู้วิจัย ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินบริบทของหลักสูตร พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อม จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาสาระวิชาของหลักสูตร โดยรวมมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยจุดมุ่งหมายของโครงสร้างของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับกลุ่มของวัตถุประสงค์ของการศึกษด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านผู้สอนและ ผู้เรียน โดยรวมมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนด้านสถานที่เรียน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่บัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ การศึกษาอาจารย์และบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่นักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอนโดยรวมมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่บัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

4. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร พบว่า การนำไปใช้ด้านพุทธิพิสัยโดยรวม มีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการนำไปใช้ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย โดยรวมมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และด้านคุณลักษณะของ บัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยรวมมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะด้านวิชาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นจริงและที่คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บังคับบัญชาของ บัณฑิตมีความคาดหวังด้านคุณลักษณะทั่วไปสูงกว่าที่เป็นจริง แต่คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีความคาดหวังสอดคล้องกับความเป็นจริง

วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการจัดมูมนหนังสือและ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี โดยศึกษาใน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานและความมีคุณภาพของผลที่ได้รับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2543 จำนวน 60 คน เครื่องมือ

ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ผลการศึกษา พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมีความคิดเห็นมีความเหมาะสมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน

อารีย์ สวนวิจิตร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาใน 4 จังหวัดภาคใต้ ประชากรที่ได้ศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่ที่ปฏิบัติการอบรมโครงการอาชีวศึกษาพัฒนา ปีงบประมาณ 2544 ในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา โดยการ 1) ศึกษาปัจจัยเบื้องต้น 2) เปรียบเทียบความแตกต่างในปริมาณของปัจจัยเบื้องต้นระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการ 3) ศึกษาระดับกระบวนการดำเนินงานระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการ 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของกระบวนการดำเนินงานระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการ 5) ศึกษาระดับผลผลิตก่อนการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการ 6) เปรียบเทียบผลผลิตระหว่างการดำเนินโครงการและหลังการดำเนินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบสอบถามปัจจัยเบื้องต้น และแบบสอบถามกระบวนการ แบบสอบถามผลผลิต และแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอาหารและโภชนาการ ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เอกสารมีพอเพียง สถานที่เหมาะสมและเวลาที่ใช้ในโครงการระหว่างการดำเนินงานโครงการกับหลังการดำเนินงานโครงการ มีพอดีโดยหลังการดำเนินโครงการต้องการปัจจัยเบื้องต้นมากกว่าระหว่างการดำเนินงานโครงการ

2. กระบวนการดำเนินงานจากผู้เข้าอบรมและผู้ให้การอบรม ได้แก่ ความร่วมมือของผู้เข้าอบรมโครงการ ความสนใจในการฝึกอบรมโครงการ ความตั้งใจในการทำงานของคณะกรรมการ และความน่าสนใจของสื่อ ระหว่างการดำเนินงานโครงการและหลังการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการดำเนินงานในระยะหลังของโครงการมีการดำเนินงานมากกว่าระหว่างการดำเนินงานโครงการ

3. ผลผลิตของโครงการ

3.1 การปรุงอาหารทั้งเพื่อรับประทานเองและเพื่อจำหน่ายก่อนการ

ดำเนินงานโครงการมีน้อยส่วนหลักการดำเนินงานโครงการมีปานกลาง ซึ่งมากกว่าการดำเนินโครงการ

3.2 ผู้เข้ารับอบรมโครงการ มีการปรุงอาหารรับประทานเองมากกว่าการปรุงเพื่อจำหน่าย

3.3 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาหารและโภชนาการของผู้เข้ารับอบรมโครงการ ก่อนการดำเนินงานโครงการมีอยู่ในระดับน้อย ส่วนระยะหลังการดำเนินการโครงการมีอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมากกว่าก่อนการมีโครงการดำเนินงานโครงการ

จากการประเมินโครงการ พบว่า ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินการ ผลผลิต และความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาอาหารและโภชนาการที่ผู้เข้ารับอบรมได้รับหลังจากการอบรมไปแล้วมีการพัฒนาการเป็นไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น ดังนี้ งานโครงการอาชีวศึกษาพัฒนาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาใน 4 จังหวัดภาคใต้ จึงควรมีการจัดการจัดเตรียมปัจจัยเบื้องต้นให้พอเพียงและเหมาะสม มีการให้ความรู้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตตามความมุ่งหวังของโครงการให้มากที่สุด ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไปในอนาคต

พระมหาชาติ ศรีวิชัยกุลชัย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการการบรรพชาสามเณรการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Evaluation Model) ประเมินโครงการในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโครงการ 123 รูป/คน วิทยากร/พี่เลี้ยง 322 รูป/คน ผู้บรรชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน 163 รูป/คน ผู้ปกครอง 205 คน รวมทั้งสิ้น 815 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ระดับ ผลการประเมิน พบว่า

ด้านบริบท ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของโครงการกับวัตถุประสงค์หลักแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 9 (2545-2549) โดยรวมมีความสอดคล้องกันทุกประการและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับความต้องการของสังคม โดยรวมมีความสอดคล้องกันในระดับมาก

ด้านปัจจัยนำเข้า วิทยากร/พี่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในโครงการ คือ ด้านบุคลากร ความรู้และประสบการณ์ของวิทยากร หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม สถานที่ คุณสมบัติ ด้านอายุของผู้เข้ารับการศึกษาอบรมโดยรวมมีความเพียงพอและเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น 2 ข้อ คือ ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับและความพร้อมของสื่ออุปกรณ์ในการฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านกระบวนการ ผู้นำเข้าการบรรพชาและฝึกอบรมเยาวชนมีความเห็นว่าการสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการปฏิบัติจริงมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก สำหรับความเหมาะสมของการวางแผนและการกำหนดกิจกรรม ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากวิทยากร การใช้เอกสารประกอบการบรรยาย การจัดสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกเนื้อหาและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ระยะเวลาในการจัดโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ผู้ปกครองมีความเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความภูมิใจในวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ การใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์การมีวินัยในตนเอง การใฝ่ใจอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การห่างไกลจากยาเสพติด โดยรวมมีการบรรลุวัตถุประสงค์ในระดับมาก

อุทุมพร ชื่นวิญญา (2527 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโยธินบูรณะ กรมสามัญศึกษา โดยมีกรอบการวิจัยตามแบบจำลองซิปป และศึกษากับผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองอาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินตามแบบประเมิน CIPP และแบบศึกษาเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า

การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 ในส่วนของแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

ด้านปัจจัยเบื้องต้นด้านโครงสร้างหลักสูตร และจำนวนหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เนื้อหาหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนมีคุณสมบัติตรงตามวิชาที่สอน และมีประสิทธิภาพในการสอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนที่ได้รับคัดเลือกมีความพร้อมทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก หลักสูตรสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในระดับมาก ยกเว้นความหลากหลายของวิชาเลือกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านอาคารสถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนห้องปฏิบัติการมีความเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง แต่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ห้องสมุดมีตำราวิชาการ ข่าวดสารเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนห้องน้ำมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ด้านกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับรายวิชา และสอดคล้องกับหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดสอนเสริมกับนักเรียนที่เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ และช่วงเวลาการจัดสอนเสริมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการนิเทศครูผู้สอนมีการนัดหมายก่อนและผลการนิเทศ สามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนได้อยู่ในระดับมาก

การจัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การสอนของครูอยู่ในระดับมากและ การสนับสนุนสื่อวัสดุครุภัณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านผลผลิต ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษมีความสามารถอยู่ในระดับมากยกเว้นการสื่อสารให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาอังกฤษ มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลาง

สุริย์พร รัตโนภาส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาช่างก่อสร้างตามความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษากับบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาช่างก่อสร้าง จำนวน 164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้รูปแบบการประเมินของเลิร์กแพทริก 4 ด้านคือ ด้านปฏิกิริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์ต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิการศึกษา ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นในด้านปฏิกิริยา การเรียนรู้ พฤติกรรมและ ด้านผลลัพธ์ต่อองค์กร จากการเข้ารับการฝึกอบรมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านปฏิกิริยา การเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์ต่อองค์กร ไม่แตกต่างกัน

ณัฐริมา มากชู (2545 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ตามมติคณะรัฐมนตรีโดยใช้งบประมาณพิเศษปี 2544 ตามแผนกอนี้ต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดอุบลราชธานี โดยนำแบบจำลอง Input-output Model มาประยุกต์ใช้ในการประเมิน โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ได้แก่ ครูโรงเรียนยากจนเป้าหมายผู้ยืมเงินจากโครงการฯ ไปประกอบอาชีพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แล้วข้าราชการผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการฯ ผลการประเมินพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ครูโรงเรียนยากจนเป้าหมายที่ยืมเงินจากโครงการฯไปประกอบอาชีพ คณะกรรมการกองทุน กข.คจ. ประจำหมู่บ้าน และข้าราชการผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอายุในช่วง 40 ถึง 49 ปี

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าสู่โครงการฯ ปรากฏผลว่า ปัจจัยนำเข้าสู่โครงการฯ มีความเหมาะสมปานกลาง

3. ผลการประเมินกระบวนการ ปรากฏผลว่า กระบวนการมีความเหมาะสมระดับปานกลาง

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการฯ ด้านรายได้ของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย หลังขีมนเงินโครงการไปประกอบอาชีพ ปรากฏผลว่า ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย มีรายได้เฉลี่ย เมื่อเทียบกับรายได้ก่อนขีมนเงินจากโครงการฯเพิ่มมากขึ้น และเมื่อพิจารณารายได้หลังขีมนเงินจากโครงการฯไปประกอบอาชีพหลังเทียบกับเกณฑ์ จปฐ. จำนวนครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีรายได้ ตกเกณฑ์ จปฐ. เมื่อเทียบกับก่อนขีมนเงินจากโครงการมีจำนวนลดลง ผลการประเมินคุณภาพชีวิต ของครัวเรือนยากจนเป้าหมายหลังขีมนเงินจากโครงการ กข.คจ. ปรากฏผลว่า ครัวเรือนยากจน เป้าหมายส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับโครงการ กข.คจ. ระดับสูง โดยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นในด้านการมีงานทำมาก ที่สุด

5. ผลการประเมินผลกระทบจากโครงการฯ ด้านผลการประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ กข.คจ. ของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย และคณะกรรมการกองทุน กข.คจ. ประจำหมู่บ้าน ปรากฏผลว่าส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ กข.คจ.ระดับสูง ผลการประเมินความพึงพอใจของครัวเรือนยากจนเป้าหมายต่อโครงการ กข.คจ. ปรากฏผลว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสูง โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการมีงานทำ

ศุภาวดี นุกุลเสาวลักษณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนสีขาว ในวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครู นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับโครงการจากภายนอกสถานศึกษา โดยใช้แบบสังเกต/ตรวจสอบรายการ และแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลจากนักศึกษาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 256 คน โดยใช้แบบสอบถาม รูปแบบที่ใช้ประเมินคือแบบจำลองชิปปี และแนวคิดในการประเมินที่ยึดความเป็น ธรรมชาติและการมีส่วนร่วม โดยมุ่งประเมินองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียน สีขาว 5 ประการคือ 1) บริบท 2) ปังจัยเบื้องต้น 3) กระบวนการ 4) ผลตามวัตถุประสงค์ 5) ผลกระทบ ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบด้านบริบท ผลการประเมินพร้อมด้านบริบทของสถานศึกษา ทั้ง 4 แห่ง ต่อการดำเนินโครงการ ใน 2 องค์ประกอบย่อยตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินจำนวน 7 ข้อ พบว่า ทั้ง 4 วิทยาลัยมีสภาพเข้าเกณฑ์ดีมาก

2. องค์ประกอบด้านปังจัยเบื้องต้น ผลการประเมินความพร้อมของปังจัยเบื้องต้น ของทั้ง 4 แห่ง ต่อการดำเนินโครงการ 4 องค์ประกอบย่อย ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน 11 ข้อ พบว่า ทั้ง 4 วิทยาลัยมีสภาพเข้าเกณฑ์ ระดับดีมาก

3. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ผลการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการใน 2 องค์ประกอบย่อย ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน จำนวน 10 ข้อ พบว่าวิทยาลัยเทคนิค ก และอาชีวศึกษา ข สามารถดำเนินการเข้าเกณฑ์ ระดับดีมาก ส่วนวิทยาลัยเทคนิค ข และอาชีวศึกษา ก ดำเนินการเข้าเกณฑ์ ระดับพอใช้

4. องค์ประกอบด้านผลตามวัตถุประสงค์ ผลการประเมินการบรรลุตาม
วัตถุประสงค์โครงการใน 2 องค์ประกอบย่อย ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน จำนวน 7 ข้อ
พบว่า วิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์เข้าเกณฑ์ ระดับดีมาก

5. ผลกระทบ ผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์
โครงการทั้งในด้านบวก ด้านลบ ปัญหาและความคืบหน้า ข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับ
โครงการดังนี้

5.1 ผลกระทบทางบวกที่เป็นผลดีต่อโครงการ พบว่า ใน 4 องค์ประกอบย่อย
ตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน จำนวน 9 ข้อ วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา ก บรรลุผลการ
ดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ เข้าเกณฑ์ระดับดีมาก ส่วนวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษา
ข เข้าเกณฑ์ระดับ พอใช้

5.2 ผลกระทบด้านลบ การดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิค
และอาชีวศึกษามีปัญหาอุปสรรคทั้งในด้านบริบท บังคับเบื้องต้น กระบวนการ ผลตามวัตถุประสงค์
โครงการโรงเรียนสีขาวควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขแนวทางการดำเนิน
โครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษาต่อไป

กองวิจัยทางการศึกษา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินและติดตามผลโครงการปฏิรูป
การศึกษา โครงการเกษตรเพื่อชีวิต ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสภาพความพร้อมของสถานศึกษาส่วนใหญ่ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา
มีความเห็นว่า วิทยาลัยมีความพร้อมในด้านการจัดการด้านบุคลากร และด้านการจัดการเรียนการสอน
ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกัน
เกือบทุกเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ด้านการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ร้อยละ 59.4
สอนเนื้อหาตามหลักสูตร ร้อยละ 58.2 ยึดหยุ่นตามความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน สำหรับการ
วัดและประเมินผลส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.8 ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการทำงานของ
นักศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ พบว่า ผู้บริหารมีความเห็น มิงบประมาณ
และบุคลากรเพียงพอ ด้านหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยหลักสูตรไม่ชัดเจน ด้านการจัดการเรียน
การสอน คือ นักศึกษาไม่สนใจเรียน มีการปฏิบัติงานภาคสนามมากเกินไป วัสดุ อุปกรณ์ และ
ครุภัณฑ์มีไม่เพียงพอ สำหรับนักศึกษามีความเห็นว่า การเดินทางจากบ้านพักถึงฟาร์มไม่สะดวก
และไกลที่พักไม่ดี การเรียนเป็นภาคปฏิบัติมากเกินไป อาจารย์ผู้สอนมีทัศนคติไม่ดีต่อนักศึกษา
นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน วัสดุ อุปกรณ์ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ

สุภาวดี นุกุลเสาวลักษณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนสีขาว
ในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า องค์ประกอบด้านบริบทมีสภาพเข้าเกณฑ์
ดีมาก ด้านบังคับเบื้องต้นมีสภาพเข้าเกณฑ์ดีมากเช่นกัน ด้านกระบวนการพบว่าวิทยาลัยเทคนิค ก

และอาชีวศึกษา ข สามารถดำเนินการได้ดี ส่วนวิทยาลัยเทคนิค ข และอาชีวศึกษา ก ดำเนินการเข้าเกณฑ์พอใช้ ด้านผลตามวัตถุประสงค์พบว่าวิทยาลัยทั้ง ทั้ง 4 แห่งสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เข้าเกณฑ์ดีมาก ส่วนผลกระทบทางบวกที่พบคือใน 4 องค์ประกอบย่อยตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินจำนวน 9 ข้อ วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา ก บรรลุผลการดำเนินงานที่นอกเหนือวัตถุประสงค์เข้าเกณฑ์ดีมากส่วนวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา ข เข้าเกณฑ์พอใช้ ผลกระทบทางลบพบว่า การดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา มีปัญหาทั้งในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลตามวัตถุประสงค์ ควรได้รับการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษาต่อไป

กรณีการ ไขยคุณา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินประกอบด้วยผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนในโครงการ ผู้บริหารสถานประกอบการหรือผู้บริหารหน่วยงานหรือนายจ้างของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รวมทั้งสิ้น 644 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม และแบบบันทึก โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ผลการวิจัยพบว่า

จากการวิจัยด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมและในสังคมปัจจุบันในระดับมากถึงมากที่สุด และสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ในระดับปานกลางถึงมาก นักเรียน ครู-อาจารย์ และเจ้าหน้าที่โครงการส่วนใหญ่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ท่ามกลางสิ่งที่ตั้งและพื้นที่ในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้นสภาพดินของวิทยาลัยมีความเหมาะสมในการทำเกษตรในระดับปานกลาง

การประเมินในด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า นักเรียน ครู-อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ทราบวัตถุประสงค์ของโครงการ และคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในระดับปานกลางถึงมาก ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ มีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในการรับบริการในระดับปานกลาง งบประมาณมีความเพียงพอ มีแผนการดำเนินงานโดยครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในระดับน้อยถึงปานกลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในระดับน้อย ส่วนผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ที่ปรึกษามีจำนวนเพียงพอ บทบาทและหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงมีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมาก ส่วนบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก

การประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการรับนักเรียนไม่เหมาะสม แต่จำนวนที่เข้าโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก การแนะแนวและ

การจัดสวัสดิการและการบริการมีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมาก การประชาสัมพันธ์และการประสานสัมพันธ์ การบริหารงาน หรือการจัดกิจกรรมหรือโครงการมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

การประเมินด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านการประเมินด้านความรู้ ทักษะและเจตคติทางวิชาชีพ หลังจบการศึกษาจากโครงการ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับภาคเกษตรกรรม ผู้บริหารสถานประกอบการหรือผู้บริหารหน่วยงานหรือนายจ้าง มีความพอใจในคุณสมบัติของผู้ที่จบการศึกษาจากโครงการในระดับปานกลางถึงมาก มีการติดตามผู้จบการศึกษาจากโครงการแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ผลกระทบข้างเคียงของโครงการส่วนใหญ่เป็นไปในทางที่ดีมากกว่าไม่ดี

ปรีชา ธิโยธา (2546 : 118 - 120) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้โครงการพัฒนาจิต ในโรงเรียนบ้านแฝดโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา นักเรียนขาดวินัยเพราะครูขาดทักษะด้านเทคนิค วิธีการ กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และผลจากการพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โดยใช้โครงการพัฒนาจิต พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจสามารถนำหลักธรรมไปสอน สอดแทรกในห้องเรียนได้ กลุ่มเป้าหมายนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อส่วนรวม มีความสำนึกประหัดคดอดมมากยิ่งขึ้น

เมธี ดิษฐ์ศักดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บริบท 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามรูปแบบการประเมินโดยซีซีพีโมเดล (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด 13 โรงเรียน จำนวน 897 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม 3 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า

ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู ต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ วัตถุประสงค์ของโครงการที่มีความเหมาะสมน้อย ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก และกิจกรรมของโครงการทุกฝ่ายในการยอมรับในระดับน้อย

ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู ต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู และชุมชนยังมีความรู้และเข้าใจในหลักการและวิธีการประเมินโครงการไม่ดีพอ เงินงบประมาณและเอกสารที่ได้รับการสนับสนุนน้อยเกินไป

ด้านกระบวนการของโครงการ ประเมินตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามภาระกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลการประเมินการปฏิบัติงานตามความต้องการกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู สูงกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ทุกหน่วยงานได้ปฏิบัติตามภารกิจของตน การประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน ผลการประเมินตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ นั่นคือโรงเรียนสามารถดำเนินการด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการบริการจัดการที่ดี ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา โดยภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ โรงเรียนยังดำเนินการด้านการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนไม่ดีพอ และด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดี

ด้านผลผลิตของโครงการ ประเด็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สูงกว่าเกณฑ์นั่นคือ ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดได้ดี และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ดี ประเด็นการวิจัยในชั้นเรียนและการประกันคุณภาพสถานศึกษา ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย และโรงเรียนยังดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาน้อย

จรัส ถาวร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม จังหวัดลำพูนพบว่า การปฏิบัติของนักเรียนด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบมีความเหมาะสมมาก ส่วนครูมีความคิดเห็นปานกลาง ด้านการประหยัดและออม ความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอนมีความสอดคล้องกันปานกลาง ด้านความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย นักเรียนปฏิบัติตนเหมาะสมมากส่วนความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้ปานกลาง ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอนมีความสอดคล้องกันมาก ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์การปฏิบัติของนักเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียนและครูผู้สอนมีความสอดคล้องกันมาก

นุจรินทร์ พิมพ์กลาง (2547 : 170 - 171) ได้ประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม โดยใช้การประเมินรูปแบบ CIPP ผลการศึกษาพบว่า จากการประเมินโครงการด้านผลผลิตส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านประสพการณ์และทักษะของนักเรียน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนมีความเสียสละ การให้ความร่วมมือ การมีสัมมาคารวะ รู้จักเชื่อฟังผู้ใหญ่ การพัฒนาตนเอง

ด้านกริยา มารยาท ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยเองพบว่า นักเรียนรู้จักมีสัมมาคารวะในการเคารพต่อผู้ไปพบ หรือมีอายุ รวมถึงให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี รวมถึงการสัมภาษณ์จากผู้ปกครอง นักเรียนพบว่า นักเรียนรู้จักการออมและช่วยเหลือครอบครัว ห่างไกลจากยาเสพติด

สุรสิทธิ์ สิทธิอมร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เขต 3 โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tiler) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เขต 3 ประกอบด้วย คณาจารย์ในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ นักเรียนที่ไม่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ และแบบสังเกตผลการวิจัยพบว่า

ผลการประเมินโรงเรียนเพื่อนเด็ก

1. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คณาจารย์ในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นกรรมการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง

2. การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้และสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี คณาจารย์ในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นกรรมการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง

3. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนโดยการนำนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตามหลักการพื้นฐานของสิทธิเด็ก 4 ประการ ตามอนุมติสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คณาจารย์ในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นกรรมการ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติต่อนักเรียนในด้านสิทธิเด็ก นั้น นักเรียนที่ไม่เป็นคณะกรรมการ ได้รับการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของสิทธิเด็กในทุกด้าน

วาสนา ตะกานโค (2548 : 64 - 65) ได้ประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 มีการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยประกอบด้วย คุณลักษณะที่ดีของบุคลากรในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ด้านกระบวนการประกอบด้วย การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขาศีล

สมาธิ ปัญญา การจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านผลิตผลประกอบด้วยการพัฒนากาย สติ จิตและปัญญาอย่างบูรณาการของผู้เรียนและด้าน ผลกระทบ ประกอบด้วยบ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ มีการดำเนินงานดีมาก ส่วนตัวอย่างพุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธนั้นมี 5 พุทธศาสตร์ ได้แก่ พุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตาม แนวทางวิถีพุทธ พุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยความ ร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน พุทธศาสตร์สร้างสรรค์ พัฒนาสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา การเรียนรู้ตามแนวทางวิถีพุทธพุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนา ระบบการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการไตรสิกขาและพุทธศาสตร์พัฒนาและ ใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาผู้เรียนสู่การเรียนรู้ตาม

พัชรพร เทอดธรรมไพศาล (2549 : 110 - 115) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร ระบบการบริหารจัดการ การนิเทศติดตาม และวัฒนธรรมองค์กร ด้านปัจจัยทางด้าน บุคลากร คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการสอนการจัดกิจกรรม ขวัญกำลังใจของบุคลากร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ปัจจัยภายนอกได้แก่ ความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยสร้างห้องพระพุทธรูป หอสมุด หอวัฒนธรรม ปลูกต้นไม้เพิ่มความร่มรื่น แบ่งให้นักเรียนพัฒนาเขตพื้นที่รับผิดชอบ โรงเรียนมีสื่อการสอนที่หลากหลายทันสมัยเพียงพอต่อ การเรียนรู้ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คือให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี มีการบริหารจัดการที่มีความชัดเจน คือ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน จัดสรรงบประมาณ ติดตามนิเทศเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งประเมินระหว่างดำเนินงานและสิ้นสุดโครงการ

เมียนพิน อ่อนสีแดง (2549 : 88 - 90) ได้ทำการประเมินโครงการนำร่องโรงเรียน วิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณลักษณะที่ดีของ บุคลากร รองลงมาด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ ด้านกระบวนการโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการฝึกกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต รองลงมาคือด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร ด้านผลิตผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสติ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านจิต ส่วนด้านผลที่ตามมาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน พุทธาโฆระอ่อนหวาน รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นที่รักใคร่ ของนักเรียนและชุมชน และนักเรียนสุขภาพดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย

ผลจากการสังเกต พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีการจัดบรรยากาศร่มรื่น มีป้ายคติคำขวัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา คณะครูมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ มีการวางแผนที่ดีอย่างเป็นระบบ มีการกำกับติดตามโครงการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นประจำ นักเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือของมีค่า

สมพระเนตร ฝ่ายพงษา (2549 : 305) ได้ทำการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธในสำนักงานเขตพื้นที่หนองคาย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการ การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขา บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนากาย ศีล จิตและปัญญาอย่างบูรณาการ นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านผลกระทบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ผลของโครงการเกิดผลดีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย บ้าน วัด และราชการอื่น ๆ

วรินทรา ปั่นงาม (2549 : 95 - 97) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาการปฏิบัติแบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาผู้คุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสามกรณี มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมะ การปฏิบัติกิจทางศาสนา การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณธรรม การใช้ธรรมะในการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตจริง การฝึกสมาธิ โดยใช้หลักการเสริมแรงในการพัฒนาคุณธรรม และรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนกรณีศึกษามีความคล้ายคลึงกัน แต่มีจุดเน้นของกิจกรรมและวิธีการแตกต่างกัน คือ รูปแบบที่ 1 การสร้างบรรยากาศที่สะอาด สงบ เน้นการสร้างบรรยากาศทางกายภาพที่สะอาด รูปแบบที่ 2 การพัฒนาแบบมุ่งเน้นพฤติกรรมทางสังคม โดยมีครูเป็นแกนหลักเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะพฤติกรรมทางสังคมที่ดี และรูปแบบที่ 3 การพัฒนาจิตโดยใช้การปฏิบัติตามกิจของพุทธศาสนาเป็นหลัก เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาจิตด้วยการฝึกปฏิบัติตามกิจของพุทธศาสนาเป็นหลัก

พระประยูร อุปสอด (2550 : 100 - 102) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมเพื่อกายภาวนา ในโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า นักเรียนได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ นำหลักธรรมด้านความเพียรมาประยุกต์ใช้ในการไหว้พระ สวดมนต์ก่อนเข้าชั้นเรียน การเข้าค่ายพุทธธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา นอกจากนี้มีผลจากแบบบันทึกการสังเกต

พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน เข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน เข้าแถวหน้าชั้นเรียน ทำการบ้านเสร็จทันเวลา มีการทำงานกับเพื่อนเป็นกลุ่ม รวมทั้งเชื่อฟังคำสอนของครู

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Lamer (1995 : Web Site) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงการสนับสนุนของครอบครัวเข้ากับโปรแกรมเด็กปฐมวัย โดยชุด “แนวทางเพื่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิผล” นี้เริ่มในปี 1991 เพื่อให้ตรงกับความต้องการคำแนะนำและคำกล่าวที่ดีกว่าเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในการปฏิบัติที่ดีที่สุดในโปรแกรมการสนับสนุนของครอบครัว แนวทางนี้ซึ่งเป็นชุดประเด็นปัญหาชุดแรกมุ่งศึกษาความสำคัญและความจำเป็นของการเชื่อมโยงระหว่างการสนับสนุนของครอบครัวกับโปรแกรมเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาได้นำเสนอ ดังนี้ บทที่ 1 นำเสนอการปริทัศน์ย่อ ๆ เกี่ยวกับหลักการสนับสนุนทางครอบครัวและได้ตรวจสอบความต่อเนื่องของประเภทต่าง ๆ ในโปรแกรมเด็กปฐมวัย พร้อมยกตัวอย่างจากโปรแกรม Head Start และโปรแกรมเด็กก่อนวัยเรียนของรัฐบาล และจากตลาดเอกชนของศูนย์ดูแลเด็กและสถานดูแลเด็กในครอบครัว ได้นำเสนอแต่ละประเภทในด้านพันธกิจ การจัดองค์การให้ทุนอุดหนุน และความเหมาะสมกับหลักการสนับสนุนของครอบครัว บทที่ 2 ตรวจสอบงานวิจัยเกี่ยวกับความพยายามของโปรแกรมเด็กปฐมวัย เพื่อบริการและเข้าถึงข้อข้องกับผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ การสาธิตที่รวมบริการเพื่อผู้ปกครองและเด็กไว้ด้วย เช่น โปรแกรมการแทรกแซงแต่ต้น ๆ ของทศวรรษที่ 1970 และโปรแกรมร่วมสมัยของคน 2 รุ่น อีกมากขึ้น บทที่ 3 พิจารณาส่งจำเป็นต้องสร้างโปรแกรมเด็กปฐมวัยที่สนับสนุนทั้งผู้ปกครองและเด็กได้จริง โดยการเสนอขั้นตอนการให้บริการแก่ผู้ใหญ่และเด็กหรือโดยการให้บริการเด็กในวิธีการที่ตอบสนองและเป็นกันเองของครอบครัวในวัฒนธรรม

Mathews (1995 : 189) ได้ศึกษาการใช้คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ศิลปะทางภาษา 1 หน่วย ที่มุ่งเน้นคำร้อยกรอง สภาพแวดล้อม การฝึกงานครั้งนี้เป็นห้องเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ห้อง ก ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นชาย 9 คน เป็นหญิง 13 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนหนึ่ง ห้อง ข ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นชาย และหญิง 12 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาอีกโรงเรียนหนึ่ง โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน ก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มโรงเรียนในเมือง กลุ่มโรงเรียนนี้ได้รับเอาโปรแกรมการอ่านที่ใช้คำประพันธ์ร้อยกรองน้อยมาก การไม่มีคำประพันธ์นี้เป็นสาเหตุของการพัฒนาโครงการนี้ การประเมินโครงการนี้ ได้แก่ การประเมินการระลึกคำศัพท์ได้ของเด็กจากขนาดคำ เครื่องบันทึกเทปก่อน/หลังบทอ่านที่เป็นคำประพันธ์ร้อยกรองนักเรียน บันทึกการสังเกตของครู แบบสอบถามผู้ปกครองก่อนและหลังโครงการ แบบสำรวจเจตคติของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ความคล่องแคล่วคำศัพท์และเจตคติทางบวกของเด็ก ๆ ต่อคำประพันธ์ร้อยกรองเพิ่มขึ้น นักเรียนหลายคนเต็มใจมากขึ้นที่จะ

มีส่วนร่วมในการเขียนคำโคลงเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่ม ข้อเสนอแนะครั้งนี้ คือ คำประพันธ์ร้อยกรองสามารถนำไปใช้ได้ตลอดหลักสูตรของปี ให้ประโยชน์แก่ประสบการณ์ทางภาษาของเด็ก ๆ ได้

Bonnes (อุษา ภูมิ. 2545 : 14-37 ; อ้างอิงมาจาก Bonnes. 1996 : 86)

ได้ศึกษาการฝึกงานเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาศิลปะการซึ่งจะสอนครูในการใช้เทคนิคการประเมินการรู้หนังสือที่สอดคล้องกับการปฏิบัติในการสอนปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโครงการครั้งนี้ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 18 คน วิธีการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาศิลปะการ ดำเนินการติดต่อกัน 2 วัน การนำเสนออย่างหนึ่งดำเนินการเป็นเวลา 8 ชั่วโมง กับครูจำนวน 9 คน จากชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการนำเสนออีกอย่างหนึ่งกระทำในระยะเวลาเท่ากัน สำหรับครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ความต้องการเริ่มแรกสำหรับโปรแกรมการพัฒนาศิลปะการที่ประเมินการรู้หนังสือปรากฏชัดเจนในขณะดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการที่กระทำโดยอาจารย์ใหญ่ประจำอาคารเรียน ได้พัฒนาแบบสอบถามเพิ่มเติมขึ้นมาอีก 1 ฉบับ และได้สนับสนุนความต้องการของครูในด้านการฝึกอบรม การประเมินการรู้หนังสือซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติของครูเหล่านี้ การไปเยี่ยมศึกษาที่ตั้งโรงเรียนกระทำกับกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ฝึกปฏิบัติงานวารสารทางวิชาการ ด้านการเรียนรู้ส่วนบุคคลได้จัดทำและให้วิธีการประเมินโครงการนั้นรวมทั้งการอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าเป็นรายบุคคล วิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ประเมินโครงการและการอ้างอิงเอกสาร ได้แก่ การใช้แบบสอบถามก่อนการพัฒนาศิลปะการ บันทึกเรื่องเล่าสั้น ๆ การสังเกต การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า มีความต้องการฝึกอบรมในการประเมินการรู้หนังสือสำหรับครูเหล่านี้ ซึ่งได้ย้ายจากโปรแกรมดั้งเดิมไปสู่โปรแกรมที่อาศัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญหรือโปรแกรมภาษาทั้งหมดแล้ว

Greenwood (2002 : Web Site) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประสบผลสำเร็จทางการเรียนมากที่สุดและน้อยที่สุด เกี่ยวกับวิธีการนักเรียนรับรู้สภาพแวดล้อมของชั้นเรียนของตนและปัจจัยต่าง ๆ ภายในชั้นเรียนที่เพิ่มหรือขัดขวางการเรียนรู้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมในการศึกษานี้บ่งชี้ว่ามีความไม่เหมือนกันอย่างมีนัยสำคัญในวิธีการที่นักเรียนผู้ประสบความสำเร็จทางการเรียนมากที่สุดและน้อยที่สุด รับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของชั้นเรียนของตนนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดรับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของชั้นเรียนของตนว่าเป็นการรวมกันมากขึ้นและมุ่งเน้นงานมากขึ้น และรับรู้ว่ามีทางเลือกมากขึ้นในวิธีการที่พวกเขาเรียนรู้ ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่ประสบความสำเร็จน้อยที่สุด รับรู้ชั้นเรียนว่าถูกครอบงำมากขึ้นและเป็นการแข่งขันกันมากขึ้น ทั้งที่ความแตกต่างในด้านมิตรภาพและการสนับสนุนตามที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ แต่นักเรียนทั้งสองกลุ่มก็สามารถให้ตัวอย่างวิธีการสอนและสภาพห้องเรียนที่ชัดเจนซึ่งทั้งสองกลุ่มรับรู้ว่ามีมากขึ้นหรือขัดขวางการเรียนรู้ของตน การศึกษาครั้งนี้รวมถึงข้อเสนอแนะของนักเรียนสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเพิ่มการเรียนรู้ของพวกเขาขึ้นด้วย ข้อค้นพบ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตรงกับงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งปริทัศน์ไว้จากสาขาการศึกษาจิตวิทยา และธุรกิจเกี่ยวกับสภาพต่างๆที่จะเพิ่มการเรียนรู้ขึ้น ข้อชี้แนะที่สำคัญของการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่

ครูต้องการจะ (1) สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่เอาใจใส่และสนับสนุนให้กับนักเรียนทุกคน (2) สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยไม่มีการขู่เข็ญซึ่งการเรียนรู้ที่เป็นการแข่งขันน้อยลง และนักเรียนได้รับการสนับสนุนให้สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่สนับสนุนได้ (3) จัดให้นักเรียนมีงานที่น่าสนใจและท้าทายซึ่งทำให้นักเรียนได้ทำในขณะที่ยังสนับสนุนและกระตุ้นความพยายามของนักเรียน (4) พัฒนาแหล่งสะสมความรู้ขนาดใหญ่เกี่ยวกับวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ตรงกับความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลายของนักเรียน (5) รักษาฐานความรู้ให้เป็นปัจจุบัน (6) ถามและฟังนักเรียนเพื่อให้เข้าใจวิธีการนักเรียนให้ดีที่สุดและ (7) หาประสบการณ์ทางวิชาชีพที่จะช่วยให้นักเรียนสะท้อนให้เห็นวิธีการที่จะสามารถปรับปรุงการปฏิบัติของตน

Kittel (2004 : Web Site) ได้ศึกษาการสร้างเกณฑ์การประเมินและการประเมินหลักสูตร (A.C.Green) สร้างเกณฑ์การประเมินใช้ระบบการศึกษาระดับของสหพันธ์เป็นแนวทาง (ส่วนเดิมของการปรับปรุงในปี 1996) การตรวจสอบแต่ละแนวทางเพื่อระบุลักษณะเฉพาะ อีก 7 แนวทาง การสืบสวนลักษณะเฉพาะทางพุทธิพิสัย อารมณ์ พฤติกรรม พัฒนาการและแนวทาง มาตรฐานตามธรรมชาติคือ ส่วนเสริมโดยการสำรวจทางอ้อมหรือเจาะจงแนวทางที่เป็นศูนย์กลางบนความแตกต่างหรือสังคมส่วนมาก ปัจจุบัน การวิจัยใช้การวิเคราะห์โดยละเอียดภายใต้พื้นฐานของหลักการและความสำคัญของแต่ละแนวทาง สิ่งสำคัญของการศึกษานี้ คือ สถานที่ที่สำรวจ ในภาคเรียนที่สำรวจใช้ทั้ง 2 แนวทางของสหพันธ์อันดับแรก เมื่อการอภิปรายภาคบังคับสำหรับโรงเรียนเด็ก ทั้งหมดและอันดับ 2 เมื่อการอภิปรายลักษณะทางเพศของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมความเชื่อถือกันและกัน การแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว โดยสรุป เสนอจุดที่เป็นประเด็นสำคัญระบุได้ 37 ลักษณะ การศึกษานี้บางส่วนของหนังสือการศึกษาภาคบังคับจะใช้ในแผนงานสำรวจกองทุนสหพันธ์การศึกษาภาคบังคับ แผนงาน A.C.Green'Game โครงการภาคบังคับประเมินหลักสูตรโดยใช้ทั้ง 2 วิธี (ใช้เกณฑ์การประเมินและลักษณะเฉพาะ (ใช้จุดที่เป็นประเด็นสำคัญ) โดยทั่วไปการประเมินอ้างอิงจาก 369 ที่มาจากแผนงาน จัดหมวดหมู่ตามความสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่สำคัญของสหพันธ์และลำดับ ใช้การแบ่งคะแนนแบบสามแถว (Three-tier) สรุปประเด็นสำคัญแต่ละจุดต่างจากรูปแบบของคำถาม ดังนั้น ในคำตอบสำหรับ 37 คำถาม สิ่งที่ยอมรับโดยละเอียดสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่เหมาะสมจากแผนงานที่เตรียมไว้ ความพยายามของการศึกษานี้เมื่อมีความเหมาะสมข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงทั้งหมดจะเข้าสู่ขั้นของการประเมิน

จากการศึกษาการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินโครงการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว รูปแบบการประเมินโครงการแต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อย และประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา สิ่งแวดล้อมและวัตถุประสงค์

ของการประเมิน หรืออาจประยุกต์หลาย ๆ รูปแบบมาใช้ในการประเมินเพื่อให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกแบบการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบ IPOO (IPOO Evaluation Model) ซึ่งเป็นการประเมินในรายละเอียดต่าง ๆ ในด้านตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านที่ตามมา เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อประกอบการในการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนี้ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อดี ข้อบกพร่องและผลที่เกิดขึ้นกับสังคม ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ หรือสอดคล้องกับผลผลิตที่คาดหวังเพียงใด และทราบถึงประสิทธิภาพของการประเมินโครงการนี้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการประเมินจะได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เหนือขึ้นไปในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และวางแผนเพื่อพัฒนา สนับสนุนการดำเนินงานต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20,049 คน จาก 54 โรงเรียน ได้แก่

1.1 บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน	54 คน
1.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน	54 คน
1.1.3 นักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ ปีการศึกษา 2551	จำนวน	13,186 คน

1.2 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน	6,593 คน
1.2.2 ผู้นำชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน	54 คน
1.2.3 พระสงฆ์ที่สอนหรือใกล้โรงเรียนวิถีพุทธ	จำนวน	54 รูป

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และ

พระสงฆ์ จำนวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 385 คน จาก 54 โรง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) ได้แก่

2.1 บุคลากรภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ	จำนวน 7 คน
2.1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ	จำนวน 14 คน
2.1.3 นักเรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ ปีการศึกษา 2551	จำนวน 230 คน

2.2 บุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย

2.2.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถิพุทธ	จำนวน 120 คน
2.2.2 ผู้นำชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียนวิถิพุทธ	จำนวน 7 คน
2.2.3 พระสงฆ์ที่สอนหรือใกล้โรงเรียนวิถิพุทธ	จำนวน 7 รูป

รวมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 378 คน พระสงฆ์ 7 รูป

การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 7 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 14 คน นักเรียนจำนวน 230 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 120 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน และพระสงฆ์ จำนวน 7 รูป จากโรงเรียนในจังหวัดมุกดาหารปีการศึกษา 2551 จำนวน 20,049 คน โรงเรียนวิถิพุทธ 54 โรงได้กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 385 คน

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) มีลำดับดังนี้

ใช้อำเภอในจังหวัดมุกดาหารเป็นหน่วยการสุ่ม ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 50 จากทั้งหมด 7 อำเภอ ได้ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอดงตาล อำเภอหนองสูง ประกอบด้วยโรงเรียนวิถิพุทธ 54 โรง

ขั้นที่ 3 แบ่งโรงเรียนวิถิพุทธออกเป็น 3 ขนาด ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 6) ดังนี้

โรงเรียนวิถิพุทธขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120	คน
โรงเรียนวิถิพุทธขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน	120 - 600 คน
โรงเรียนวิถิพุทธขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียนมากกว่า	601 - 1500 คน
พบว่า มีโรงเรียนวิถิพุทธขนาดเล็ก 9 โรง ขนาดกลาง 27 โรง ขนาดใหญ่		

18 โรง

ขั้นที่ 4 ใช้โรงเรียนวิสุทธิพรในแต่ละขนาดเป็นหน่วยการสุ่ม สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ขนาดเล็กร้อยละ 30 ได้ 2 โรงเรียน ขนาดกลางร้อยละ 20 ได้ 4 โรงเรียน และร้อยละ 10 ได้ 1 โรงเรียน รวมเป็น 7 โรงเรียน

ขั้นที่ 5 ใช้โรงเรียนวิสุทธิพรในแต่ละขนาดเป็นหน่วยการสุ่ม สุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 258 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูผู้รับผิดชอบ 2 คน นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โรงเรียนละ 30 คน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 50 คนและพระสงฆ์โรงเรียนละ 1 รูป

ขั้นที่ 6 เลือกผู้ปกครองและผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 127 คน คือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางโรงเรียนละ 15 คนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 30 คน เลือกผู้นำชุมชนโรงเรียนละ 1 คน

รายละเอียดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแสดงได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง									
อำเภอ	ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง	ผู้นำชุมชน	พระสงฆ์	รวม
อำเภอหนองสูง อำเภอดอนตาล	ขนาดเล็ก	บ้านคำพอก 1	1	2	30	15	1	1	50
		ชุมชนดอนตาล	1	2	30	15	1	1	50
อำเภอคำชะอี อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหนองสูง อำเภอคำชะอี	ขนาดกลาง	บ้านห้วยทราย1	1	2	30	15	1	1	50
		บ้านนาโปน้อย	1	2	30	15	1	1	50
		หนองแขวงวิทยาคม	1	2	30	15	1	1	50
		บ้านเหล่า	1	2	30	15	1	1	50
อำเภอเมือง	ขนาดใหญ่	อนุบาลมุกดาหาร	1	2	50	30	1	1	85
รวมทั้งหมด		7	7	14	230	120	7	7	385

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลที่ตามมา ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 77 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 90 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับนักเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 44 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับบุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ที่สอนโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 41 ข้อ

2. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ใช้ในการสังเกตสภาพทั่วไปในการดำเนินงาน และสภาพโดยรวมจากการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 37 ข้อ

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ แบ่งเป็น 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 ข้อ

ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 9 ข้อ

ฉบับที่ 3 สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ จำนวน 9 ข้อ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จากเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการประเมิน คำถามในการสร้างเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบการประเมิน เครื่องมือผู้ให้ข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ประเด็นในการประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	แหล่งข้อมูล				เครื่องมือ
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	1. คุณลักษณะที่ดีของบุคลากรเหมาะสมกับโครงการหรือไม่	/	/	/	/	แบบสอบถาม (ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3,ฉ.4)
	1.1 การประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี					แบบสัมภาษณ์(ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3)
	1.2 ตั้งใจทำงานของโรงเรียน					
	1.3 ขอมรับและสนับสนุน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
	2. งบประมาณในการสนับสนุน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเพียงพอหรือไม่	/	/			
	2.1 โรงเรียนมีงบประมาณในการสนับสนุน โครงการ					
	2.2 โรงเรียนสามารถหางบประมาณในการสนับสนุนโครงการ					
	3. สถานที่จัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธเหมาะสม	/	/	/	/	
	3.1 สถานที่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ					
	3.2 สถานที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ					
	3.3 โรงเรียนสามารถให้วัดในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ					

ประเด็นในการประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	แหล่งข้อมูล				เครื่องมือ
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) (ต่อ)	4. พระสงฆ์มีเพียงพอต่อการหรือไม่	/	/	/		
	4.1 พระสงฆ์เพียงพอต่อการสอนตามหลักวิถีพุทธ					
	4.2 พระสงฆ์สามารถให้การสนับสนุนตามโครงการวิถีพุทธ					
	5. ชุมชนให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสมหรือไม่	/	/	/	/	
	5.1 ชุมชนให้การยอมรับและสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
ด้านกระบวนการ (Process)	5.2 การให้ความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี					
	1. การบริหารจัดการมีระบบอย่างเหมาะสมหรือไม่	/	/	/		แบบสอบถาม (ฉ.1,ฉ.2, ฉ.3,ฉ.4)
	1.1 มีวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธ					แบบสัมภาษณ์ (ฉ.1,ฉ.2, ฉ.3)
	1.2 ความพร้อมของบุคลากร					แบบสังเกต (ฉ.1)
	1.3 การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ					
	1.4 การติดตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็นในการประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	แหล่งข้อมูล				เครื่องมือ
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
ด้านกระบวนการ (Process) (ต่อ)	2. การจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับโรงเรียนหรือไม่ 2.1 การจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการหลักสูตรวิถีพุทธ 2.2 การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมโดยใช้หลักการวิถีพุทธ 2.3 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ตามหลักการวิถีพุทธ 2.4 การใช้สถานที่วัดในการเรียนรู้ตามหลักการวิถีพุทธ	/	/	/	/	
ด้านผลผลิต (Output)	การพัฒนาการของนักเรียนดีขึ้นหรือไม่ 1.พัฒนาด้านกาย 1.1 บริโภคใช้จ่ายอย่างประหยัด อดออม 1.2 การดูแลร่างกายสะอาดเรียบร้อย 1.3 ดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลต่อตนเองและสังคม	/	/		/	แบบสอบถาม (ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3,ฉ.4) แบบสัมภาษณ์(ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3) แบบสังเกต(ฉ.1)

ประเด็นในการประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	แหล่งข้อมูล				เครื่องมือ
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
ด้าน ผลลัพธ์ (Output) (ต่อ)	2. พัฒนาด้านศีล 2.1 นักเรียนประพฤติตนตามกฎหมายของโรงเรียน และปฏิบัติตามหลักของศีล 2.2 นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ 3. พัฒนาด้านจิต 3.1 นักเรียนมีความเสียสละแบ่งปันต่อเพื่อนและสังคม 3.2 นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น 3.3 นักเรียนมีจิตอาสาช่วยงาน โรงเรียนและครอบครัวชุมชน 4. การพัฒนาด้านปัญญา 4.1 นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์หาเหตุผล 4.2 นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิดในการแก้ปัญหา 4.3 นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา 4.4 นักเรียนรู้จักการทำงานด้วยสติปัญญา	/	/		/	

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็นในการประเมิน	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	แหล่งข้อมูล				เครื่องมือ
		ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
ด้าน ผลที่ตามมา (Outcomes)	บ้าน วัด โรงเรียน ได้รับประโยชน์ จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมากขึ้นหรือไม่ 1. ชุมชนได้นักเรียนที่มีการประพฤติตนเป็นคนดี อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ 2. นักเรียนให้ความสนใจวัด และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 3. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากการดำเนิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 4. ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในชุมชน 5. ผลของโครงการสามารถสร้างความสามัคคีในชุมชน 6. ผลของโครงการส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลอบายมุข	/	/	/	/	แบบสอบถาม (ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3,ฉ.4) แบบสัมภาษณ์ (ฉ.1,ฉ.2,ฉ.3) แบบสังเกต (ฉ.1)

1.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามกำหนดรูปแบบสอบถามจากเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลที่ตามมา

1.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ แยกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลที่ตามมา โดยสร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมิน ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สร้างทั้งหมด 100 ข้อ ต้องการใช้จริง 77 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับครูผู้รับผิดชอบ สร้างทั้งหมด 110 ข้อ ต้องการใช้จริง 90 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับนักเรียน สร้างทั้งหมด 65 ข้อ ต้องการใช้จริง 44 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามเพื่อการประเมินสำหรับบุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ สร้างทั้งหมด 60 ข้อ ต้องการใช้จริง 41 ข้อ

1.4 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่สร้างขึ้นทั้ง 4 ฉบับ เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ และความเที่ยงตรง จำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1. ดร.นุชนา เหลืองอังกูร ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา
2. ดร.นารัตน์ รั่วจิตรกุล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน
3. อาจารย์สุภาภรณ์ กัลยรัตน์ ตำแหน่ง ศิษยานุศิษย์ 8 กลุ่มนิเทศติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา
4. อาจารย์สุกัญญา พลราช ตำแหน่ง ศิษยานุศิษย์ 7 กลุ่มนิเทศติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา
5. อาจารย์ไพเราะ วุฒิเจริญ ตำแหน่ง ศิษยานุศิษย์ 7 กลุ่มนิเทศติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา

1.5 ปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อการประเมินตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไป ทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดมุกดาหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 คน โดยเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบ 6 คน นักเรียน จำนวน 30 คน ผู้ปกครองนักเรียน 15 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และพระสงฆ์ 2 รูป

1.6 หากคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน ได้แก้หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อแต่ละฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 สร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมินจำนวน 100 ข้อ ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์จำนวน 80 ข้อ จึงคัดเลือกไว้จำนวน 77 ข้อ ตามที่ต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .456 ถึง .972

ฉบับที่ 2 สร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมินจำนวน 110 ข้อ ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์จำนวน 95 ข้อ จึงคัดเลือกไว้จำนวน 90 ข้อ ตามต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .334 ถึง .879

ฉบับที่ 3 สร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมินจำนวน 65 ข้อ ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์จำนวน 50 ข้อ จึงคัดเลือกไว้จำนวน 44 ข้อ ตามต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .334 ถึง .678

ฉบับที่ 4 สร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมินจำนวน 60 ข้อ ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์จำนวน 48 ข้อ จึงคัดเลือกไว้จำนวน 41 ข้อ ตามต้องการ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .421 ถึง .883

1.7 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ในข้อที่ 1.6 แต่ละฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

ฉบับที่ 1 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่คัดไว้จำนวน 77 ข้อ มาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่าได้ ค่าความเชื่อมั่นส่วนของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

ฉบับที่ 2 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่คัดไว้จำนวน 90 ข้อ มาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่าได้ ค่าความเชื่อมั่นส่วนของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

ฉบับที่ 3 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่คัดไว้จำนวน 44 ข้อ มาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่าได้ ค่าความเชื่อมั่นส่วนของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95

ฉบับที่ 4 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่คัดไว้จำนวน 41 ข้อ มาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่าได้ ค่าความเชื่อมั่นส่วนของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

1.8 นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินที่ผ่านการหาคุณภาพไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 สร้างแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสำรวจรายการเพื่อใช้วิเคราะห์เอกสาร หลักฐานต่างๆ และสังเกตภาพรวมของสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพรให้ครอบคลุม การดำเนินโครงการทั้ง 4 ด้าน จำนวน 37 ข้อ โดยทำการสังเกต ดังนี้คือ

2.1.1 ด้านระบบการบริหารจัดการ จำนวน 10 ข้อ

2.1.2 ด้านสภาพแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

2.1.3 ด้านการเรียนการสอน จำนวน 7 ข้อ

2.1.4 ด้านพัฒนากาย สติ จิต และปัญญา จำนวน 10 ข้อ

2.2 นำแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านชุดเดิม เพื่อตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะความถูกต้อง ความเหมาะสมของ ข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา พร้อมทั้งระบุข้อบกพร่องของแต่ละข้อ

2.3 ปรับปรุงแก้ไข แบบสังเกตตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์ให้เป็น ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) รายละเอียดดังนี้

3.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูผู้รับผิดชอบ จำนวน 11 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และพระสงฆ์ จำนวน 9 ข้อ

3.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะในด้านความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อความ ความชัดเจนของภาษา พร้อมทั้งระบุความบกพร่องของแต่ละข้อ

3.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกันยายน 2552 ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง รายละเอียดดังนี้

2.1 เก็บข้อมูลทั่วไปโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการประเมิน แบบสังเกต แบบมีโครงสร้าง กับโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 7 โรง

2.2 เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 7 โรงเรียน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับที่ได้รับคืน ทำการคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อการประเมิน ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อทำการประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

ด้านปัจจัยนำเข้า

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

ด้านกระบวนการ

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	ปฏิบัติมากที่สุด
3.51-4.50	ปฏิบัติมาก
2.51-3.50	ปฏิบัติปานกลาง
1.51-2.50	ปฏิบัติน้อย
1.00-1.50	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ด้านผลผลิต

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51-4.50	เหมาะสมมาก
2.51-3.50	เหมาะสมปานกลาง
1.51-2.50	เหมาะสมน้อย
1.00-1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

ด้านผลที่ตามมา

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	พึงพอใจมากที่สุด
3.51-4.50	พึงพอใจมาก
2.51-3.50	พึงพอใจปานกลาง
1.51-2.50	พึงพอใจน้อย
1.00-1.50	พึงพอใจน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว
นำมาสรุปผลการสังเกต

4. ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนำมาวิเคราะห์และสรุปเชิงบรรยาย
พรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item
Total Correlation) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ คาร์ล เพียร์สัน (สมนึก ภัททิยธนี.
2549 : 254)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ รายด้านที่พิจารณาใน
r-distribution

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคน
 $\sum Y$ แทน คะแนนในแต่ละข้อคำถามของผู้ตอบแบบสอบถาม
N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (สมนึก ภัททิยธนี. 2549 : 225)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_1^2}{S_1^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องวัด
	$\sum S_1^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 104 - 105)

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลัง
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสอบถาม
- ตอนที่ 3 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสังเกต
- ตอนที่ 4 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 กลุ่ม แล้วเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ดังตาราง 3-6

ตาราง 3 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน
ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูล	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	71.40
หญิง	2	28.60
รวม	7	100.00
2. อายุ		
40 – 45 ปี	2	28.50
46- 50 ปี	2	28.50
51 ปี ขึ้นไป	3	43.00
รวม	7	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	1	14.20
ปริญญาโท	6	85.80
รวม	7	100.00
4. ประสบการณ์ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ		
1- 3 ปี	2	28.60
4- 6 ปี	5	71.40
รวม	7	100.00

จากตาราง 3 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน (ร้อยละ 71.40) มีอยู่ในช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน (ร้อยละ 43.00) มีการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 85.80) และมีประสบการณ์การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระหว่าง 4 - 6 ปี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 71.40)

ตาราง 4 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการ
ในการประเมินโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูล	ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	42.80
หญิง	8	57.20
รวม	14	100.00
2. อายุ		
40 – 45 ปี	4	28.60
46- 50 ปี	6	42.80
51 ปี ขึ้นไป	4	28.60
รวม	14	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	8	57.20
ปริญญาโท	6	42.80
รวม	14	100.00
4. ตำแหน่ง		
ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	10	71.40
ครูในสถานศึกษา	4	28.60
รวม	14	100.00

จากตาราง 4 ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน (ร้อยละ 58.20) มีอยู่ในช่วงอายุ 46- 50 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.20) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.20) และมีตำแหน่งเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 71.40)

ตาราง 5 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของนักเรียนในการประเมิน
โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูล	นักเรียน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	90	37.80
หญิง	150	62.20
รวม	230	100.00
2. อายุ		
12 ปี	190	82.60
13 ปีขึ้นไป	40	17.40
รวม	230	100.00
3. เรียนอยู่ชั้น		
ประถมศึกษา	190	82.60
มัธยมศึกษา	40	17.40
รวม	230	100.00
4. อาศัยอยู่กับ		
บิดา - มารดา	170	74.00
ญาติ	60	26.00
รวม	230	100.00

จากตาราง 5 พบว่า สถานภาพของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน (ร้อยละ 62.20) มีอายุอยู่ในช่วง 12 ปี จำนวน 190 (ร้อยละ 82.60) กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 190 คน (ร้อยละ 82.60) และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา คิดจำนวน 170 คน (ร้อยละ 74.00)

ตาราง 6 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน
ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูล	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พระสงฆ์	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	65	48.50
หญิง	69	51.50
รวม	134	100.00
2. อายุ		
40 - 45 ปี	40	30.00
46- 50 ปี	65	48.50
51 - 60 ปี ขึ้นไป	29	21.50
รวม	134	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญญา	78	58.20
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	21	15.70
ปริญญาตรี	35	26.10
รวม	134	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คน (ร้อยละ 51.50) อายุผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน อยู่ในช่วงระหว่าง 46 – 50 ปี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 48.50) สำหรับการศึกษาส่วนใหญ่ของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนอยู่ในระดับต่ำกว่า อนุปริญญา จำนวน 78 คน (ร้อยละ 58.20)

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบประเมิน โดยใช้แบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ สามารถสรุปผลจากการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหารของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 กลุ่มแล้วเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมและรายด้านของผู้มีส่วนร่วมโครงการ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านปัจจัยนำเข้า (I)	3.77	0.77	มาก
2. ด้านกระบวนการ (P)	3.72	0.57	มาก
3. ด้านผลผลิต (O)	3.95	0.53	มาก
4. ด้านผลที่ตามมา (O)	4.07	0.80	มาก
โดยรวม	3.87	0.66	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผู้มีส่วนร่วมโครงการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านผลที่ตามมา ($\bar{X}=4.07$) ด้านผลผลิต ($\bar{X}=3.95$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=3.77$) และด้านกระบวนการ ($\bar{X}=3.72$)

ตาราง 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ
ของผู้บริหาร

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพาศิตี ปฏิบัติ ตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับ โรงเรียนวิถีพุทธ	4.14	0.37	มาก
2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจใน การทำงานของโรงเรียน	3.64	0.37	มาก
3. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การ สนับสนุนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	3.57	0.53	มาก
4. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	4.00	0.57	มาก
5. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนเข้าใจหลักการและ ปรัชญาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.90	มาก
6. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนนำความรู้จากการ อบรมเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ	3.71	0.69	มาก
7. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการ จัดสถานที่เพื่อสนับสนุน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธอย่าง เพียงพอ	3.29	0.90	ปานกลาง
8. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการ จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ อย่างเพียงพอ	3.17	0.75	ปานกลาง
9. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการหา สื่อวิทยุธรรมเพื่อสนับสนุน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ อย่างเพียงพอ	3.50	0.69	ปานกลาง
10. โรงเรียนของท่านสามารถหางบประมาณจาก การระดมทุนเพิ่มเติมจากงบประมาณของ โรงเรียนเพื่อ	3.57	0.78	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
11. ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.50	0.78	ปานกลาง
12. โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย	3.86	0.69	มาก
13. จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.00	0.90	มาก
14. วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.50	1.00	ปานกลาง
15. พระสงฆ์ที่ เป็นผู้สอนให้ความรู้มีจำนวนเพียงพอ	3.14	1.21	ปานกลาง
16. พระสงฆ์ที่มาเป็นผู้สอนมีความสามารถและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน	3.29	0.57	ปานกลาง
17. ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์	3.71	0.56	ปานกลาง
18. พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.43	1.13	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ จำนวน 18 ข้อ ข้ออยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 4. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.00$) และ ข้อ 13. จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.00$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลาง จำนวน 9 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 15. พระสงฆ์ที่ เป็นผู้สอนให้ความรู้มีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X} = 3.14$)

ตาราง 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการ เป็น
รายชื่อของผู้บริหาร

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ยึดหลักการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	4.14	0.69	มาก
2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	3.86	0.69	มาก
3. บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	4.14	0.90	มาก
4. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี	4.14	0.37	มาก
5. คณะครูทำการจัดระบบการทำงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างเหมาะสม	3.86	0.69	มาก
6. คณะครูร่วมกันวางแผนจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสม่ำเสมอ	4.14	0.90	มาก
7. คณะครูติดตามการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง	3.86	0.69	มาก
8. คณะครูปรับแผนงานกิจกรรมวิธีดำเนินงานให้เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.69	มาก
9. คณะครูนำผลการปฏิบัติงานเพื่อประเมินปรับปรุงและพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.11	1.15	มาก
10. โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.57	0.78	มาก
11. ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนที่บูรณาการหลักการไตรสิกขาเข้าสู่แผนการสอน	3.14	0.90	ปานกลาง
12. ครูส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศการบูรณาการหลักการวิถีพุทธเข้ากับแผนการสอน	3.29	0.76	ปานกลาง

ตาราง 9 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
13. คณะครูอภิปราย แลกเปลี่ยนการสร้างแผนการสอนที่บูรณาการหลักไตรสิกขา	3.29	0.76	ปานกลาง
14. คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้งบประมาณเหมาะสม	3.57	0.97	มาก
15. คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมวิถีพุทธโดยใช้เวลาเหมาะสมกับวัตถุประสงค์แต่ละกิจกรรม	3.86	0.69	มาก
16. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.86	0.69	มาก
17. โรงเรียนมีการออกแบบกิจกรรมวิถีพุทธที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักการต่าง ๆ ตามแนววิถีพุทธ	4.00	0.57	มาก
18. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี	4.00	0.81	มาก
19. การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.69	มาก
20. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยสอดคล้องหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน	3.86	0.69	มาก
21. ครูส่วนใหญ่ทำการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ	4.00	0.57	มาก
22. ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	3.71	0.75	มาก
23. คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน	3.73	0.78	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านกระบวนการเป็นรายข้อ จำนวน 23 ข้อ ข้ออยู่ในระดับมากจำนวน 20 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3. บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการ

ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 1. โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ยึดหลักการปฏิบัติตาม
 แนวการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) และ ข้อ 9. คณะครูนำผลการปฏิบัติงานเพื่อ
 ประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.11$) และความคิดเห็นด้วยระดับ
 ปานกลาง 3 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 12. ครูส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศ
 การบูรณาการหลักการวิถีพุทธ เข้ากับแผนการสอน ($\bar{X} = 3.29$)

ตาราง 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิตเป็นรายชื่อ
 ของผู้บริหาร

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	3.86	0.69	มาก
2. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมี ความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น	3.86	0.69	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	3.86	0.69	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้ นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งจำเป็น	3.29	0.48	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ดูแลร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น	3.86	0.69	มาก
6. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมี มารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น	3.86	0.69	มาก
7. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ	4.00	0.51	มาก
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ นักเรียนทำสมาธิมากขึ้น	3.71	0.48	มาก
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.86	0.37	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
10. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.86	0.37	มาก
11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา	4.00	0.57	มาก
12. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของครูในโรงเรียน	4.00	0.57	มาก
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ	4.14	0.69	มาก
14. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น	4.00	0.57	มาก
15. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.00	0.57	มาก
16. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	4.14	0.37	มาก
17. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น	4.14	0.37	มาก
18. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว	4.14	0.37	มาก
19. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล	3.57	0.53	มาก
20. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่แสวงหาความจริง ใฝ่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.57	0.53	มาก
21. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาคับยสติปัญญา	3.43	0.53	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถิพุทธด้านผลผลิตเป็นรายชื่อ จำนวน 21 ข้อ ข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 21 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 16. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักแบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.14$) และ ข้อ 17. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 4. การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัดบริโภคสิ่งที่จำเป็น ($\bar{X} = 3.29$)

ตาราง 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านผลที่ตามมาเป็นรายชื่อของผู้บริหาร

โครงการโรงเรียนวิถิพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. บ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ	4.14	0.69	มาก
2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนลดลง	3.86	0.37	มาก
3. นักเรียนแสดงความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่	4.00	1.00	มาก
4. ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของนักเรียน	3.43	0.78	ปานกลาง
5. ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น	3.57	0.53	มาก
6. นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม	3.86	0.37	มาก
7. นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น	3.86	0.37	มาก
8. นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดเข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น	3.71	0.48	มาก
9. นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้นปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง	3.57	0.53	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
10. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน	3.57	0.53	มาก
11. นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการ แก้ไขปัญหาในการทำงาน	3.86	0.37	มาก
12. ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการพัฒนาทางด้านการเรียน	3.57	0.53	มาก
13. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของ นักเรียนลดลง	3.86	0.37	มาก
14. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ สร้างความสามัคคีในชุมชน	3.71	0.48	มาก
15. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข	3.86	0.37	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลที่ตามมาเป็นรายชื่อ จำนวน 15 ข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 14 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ คือ ข้อ 1. บ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 3. นักเรียนแสดงความนอบน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.00$) และ ข้อ 2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนลดลง ($\bar{X} = 4.00$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ข้อ 4. ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของนักเรียน ($\bar{X} = 3.43$)

ตาราง 12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ
ของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ท่านผู้บริหารโรงเรียนใส่ใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.14	0.66	มาก
2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียน วิถีพุทธ	4.36	0.63	มาก
3. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจในการทำงานของโรงเรียน	4.21	0.57	มาก
4. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.07	0.61	มาก
5. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.96	0.82	มาก
6. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนเข้าใจหลักการและปรัชญาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.07	0.82	มาก
7. ครูส่วนใหญ่มีทักษะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาวิถีพุทธ	3.93	0.73	มาก
8. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนนำความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.86	มาก
9. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดสถานที่เพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ	3.50	0.85	มาก
10. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ	3.79	0.69	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
11. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการหาสื่อจริยธรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ	3.36	1.00	ปานกลาง
12. โรงเรียนของท่านสามารถหางบประมาณจากการระดมทุนเพิ่มเติมจากงบประมาณของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.50	1.19	ปานกลาง
13. ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.94	มาก
14. โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม	3.50	0.72	ปานกลาง
15. โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย	3.21	0.67	มาก
16. จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.00	0.67	มาก
17. วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.77	มาก
18. พระสงฆ์ที่ เป็นผู้สอนให้ความรู้มีจำนวนเพียงพอ	3.75	1.05	มาก
19. ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์	3.86	1.16	มาก
20. พระสงฆ์ที่มาเป็นผู้สอนมีความสามารถและในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน	3.86	1.23	มาก
21. พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.79	0.97	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ จำนวน 21 ข้อ ข้ออยู่ในระดับมาก จำนวน 18 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.36$) คือ ข้อ 3. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจในการทำงานของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$) และ ข้อ 1. ท่านผู้บริหารโรงเรียนใส่ใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ข้อ 11. โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการหาสื่อจริยธรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.36$)

ตาราง 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการเป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ขีดหลักการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.93	0.73	มาก
2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	4.00	0.67	มาก
3. บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.64	0.49	มาก
4. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความสามารถอย่างเพียงพอ	3.86	0.77	มาก
5. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี	4.00	0.67	มาก
6. คณะครูทำการจัดระบบการทำงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างเหมาะสม	3.86	0.66	มาก
7. คณะครูร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.86	0.66	มาก
8. คณะครูจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสม่ำเสมอ	3.57	0.75	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
9. คณะครูติดตามการดำเนิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ อย่างต่อเนื่อง	3.64	0.49	มาก
10. คณะครูปรับแผนงานกิจกรรมวิธีดำเนินงานให้ เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ	3.50	0.85	มาก
11. คณะครูนำผลการปฏิบัติงานเพื่อประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	3.67	0.74	มาก
12. โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.57	0.75	มาก
13. ครูส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศการบูรณาการหลักการ วิถีพุทธเข้ากับแผนการสอน	3.79	0.82	มาก
14. ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนที่บูรณาการหลักการไตรสิกขา เข้าสู่แผนการสอน	3.36	1.00	มาก
15. คณะครูอภิปราย แลกเปลี่ยนการสร้างแผนการสอน ที่บูรณาการหลักไตรสิกขา	3.21	1.05	มาก
16. คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้งบประมาณ เหมาะสม	3.64	0.74	มาก
17. คณะครูในโรงเรียนมีการออกแบบกิจกรรมวิถีพุทธที่ เหมาะสมกับเวลา และความสนใจของนักเรียน	3.71	0.72	มาก
18. คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมวิถีพุทธโดยใช้เวลาได้ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์แต่ละกิจกรรม	3.86	0.53	มาก
19. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมให้ นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม	3.79	0.69	มาก
20. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูมีการออกแบบ กิจกรรมที่หลากหลาย	3.50	1.01	ปานกลาง
21. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมหลัก คุณธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียน	3.71	0.72	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
22. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธออกแบบให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น	3.85	0.86	มาก
23. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี	4.00	0.67	มาก
24. การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ	4.14	0.66	มาก
25. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน	3.86	0.77	มาก
26. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน	3.71	0.82	มาก
27. ครูส่วนใหญ่ทำการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ	3.64	0.92	มาก
28. ครูส่วนใหญ่ทำการการเรียนการสอนโดยหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมต่อการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ของนักเรียน	3.64	0.74	มาก
29. ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	3.50	0.51	ปานกลาง
30. ครูในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธธรรมและทำการพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ	3.50	0.51	ปานกลาง
31. การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง	3.43	0.75	ปานกลาง
32. คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน	3.50	0.85	ปานกลาง
33. พระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนในโรงเรียนมีเทคนิคการสอนให้นักเรียนตั้งใจเรียนได้เป็นอย่างดี	3.93	0.73	มาก
34. ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์	3.79	0.89	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านกระบวนการเป็นรายชื่อ จำนวน 34 ข้อ อยู่ในระดับมาก 29 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 24. การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$) และ ข้อ 23. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.00$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลางจำนวน 5 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ข้อ 31. การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง ($\bar{X} = 3.43$)

ตาราง 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิตเป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	3.79	0.69	มาก
2. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น	3.75	0.80	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	3.86	1.02	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น	3.79	0.80	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแลร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น	4.07	0.61	มาก
6. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น	4.07	0.61	มาก
7. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ	4.07	0.73	มาก
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนทำสมาธิมากขึ้น	3.71	0.72	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.75	0.57	มาก
10. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	3.93	0.61	มาก
11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา	4.21	0.57	มาก
12. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของครูในโรงเรียน	4.21	0.57	มาก
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ	4.14	0.66	มาก
14. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น	4.00	0.78	มาก
15. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.07	0.91	มาก
16. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	4.07	0.73	มาก
17. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น	4.21	0.57	มาก
18. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว	3.93	0.73	มาก
19. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล	3.93	0.82	มาก
20. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนไม่แสวงหาความจริง ไม่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.71	0.72	มาก
21. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา	3.86	0.77	มาก

จากตาราง 14 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลผลิตเป็นรายชื่อ จำนวน 21 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 21 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 12. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของครูในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.21$) และ ข้อ 17. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ข้อ 8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนทำสมาธิมากขึ้น ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลที่ตามมาเป็นรายชื่อของครูผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. บ้าน วัด และโรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.79	0.57	มาก
2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนลดลง	3.71	0.72	มาก
3. นักเรียนแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่	3.79	0.57	มาก
4. ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของนักเรียน	3.86	0.53	มาก
5. ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น	3.71	0.91	มาก
6. นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม	3.79	0.69	มาก
7. นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น	3.93	0.61	มาก
8. นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดเข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น	4.14	0.53	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
9. นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง	4.07	0.73	มาก
10. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน	4.07	0.61	มาก
11. นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการ แก้ไขปัญหาในการทำงาน	3.86	0.77	มาก
12. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มี การพัฒนาทางด้านการเรียน	3.86	0.77	มาก
13. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียน ลดลง	3.79	0.57	มาก
14. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ สร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความประนีประนอม ทุกฝ่าย	3.86	0.53	มาก
15. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข	3.86	0.86	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลผลิตเป็นรายชื่อ จำนวน 15 ข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 8. นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดเจ้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.14$) ข้อ 9. นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้นปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.07$) และ ข้อ 10. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนลดลง ($\bar{X} = 3.71$) และข้อ 5. ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ
ของนักเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติ ตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียน วิถีพุทธ	4.19	0.72	มาก
2. ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	3.50	0.87	ปานกลาง
3. โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.13	0.78	มาก
4. พื้นที่ของโรงเรียนเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.17	0.84	ปานกลาง
5. จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	4.07	0.74	มาก
6. พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	4.13	0.77	มาก

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ จำนวน 6 ข้อ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและ
รองลงมาจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5
เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 6. พระสงฆ์ให้การสนับสนุน
งบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
($\bar{X} = 4.13$) และ ข้อ 3. โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
($\bar{X} = 4.13$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลางจำนวน 2 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่
ข้อ 4. พื้นที่ของโรงเรียนเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 3.17$)

ตาราง 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการ โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการ
เป็นรายชื่อของนักเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี	4.30	0.70	มาก
2. โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ	3.96	0.83	มาก
3. คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้เวลาน้อย และเหมาะสม	3.99	0.84	มาก
4. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมหลัก คุณธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียน	4.00	0.76	มาก
5. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความ ร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี	4.13	0.94	มาก
6 . ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนทำการเตรียมความ พร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ	4.36	0.80	มาก
7. ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัย เกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	4.00	0.76	มาก
8. การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการ เรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง	4.03	0.88	มาก
9. พระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนในโรงเรียนมีเทคนิค การสอนให้นักเรียนตั้งใจเรียนได้เป็นอย่างดี	3.88	0.89	มาก
10. ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอน โดยพระสงฆ์	4.21	0.83	มาก

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ด้านกระบวนการเป็นรายชื่อ จำนวน 10 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 10 ข้อ ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ลำดับ ได้แก่ ข้อ 6. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนทำการเตรียม
ความพร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ ($\bar{X} = 4.36$) ข้อ 1. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน
โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.30$) และ ข้อ 10. ความ

เหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 9. พระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนในโรงเรียนมีเทคนิคการสอนให้นักเรียนตั้งใจเรียนได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.88$)

ตาราง 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิตเป็นรายชื่อของนักเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	4.00	0.91	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	4.23	0.71	มาก
3. การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น	4.14	0.89	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ	4.25	0.75	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนทำสมาธิมากขึ้น	4.14	0.70	มาก
6. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	4.15	0.80	มาก
7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของครูในโรงเรียน	4.22	0.76	มาก
8. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.22	0.65	มาก
9. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	3.95	0.91	มาก
10. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น	4.16	0.65	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
11. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว	4.15	.82	มาก
12. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล	4.24	.78	มาก
13. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่แสวงหาความจริง ใฝ่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.20	.79	มาก
14. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา	3.99	.85	มาก

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิตเป็นรายข้อ จำนวน 14 ข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมดจำนวน 14 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.25$) ข้อ 12. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล ($\bar{X} = 4.24$) และ ข้อ 13. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่แสวงหาความจริง ใฝ่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 9. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักแบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 3.95$)

ตาราง 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลที่ตามมาเป็นรายข้อของนักเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนใน โรงเรียนและชุมชนลดลง	4.19	0.74	มาก
2. นักเรียนแสดงความนอบน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่	3.96	0.94	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3. ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภค ของนักเรียน	4.12	0.80	มาก
4. ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น	3.89	0.88	มาก
5. นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของ สังคม	4.08	0.79	มาก
6. นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจ ความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น	4.11	0.72	มาก
7. นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัด เข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น	4.21	0.83	มาก
8. นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง	3.99	0.90	มาก
9. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน	3.93	0.88	มาก
10. นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการ แก้ไขปัญหาในการทำงาน	3.97	0.77	มาก
11. ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มี การพัฒนาทางด้านการเรียน	4.05	0.86	มาก
12. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียน ลดลง	4.06	0.83	มาก
13. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ สร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความประนีประนอม ทุกฝ่าย	4.17	0.84	มาก
14. ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบาฆมุข	4.10	0.92	มาก

จากตาราง 19 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

ด้านที่ตามมาเป็นรายชื่อ จำนวน 14 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมดจำนวน 14 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7. นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดเข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 13 . ผลของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สามารถสร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความประนีประนอมทุกฝ่าย ($\bar{X} = 4.17$) และ ข้อ 6. นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.11$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 9. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระจือรื้อวัน ต่อการเรียนและการทำงาน ($\bar{X} = 3.93$)

ตาราง 20 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อของบุคลากรภายนอกโรงเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ท่านผู้บริหาร โรงเรียนใส่ใจในการดำเนิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.07	0.70	มาก
2. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ	3.96	0.65	มาก
3. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.15	0.72	มาก
4. ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.49	0.70	มาก
5. โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.76	0.85	มาก
6. โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย	3.15	0.84	ปานกลาง
7. จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.93	0.64	มาก
8. พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.08	0.97	มาก

จากตาราง 20 พบว่า บุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านปัจจัยนำเข้าเป็นรายชื่อ จำนวน 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมาจำนวน 2 ข้อตามลำดับ คือ ข้อ 3. ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือ ข้อ 8. พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.08$) และ ข้อ 1. ท่านผู้บริหารโรงเรียนใส่ใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 4.07$) และความคิดเห็นด้วยระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 6. โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.15$)

ตาราง 21 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการเป็นรายชื่อของบุคลากรภายนอกโรงเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนกำหนดควิสัยทัศน์ ชีดหลักการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.90	0.72	มาก
2. บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	3.75	0.75	มาก
3. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี	3.95	0.86	มาก
4. โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	3.78	0.89	มาก
5. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี	4.20	0.76	มาก
6. การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ	3.81	0.81	มาก
7. ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	3.16	0.85	มาก
8. การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง	3.87	0.91	มาก

ตาราง 21 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
9. คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน	4.00	0.85	มาก

จากตาราง 21 พบว่า บุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านกระบวนการเป็นรายชื่อ จำนวน 9 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5. การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.20$) คือ ข้อ 9. คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.00$) และ ข้อ 3. บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 7. ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.16$)

ตาราง 22 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านผลผลิตเป็นรายชื่อของบุคลากรภายนอกโรงเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น	4.17	0.80	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น	4.06	0.77	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	4.09	0.90	มาก
4. การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น	3.92	0.81	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแลร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น	3.91	0.78	มาก

ตาราง 22 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	3.97	0.75	มาก
7. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ	4.15	0.80	มาก
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนทำสมาธิมากขึ้น	3.99	0.79	มาก
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	4.04	0.91	มาก
10. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน	4.26	0.79	มาก
11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ	4.10	0.78	มาก
12. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น	4.08	0.82	มาก
13. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว	4.10	0.84	มาก
14. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล	4.01	0.89	มาก
15. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา	4.16	0.77	มาก

จากตาราง 22 พบว่า บุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลผลิตเป็นรายชื่อ จำนวน 15 ข้อ อยู่ในระดับมากทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 10. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.26$) ข้อ 1. การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง และผู้อื่น ($\bar{X} = 4.17$) และ ข้อ 15. การจัดการเรียนการสอน

ส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา ($\bar{X} = 4.16$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 5. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแลร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น ($\bar{X} = 3.91$)

ตาราง 23 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ ด้านที่ตามมาเป็นรายชื่อของบุคลากรภายนอกโรงเรียน

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. บ้าน วัด และโรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	4.04	0.71	มาก
2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียน และชุมชนลดลง	3.18	0.81	มาก
3. ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของนักเรียน	3.84	0.83	มาก
4. ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น	4.04	0.72	มาก
5. นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม	4.19	0.75	มาก
6. นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง	3.90	0.76	มาก
7. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน	4.09	0.78	มาก
8. ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการพัฒนาทางด้านการเรียน	3.91	0.72	มาก
9. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง	4.08	0.87	มาก

จากตาราง 23 พบว่า บุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลที่ตามมาเป็นรายชื่อ จำนวน 9 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด จำนวน 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5. นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 7. นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและ

การทำงาน ($\bar{X} = 4.09$) และ ข้อ 9. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 2. การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนลดลง ($\bar{X} = 3.18$)

ตอนที่ 3 ผลการสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร ที่ได้จากแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง

ตาราง 24 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสังเกต จากการสังเกตสภาพทั่วไป และหลักฐานต่าง ๆ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	ผลการสังเกต
การบริหารจัดการ	
1. มีป้าวิทยุทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ หรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ	โรงเรียนมีป้าแผนการพัฒนาโรงเรียน และมีการดำเนินตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่องตามหลักโรงเรียนวิถีพุทธ อาทิ การบูรณาการการเรียนการสอนตามหลักวิถีพุทธ มีการนั่งสมาธิ อบรมจริยธรรม
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	มีโรงเรียนบางโรงเรียนขาดบุคลากรในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยส่วนรวมจะมีแค่ครูผู้รับผิดชอบโครงการที่รับผิดชอบการดำเนินโครงการ
3. มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระ	โรงเรียนมีการกำหนดการแทรกหลักพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระ โดยให้นักเรียนได้รู้จักการนำหลักการทางพุทธศาสนาไปใช้
4. มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การยอมรับเพราะนโยบายของโรงเรียนและผู้บริหาร
5. มีการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ	ในห้องเรียนส่วนใหญ่มีการประดิษฐ์ฐานพระพุทธรูป และสัญลักษณ์ทางศาสนา อาทิเช่น ภาพที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา สื่อที่ส่งเสริมการทำความดี

ตาราง 24 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	ผลการสังเกต
6. มีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง	นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติโดยศีล สมาธิและปัญญา ในชั้นเรียน โดยการสวดมนต์ไหว้พระ การทำสมาธิ การฝึกใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน
7. ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ	ชุมชนขาดความเข้าใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพราะโรงเรียนยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบ และการมีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย
8. โรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ	ผู้ปกครองนักเรียนยังไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากับทางโรงเรียน เพราะต้องประกอบกิจกรรมการดำรงชีวิตที่ไม่อยู่ในชุมชน
9. โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนากับชุมชน	โรงเรียนและชุมชนทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีในช่วงวันหยุดที่สำคัญทางพุทธศาสนา อาทิ วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ออกพรรษา
10. โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียน	กิจกรรมของทางโรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เข้าร่วมส่วนใหญ่ทำกิจกรรมในโรงเรียน แต่บางโรงเรียนยังขาดครูพระที่มาทำการสอน
สภาพแวดล้อม	
11. บริเวณโรงเรียนสะอาด เป็นระเบียบ มีความปลอดภัย และรู้สึกผ่อนคลาย สบายกาย สบายใจ	โรงเรียนยังต้องปรับปรุงเรื่องความสะอาดสถานที่ซึ่งมีความสงบ อาทิ ห้องจริยธรรม สวนธรรมชาติ ลานปฏิบัติธรรม
12. ห้องเรียนมีการจัดสัญลักษณ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้อย่างเหมาะสม	ห้องเรียนส่วนมากมีการจัดสัญลักษณ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้อย่างเหมาะสม โดยให้นักเรียนได้สวดมนต์ และกราบไหว้
13. มีอาคารสถานที่ ที่สะอาดเป็นระเบียบ	การจัดอาคารสถานที่ ที่สะอาดเป็นระเบียบ มีการเก็บขยะ จัดระเบียบอาคารสถานที่

ตาราง 24 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	ผลการสังเกต
14. มีห้องประชุม หรือ ห้องจริยธรรม เพื่อใช้ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม	โรงเรียนยังขาดสถานที่ในการจัดห้องจริยธรรม มีสถานที่ไม่เพียงพอ เพราะบางโรงเรียนมีสถานที่ทำกิจกรรมน้อยเพราะ ห้องเรียนไม่มาก
15. มีห้องสมุดพระพุทธศาสนา	โรงเรียนยังขาดห้องสมุดพุทธศาสนา หนังสือที่เป็นสื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาไม่เพียงพอ
16. ในห้องเรียนมีพระพุทธรูปหรือรูปพระพุทธรูป	ส่วนใหญ่พระพุทธรูปจะประดิษฐานบริเวณหน้าเสาธง ส่วนห้องเรียนบางห้องยังไม่มีพระพุทธรูป
17. โรงเรียนไม่มีภาพลามก การโฆษณาขายสิ่งมั่วมาต่าง ๆ	ไม่มีสื่อลามกในโรงเรียน บริเวณรอบโรงเรียนและชุมชน มีการหลีกเลี่ยงการขายสุราให้เด็ก
18. บริเวณโรงเรียนมีการติดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	โรงเรียนมีการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับพุทธศาสนาหรือมีสื่อทางศาสนาปรากฏเด่นชัด โดยการติดบริเวณป้ายโรงเรียน ห้องเรียน
19. โรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ	โรงเรียนมีสถานที่เฉพาะสำหรับจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธไม่เพียงพอ โดยเฉพาะห้องสำหรับให้นักเรียนได้นั่งสมาธิ ทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา
20. บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนไม่มีร้านขายบุหรี่ สุรา หรือสิ่งเสพติด	ร้านขายสุรา สิ่งเสพติดบริเวณรอบ ๆ ไม่ขายบุหรี่ สุราให้นักเรียน มีการดูแลจากผู้ปกครอง และคนในชุมชนเป็นอย่างดี
ด้านการเรียนการสอน โดยใช้หลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน	
21. โรงเรียนจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรม หรือ ศีลสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน	โรงเรียนบูรณาการหลักศีล สมาธิ และปัญญาให้นักเรียนได้ปฏิบัตินำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการท่องศีลห้า นั่งสมาธิ และการฝึกใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ตาราง 24 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	ผลการสังเกต
22. โรงเรียนมีการนำหลักธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนสอนที่มุ่งพัฒนาตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน	โรงเรียนมุ่งพัฒนานักเรียนโดยจัดให้มีการเรียนโดยหลักไตรสิกขา โรงเรียนทำการสอดแทรกพุทธธรรมในรายวิชาที่สอน ให้ครูเป็นผู้ทำการนำหลักวิถีพุทธใช้ในการสอน
23. นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทางศาสนาในการศึกษาค้นคว้างานที่ครูมอบหมาย	ครูมอบหมายงานการค้นคว้าโดยใช้สถานที่ทางพุทธศาสนา มีการนำนักเรียนได้ศึกษากับบุคคล อาทิ พระสงฆ์ หรือสถานที่วัด
24. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนา	ครูยังขาดการสอนโดยให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนการสอนรายวิชาพุทธศาสนา
25. ครูให้นักเรียนฝึกสมาธิก่อนการเรียนภาคเช้า หรือคาบบ่าย	ครูให้นักเรียนทำสมาธิก่อนเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยให้นักเรียนฝึกนั่งก่อนทำการสอนแล้วเชื่อมโยงสู่บทเรียน
26. โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เพื่อสอนนักเรียน	โรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์ในการสอนนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสนใจมากกว่าครูในโรงเรียน
27. โรงเรียนมีการใช้สื่อทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	โรงเรียนมีการนำสื่อทางพุทธศาสนามาใช้ในการเรียนการสอน โดยการนำสื่อวีดิโอ มาช่วยในการสอนในชั้นเรียน
ด้านการพัฒนา กาย ศีล จิต และปัญญา	
28. นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบและเรียบร้อย	นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบ เสื้อเข้าในกางเกง สวมรองเท้า ถูกเท้า
29. มีการเดินแถวมาโรงเรียนและกลับบ้าน	นักเรียนไม่มีการเดินแถวกลับบ้าน ครูยังขาดการดูแล
30. นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่	นักเรียนมีความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ผู้มาเยือน และผู้มีอายุมากกว่า
31. นักเรียนรับประทานอาหารอย่างคุ้มค่า	นักเรียนรับประทานอาหารอย่างคุ้มค่า โรงเรียนให้นักเรียนทานเพียงแต่อิ่ม

ตาราง 24 (ต่อ)

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	ผลการสังเกต
32. นักเรียนซึมซับวัฒนธรรมไทยและพุทธา ไพบระ	นักเรียนมีความเข้มในเบิกบานพุดสุภาพ การพุดจา อ่อนน้อม
33. นักเรียนมีความตั้งใจในการ ปฏิบัติงาน	นักเรียนตั้งใจทำงานตามที่ครุมอบหมาย โดยการส่ง งานตรงต่อเวลา
34. นักเรียนมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยโดยใช้หลักของศีล	นักเรียนมีความเรียบร้อย สุภาพ ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อม
35. มีการสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้า เรียนและก่อนเลิกเรียน	นักเรียนสวดมนต์ก่อนเข้าเรียนและเลิกเรียน เป็น ประจำทุกวัน
36. นักเรียนมีสมาธิในการเรียน	นักเรียนตั้งใจเรียนมีสมาธิ โดยครูเป็นผู้ควบคุม นักเรียนให้มีสมาธิเสมอ
37. นักเรียนทำความเคารพต่อสิ่งที่ เป็นตัวแทนของศาสนาเมื่อเดินผ่าน	นักเรียนกราบไหว้พระพุทธรูปและพระสงฆ์เมื่อเดิน ผ่าน เป็นนิสัย

จากตาราง 24 จากการสังเกต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธจากแบบสังเกต
เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 โรง จังหวัดมุกดาหาร มีดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ จากการสังเกต พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ โรงเรียน
มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระ
รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียน
วิถีพุทธ และโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนากับชุมชน

2. ด้านสภาพแวดล้อม จากการสังเกต พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ ห้องเรียน
มีการจัดสัญลักษณ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือบริเวณโรงเรียน
มีการติดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนไม่มีการ
ขายบุหรี่ สุรา หรือสิ่งเสพติดให้กับนักเรียน

3. ด้านการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน จากการสังเกต
พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ ครูให้นักเรียนฝึกสมาธิก่อนการเรียนภาคเช้า หรือคาบบ่าย
รองลงมาคือโรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เพื่อสอนนักเรียนและ โรงเรียนมีการใช้สื่อทาง
พระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน

4. ด้านการพัฒนา กาย สติ จิต และปัญญา จากการสังเกต พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบและเรียบร้อย รองลงมาคือ นักเรียนทำความเคารพต่อสิ่งที่เป็นตัวแทนของศาสนาเมื่อเดินผ่าน และนักเรียนรับประทานอาหารอย่างสุ่มค่า

ตอนที่ 4 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสัมภาษณ์จากการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ โดยให้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ กลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธ ได้ผลการสัมภาษณ์ในแต่ละฉบับดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นคำถาม ดังนี้

1.1 การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเพราะ การกำหนดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้โรงเรียนนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไปใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน อาทิ นักเรียนมาสาย พฤติกรรมไม่เหมาะสม ไม่ส่งงานครู หนีเรียน ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการจะมีผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการสนับสนุนโครงการนี้ และโดยพื้นฐานของการเป็นชาวพุทธของครูและนักเรียนรวมถึงสถานที่โรงเรียน วัด บ้าน มีความสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของความเป็นพุทธศาสนา จึงทำให้โรงเรียนเข้าร่วมโครงการและดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน

1.2 การเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประชุมชี้แจงโครงการให้คณะครูนำนโยบายไปปฏิบัติพร้อมทั้ง คัดเลือกครูผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินโครงการ มอบหมายให้ครูในโรงเรียนได้นำหลักการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธไปบูรณาการกับการสอนในทุกกลุ่มสาระ เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเรียนการสอน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น นอกจากนั้นโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน คนในชุมชน และพระสงฆ์ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการได้ทราบทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีแผนโครงการวิถีพุทธประจำปีในโรงเรียน มีการอบรมของครูผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาการสอนให้มีการบูรณาการหลักไตรสิกขาในชั้นเรียน และการถ่ายทอดแก่ให้ครูในโรงเรียนได้มีแนวทางการปฏิบัติในทางเดียวกัน

1.3 การวางแผนในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าโรงเรียนมีการแผนโครงการในแผนประจำปีของโรงเรียน เป็นแผนที่มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น

1.4 การศึกษาดูงานการอบรมในการเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนมีการส่งครูผู้รับผิดชอบโครงการไปทำการอบรมและศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อศึกษาการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียน ชุมชน และวัด ที่มีการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

1.5 ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างมาก ครูได้นำหลักศีลธรรมมีการปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม แต่การรับผิดชอบโครงการ โดยภาพรวมจะเป็นหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลัก

1.6 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของบุคลากรในโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนได้รับการถ่ายทอดหลักในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีเพียง บางโรงเรียนที่ยังไม่เข้าใจหลักการในการดำเนินงาน เนื่องจากยังขาดประสบการณ์และเวลาในการ อบรมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ เพราะโรงเรียนมีกิจกรรมในการเรียนการสอนค่อนข้างมาก จึงทำให้บุคลากรในโรงเรียนไม่เข้าใจหลักการในการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง

1.7 การดำเนินโครงการในปีการศึกษา 2551 พบว่า ความสำเร็จของ โครงการอยู่ในระดับมาก แต่เวลาในการจัดกิจกรรมโครงการมีน้อยเนื่องจากการเรียนการสอน ในส่วนอื่นมีมากจึงทำให้การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ

1.8 การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน และการประเมินผลของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่งนักเรียนเข้าแข่งขันเกี่ยวกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา อาทิ การแข่งขันตอบปัญหาธรรม การสวดมนต์ทำนองสัพพัญญู และกิจกรรมอื่น ๆ ตามกิจกรรมการแข่งขันที่จัดขึ้น

1.9 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน สถานที่ในการทำกิจกรรมมีน้อย การจัดกิจกรรมใช้เวลา มากเกินไป มีสถานที่ที่ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรม รวมถึงได้รับความร่วมมือจากชุมชนยังมีน้อย

1.10 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา พบว่า นักเรียนการฝึกปฏิบัติตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งนักเรียน ได้ปฏิบัติจริง และได้ใกล้ชิดกับสถานที่ทางพระพุทธศาสนามากขึ้น

2. สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธผู้วิจัย ได้ผลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นคำถาม ดังนี้

2.1 การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโครงการ และการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ พบว่า การเข้ารับการอบรมของบุคลากรครูยังมีน้อยซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการอบรมโครงการ เพียงปีละครั้งเท่านั้น บุคลากรที่ได้รับการอบรมมีน้อยส่วนใหญ่เป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการและ นำผลการอบรมมาถ่ายทอดแก่ครูคนอื่น ๆ

2.2 นโยบายของผู้บริหาร การติดตามการดำเนินโครงการ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ ต้องการให้นำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเข้ามาประยุกต์ในการเรียนการสอนการแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น มีการติดตามพฤติกรรมนักเรียนโดยการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และการสอบถามจากผู้ปกครองนักเรียน เพื่อทราบผลของการดำเนินโครงการ

2.3 ความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากมีบุคลากรที่มีสนใจในโครงการนี้ และสถานที่โรงเรียน อยู่ใกล้วัดทำให้การดำเนินงานมีความเหมาะสม รวมทั้งชุมชนและวัดมีพื้นฐานของพุทธศาสนา เป็นอย่างดี

2.4 ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและการสนับสนุนเป็นอย่างดี เนื่องจากครูส่วนใหญ่ ต้องมีหน้าที่สอนและนำแนวทางวิถีพุทธมาบูรณาการการสอนในชั้นเรียน

2.5 การจัดการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการบูรณาการ การเรียนการสอนโดยนำหลักพุทธธรรมในการเรียนการสอน อาทิ การเตรียมความในการเรียนด้วย สมาธิ ความซื่อสัตย์ในการเรียน รวมถึงคุณธรรมต่าง ๆ ตามควรแก่ครูจะมีการประยุกต์ได้ มีการสอนโดยให้นักเรียนได้ศึกษาจากสถานที่จริง รวมทั้งใช้สื่อทางพระพุทธศาสนา รูปภาพ วิดีทัศน์ ต่าง ๆ

2.6 การจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า โรงเรียนจะนำ นักเรียนไปปฏิบัติธรรมที่วัด อาทิ การทำบุญตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระ การนิมนต์พระ มาสอนในโรงเรียนเป็นสัปดาห์ การฝึกสมาธิ การส่งเสริมการออมของนักเรียน และการทัศนศึกษา ทางพุทธศาสนาในทุกปี เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และสัมผัสกับบรรยากาศสถานที่จริง

2.7 ผลของนักเรียนในการดำเนินโครงการอันส่งผลต่อคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณธรรมมากขึ้น มีความเคารพผู้ใหญ่ ให้ความซื่อสัตย์ต่อคนอื่น มีวินัยในการเข้าเรียน นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนมีสมาธิมากขึ้น รวมถึงการช่วยเหลือผู้ปกครองมีมากขึ้น

2.8 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนบางโรง ที่เป็นโรงเรียนชุมชนเมืองยังขาดความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน สถานที่ในการอบรม ด้านจริยธรรมยังไม่มี ต้องประยุกต์อาคารให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม รวมถึงการขาดทุนทรัพย์ ในการสนับสนุนโครงการ

3. สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และผู้ปกครองนักเรียนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้ผลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นคำถาม ดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์โครงการของโรงเรียนสู่ชุมชน พบว่า โรงเรียนบางโรงเรียนยังมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบน้อย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่ทราบหลักการของโครงการและการมีส่วนร่วมจากชุมชนกับโรงเรียน และวัด ทำให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนมีน้อย

3.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของชุมชน พบว่า คนในชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเป็นปัญหามาจากเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนมีน้อยเนื่องจากมีการละในการดำรงชีวิต

3.3 ชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมกับโรงเรียนและวัดมากขึ้น นักเรียนได้ทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น ผู้ปกครองได้รับความพอใจในตัวนักเรียนเกี่ยวกับการออม และการรู้จักเข้าวัดปฏิบัติกับพระสงฆ์มากขึ้น

3.4 พฤติกรรมของนักเรียนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดมีน้อยลง เพราะมีการดูแลจากครูและผู้ปกครองมากขึ้น เพื่อให้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดลดลง

3.5 การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความช่วยเหลือวัดด้วยความเต็มใจ ซึ่งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนจะไปวัด เพื่อช่วยงานวัด เช่น ปัดกวาดทำความสะอาดบริเวณวัด การถวายอาหาร การทำบุญ หรือการฟังธรรมะจากพระ

3.6 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติและนำไปใช้จริง เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และนำไปใช้ในที่อื่นต่อไป

3.7 การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในชุมชน พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น มีการประหยัดออม การช่วยเหลือครอบครัว ความซื่อสัตย์สุจริต และการได้เข้าวัดปฏิบัติดีขึ้นทำให้นักเรียนมีความใกล้ชิดกับวัดมากขึ้น

ปัญหา หรืออุปสรรค ในการดำเนินโครงการ

จากผลการสัมภาษณ์ และการสังเกตผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและพระสงฆ์ ผลปรากฏว่า

1. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ คือ ปัญหาด้านงบประมาณในการสนับสนุนโครงการ เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมโครงการมากและไม่มีงบประมาณสนับสนุนในโครงการวิถีพุทธโดยตรง จึงทำให้โครงการบางอย่างมีการจัดกิจกรรมน้อย อาทิเช่น กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธธรรม กิจกรรมธรรมสัญจร นอกจากนี้ยังพบว่า เวลาในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีน้อย เพราะมีกิจกรรมการเรียนการสอนมาก และยังขาดครูพระที่มาสอนโดยตรง ที่ผ่านการที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียน รวมถึงการให้ความร่วมมือจากชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการทำงาน จึงให้ความร่วมมือได้ในหยุคเท่านั้น

2. ด้านกระบวนการ พบว่า ปัญหาในด้านกระบวนการคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการวิถีพุทธใช้เวลามากเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมอื่นได้น้อย คณะครูบางโรงเรียนยังให้ความร่วมมือน้อย เนื่องจากไม่ได้รับหน้าที่ในการรับผิดชอบโครงการโดยตรง รวมถึงเวลาในการติดตามการประเมินผลของครูยังไม่ทั่วถึง ทำให้การปรับปรุงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบางกลุ่มนักเรียนได้น้อย

3. ด้านผลผลิต พบว่า การดำเนินโครงการวิชาการประสานต่อจากคนในครอบครัวของนักเรียน เพราะนักเรียนจะต้องได้รับการอบรมจากโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และวัด จึงจะทำให้โครงการดำเนินมีการสานต่ออย่างต่อเนื่อง เพราะ ถ้าให้เป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนเป็นผู้จัดการทั้งหมด จะทำให้โครงการยุติได้ง่าย

4. ผลที่ตามมา พบว่า โรงเรียนยังขาดการได้รับความร่วมมือกับชุมชน เนื่องจากในบางพื้นที่เป็นชุมชนเมือง ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน จึงทำให้การประสานความร่วมมือกับชุมชนมีน้อย

ข้อค้นพบของผู้วิจัยพบว่า

1. ด้านปัจจัยนำเข้า ข้อคิดเห็นของผู้วิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนวิถีพุทธส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตาม จากการสัมภาษณ์ พบว่า จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในระยะแรกครูยังมีความประพฤติดิปฏิบัติไม่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อนักเรียน แต่เมื่อได้ดำเนินโครงการและนำหลักธรรมมาใช้ทำให้ครูได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ส่วนการให้การสนับสนุนโครงการ พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนโครงการ แต่พบว่า หน้าที่หลักและการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธ ในแต่ละโรงเรียนจะมีเพียงครูไม่กี่คนที่สนใจรับผิดชอบโครงการอย่างจริงจังจึงทำให้ผลการดำเนินโครงการมีเพียงครูผู้รับผิดชอบเท่านั้นที่เป็นผู้ดำเนินโครงการ ซึ่งบางครั้งในการดำเนินโครงการต้องมีครูทั้งโรงเรียนร่วมมือโครงการจึงจะมีความสำเร็จ ในส่วนที่เป็นปัญหาในการดำเนินโครงการพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการจึงต้องรับการสนับสนุนจาก

ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนซึ่งหากเป็นชุมชนที่ผู้ปกครองเข้าใจกิจกรรมดำเนินโครงการแล้วก็จะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี นอกจากนี้โรงเรียนยังมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมวิถีพุทธ ไม่เพียงพอ อาทิ การจัดห้องจริยธรรม ห้องฝึกสมาธิ ห้องสมุดจริยธรรม โรงเรียนต้องประยุกต์ใช้สถานที่ในห้องเรียนจึงทำให้การจัดกิจกรรมได้ไม่หลากหลายและไม่สะดวก นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดครูพระที่มาสอนและถ่ายทอดความรู้ โรงเรียนส่วนใหญ่จึงต้องให้ครูในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการสอน ทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์โดยตรงจากการสอนจากพระ สำหรับการจัดกิจกรรมกับชุมชนเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาโรงเรียนชุมชนและวัด จะจัดร่วมกันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีเวลาว่างในวันหยุดและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น

2. ด้านกระบวนการ ข้อคิดเห็นของผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่นำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาบูรณาการในการเรียนการสอนแต่พบว่าบุคลากรในการดำเนินโครงการมีไม่เพียงพอ ซึ่งครูส่วนใหญ่มีกิจกรรมการเรียนการสอนหน้าที่รับผิดชอบเป็นอย่างมาก จึงทำให้การสนับสนุนกิจกรรมได้น้อยซึ่งหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรมโครงการจึงมีเพียงครูผู้รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารเท่านั้น ทำให้การดำเนินโครงการ การติดตามโครงการ และการประเมินผลไม่เป็นกระบวนการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายยังมีน้อยซึ่งครูส่วนใหญ่ขาดเวลาในการออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการวิถีพุทธอย่างจริงจัง ทำให้เป็นหน้าที่หลักของครูผู้รับผิดชอบโครงการที่ต้องประสานกิจกรรมนักเรียนให้มีการจัดการกิจกรรมในโรงเรียนและวัดเพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสกับสถานที่บุคคลและการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในกิจกรรมวิถีพุทธได้เป็นอย่างดี

3. ด้านผลผลิต ข้อคิดเห็นของผู้วิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ครูจะเตรียมการสอนโดยให้นักเรียนได้หยุดทำสมาธิก่อนเรียน ซึ่งทำให้เป็นการเตรียมนักเรียนได้เป็นอย่างดี เมื่อทำการเรียนการสอนครูในโรงเรียนจะทำการแทรกหลักพุทธธรรมให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติ อาทิเช่น การใช้หลักของศีลในการตอบคำถาม โดยให้นักเรียนไม่ตอบโกหกไปจากความจริง มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน การตรงต่อเวลาในการเข้าแถวหน้าเสาธง การปฏิบัติตนให้แสดงออกในด้านกาย วาจา อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนทางจิตใจที่ครูสามารถนำหลักธรรมมาบูรณาการในการสอนได้ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความเคารพต่อผู้คนแปลกหน้า เคารพครูอาจารย์ และยังกราบไหว้พระพุทธรูปในชั้นเรียนหรือหน้าเสาธง ซึ่งเป็นผลจากการกระทำอย่างเป็นปกติของนักเรียนที่แสดงความนอบน้อมตามหลักพุทธธรรมที่ครูถ่ายทอด แต่ปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลต่อนักเรียนพบว่า สิ่งแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนทำให้นักเรียนได้เห็นภาพของตัวอย่างที่ไม่ค่อยดี อาทิเช่น การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งบางทีผู้ปกครองนักเรียนเองยังดื่มสุราให้นักเรียนเห็น

หรือแม้แต่การประพาศปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนก็ยังคงบกพร่อง จึงทำให้นักเรียนยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อนักเรียนและโครงการซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน บ้านและวัด จึงจะทำให้โครงการโรงเรียนวิถีพุทธเกิดผลลัพธ์ได้เป็นอย่างดี

4. ด้านผลที่ตามมา ข้อคิดเห็นของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียน ชุมชน และวัด ได้รับประโยชน์จากโครงการโรงเรียนวิถีพุทธเป็นอย่างมาก เนื่องจากโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม โดยจะนิมนต์พระสงฆ์เพื่อประพาศทางพุทธศาสนาทำให้นักเรียนผู้ปกครองและพระสงฆ์ได้ทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกัน แต่สำหรับในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองจะเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมคือผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมได้เท่าที่ควรเนื่องจากต้องทำงาน จากผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนพบว่าจากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนได้ทำกิจกรรมกับวัดมากขึ้น ได้เข้าวัดไหว้พระ ฝึกปฏิบัติจริงกับพระทำให้นักเรียนรู้จักบาปบุญ นักเรียนได้ฝึกการออมกับโรงเรียนวันละบาทจึงทำให้มีเงินเก็บสะสม นอกจากนี้นักเรียนยังได้มีการทัศนศึกษาธรรมะซึ่งผลของการได้ท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาทำให้นักเรียนได้ประโยชน์มากยิ่งขึ้นนำมาปฏิบัติตนและเป็นแบบอย่างต่อบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้การประเมินแบบ IPOO ดังนี้

1. ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)
2. ประเมินด้านปัจจัยกระบวนการ (Process)
3. ประเมินด้านผลผลิต (Output)
4. ประเมินด้านผลที่ตามมา (Outcomes)

สรุปผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 4- 6 ปี (ร้อยละ 71.40) ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.40) สถานภาพของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 82.60) และผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีการศึกษาดำรงว่าอนุปริญญา (ร้อยละ 58.20) สำหรับการตอบแบบประเมิน (ร้อยละ 100.00) ของแบบประเมินทั้งหมด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์และการประเมินโครงการโรงเรียนนาร่องวิถีพุทธ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านขบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลที่ตามมา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ นักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ สรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน แยกเป็นรายได้ดังนี้

1. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมของความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียนส่วนมาก คือ ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียน ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจในการทำงานของโรงเรียน พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำหรับความคิดเห็นบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก คือ ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และ ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ

2. ด้านกระบวนการ โดยรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียนมีความคิดเห็น คือ บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนทำการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ ส่วนความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติของบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัดได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี พระสงฆ์ที่เป็นผู้มาสอนมีความสามารถและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน

3. ด้านผลผลิต โดยรวมของผลผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมมากทั้งหมด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้านผลผลิต คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนให้นักเรียนสนใจเข้าเรียน การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่สาธารณะ และการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

4. ด้านผลที่ตามมา โดยรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้งหมด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้านผลที่ตามมา คือ บ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

นักเรียนมีความนอบน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัด เข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้นปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และผลของโครงการสามารถสร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความประนีประนอมทุกฝ่าย

ตอนที่ 3 ผลการสังเกตสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการ ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระ รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนากับชุมชน
2. ด้านสภาพแวดล้อม ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ ห้องเรียนมีการจัดสัญลักษณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือบริเวณโรงเรียนมีการติดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนห่างจากร้านขายบุหรี่ สุรา หรือสิ่งเสพติด ไม่ขายสุราและบุหรี่ให้นักเรียน
3. ด้านการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ ครูให้นักเรียนฝึกสมาธิก่อนการเรียนภาคเช้า หรือคาบบ่าย รองลงมาคือโรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เพื่อสอนนักเรียนและ โรงเรียนมีการใช้สื่อทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน
4. ด้านการพัฒนา กาย ศีล จิต และปัญญา (ภาวนา 4) ข้อที่มีการปฏิบัติเด่นชัดคือ นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบและเรียบร้อย รองลงมาคือ นักเรียนทำความเคารพต่อสิ่งที่เป็นตัวแทนของศาสนาเมื่อเดินผ่าน และนักเรียนรับประทานอาหารอย่างคุ้มค่า

ตอนที่ 4 ผลการประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

จากการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ ในกลุ่มโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการสัมภาษณ์ในดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่าโรงเรียนส่วนมากนำโครงการวิถีพุทธเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียน มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโดยการประชุมชี้แจงโครงการให้คณะครูนำนโยบายไปปฏิบัติ มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานได้เป็นอย่างดี โรงเรียนมีแผนโครงการประจำปีในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น โรงเรียนให้ผู้รับผิดชอบโครงการเข้าอบรมและศึกษาดูงานโรงเรียนวิถีพุทธปีการศึกษาละ

2 - 3 ครั้ง เพื่อทราบนโยบายและหลักในการดำเนินโครงการในโรงเรียน ชุมชน และวัด ให้เป็นแนวทางเดียวกัน สำหรับความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ส่วนใหญ่พบว่า ความร่วมมือส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบเป็นหลัก เพราะโรงเรียนมีกิจกรรมในการเรียนการสอนค่อนข้างมาก ส่วนการดำเนินโครงการในปีการศึกษา 2551 พบว่า โรงเรียนความสำเร็จของโครงการอยู่ในระดับดี โรงเรียนมีการส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน อาทิ การแข่งขันตอบปัญหาธรรม การสวดมนต์ทำนองสัพพัญญู และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีการแข่งขันประจำปี สำหรับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน สถานที่ในการทำกิจกรรมมีน้อย การจัดกิจกรรมใช้เวลานานเกินไป มีสถานที่ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรม รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากชุมชนยังมีน้อย

2. สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ

จากการสัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธพบว่า

ครูผู้รับผิดชอบโครงการได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโครงการวิถิพุทธ และการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ รวมถึงถ่ายทอดให้แก่บุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหาร ในการนำโครงการโรงเรียนวิถิพุทธเข้ามาประยุกต์ในการเรียนการสอนการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักเรียน สำหรับความพร้อมของโรงเรียนในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในโครงการ รวมถึงสถานที่และในสนับสนุนการทำกิจกรรม ส่วนการให้ความร่วมมือของบุคลากร พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีเวลาน้อย การจัดการเรียนรู้ตามแนววิถิพุทธ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการบูรณาการเรียนการสอน อาทิ การเตรียมความในการเรียนด้วยสมาธิ รวมถึงคุณธรรมต่าง ๆ ตามแต่ครูจะมีการประยุกต์ได้ มีการสอนโดยให้นักเรียนได้ศึกษาจากสถานที่จริง มีการใช้สื่อทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนน่านักเรียนไปปฏิบัติธรรมที่วัด อาทิ การทำบุญตักบาตร การสวดมนต์ให้พระ การนิมนต์พระมาสอนในโรงเรียนเป็นสัปดาห์ การฝึกสมาธิ การส่งเสริมการออมของนักเรียน และการทัศนศึกษาทางพระพุทธศาสนาในทุกปี ซึ่งผลโครงการทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณธรรมมากขึ้น มีความอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ มีวินัย นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียน สำหรับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนยังขาดความร่วมมือของบุคลากร สถานที่ในการอบรมด้านจริยธรรมยังไม่มี ต้องประยุกต์อาคารให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม รวมถึงการขาดทุนทรัพย์ในการสนับสนุนโครงการ

3. สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวิถิพุทธ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์โครงการน้อย

จึงทำให้เกิดการร่วมมือกับชุมชนน้อย ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ ส่วนประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ คือ

คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมกับโรงเรียนและวัดมากขึ้น นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีน้อยลง นักเรียนทำกิจกรรมที่วัดด้วยความเต็มใจ นักเรียนมีความใกล้ชิดกับวัดมากขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น มีการประหยัคยอม การช่วยเหลือครอบครัว ความซื่อสัตย์สุจริต และช่วยเหลือสังคม

ปัญหา หรืออุปสรรค ในการดำเนินโครงการ

จากผลการสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและพระสงฆ์ ผลปรากฏว่า

1. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ คือ ปัญหาด้านงบประมาณในการสนับสนุนโครงการ และยังขาดครูพระที่มาสอนโดยตรง ที่ผ่านการที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียน รวมถึงการให้ความร่วมมือจากชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการทำงานจึงให้ความร่วมมือได้ในหุคเท่านั้น
2. ด้านกระบวนการ พบว่า ปัญหาในด้านกระบวนการคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโครงการวิถีพุทธใช้เวลามากเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมอื่นได้น้อย คณะครูบางโรงเรียนยังให้ความร่วมมือน้อย เนื่องจากไม่ได้รับหน้าที่ในการรับผิดชอบโครงการโดยตรง รวมถึงเวลาในการติดตามการประเมินผลของครูยังไม่ทั่วถึง ทำให้การปรับปรุงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบางกลุ่มนักเรียนได้น้อย
3. ด้านผลผลิต พบว่า การดำเนินโครงการต้องได้รับการสานต่อจากคนในครอบครัวนักเรียน เพราะนักเรียนจะต้องได้รับการอบรมและตัวอย่างจากโรงเรียน และครอบครัว ชุมชน และวัด จึงจะทำให้โครงการดำเนินมีการสานต่ออย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของพฤติกรรมของนักเรียน
4. ผลที่ตามมา พบว่า ในโรงเรียนบางยังได้รับการสนับสนุนจากชุมชนน้อย เนื่องจากในบางพื้นที่เป็นชุมชนเมือง จึงทำให้การประสานความร่วมมือกันได้ไม่ประสบผลสำเร็จ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้แบบประเมิน IPOO Model พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า

จากการประเมินความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความเห็นด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับเหมาะสมมากทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียนส่วนใหญ่มี

วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นปกติ อาทิ การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้า ผู้บริหารนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน มอบหมายให้ครูเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ นำแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่พึงงามให้กับนักเรียน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพัชรพร เทอดธรรม (2549 : 110 - 115) ได้ทำการวิจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ : การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ระบบการบริหาร การนิเทศติดตาม วัฒนธรรมขององค์การ ปัจจัยด้านบุคลากร ประกอบด้วยความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ขวัญและแรงจูงใจของบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรและความร่วมมือสนับสนุนของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเมียนพิน อ่อนสีแดง (2547 : 88 - 90) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการนำร่องโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณลักษณะที่ดีของบุคลากร รองลงมา ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารจัดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผลจากการสังเกตพบว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีการจัดบรรยากาศภายในร่มรื่น บรรยากาศดี มีสวนพุทธศาสตร์ ป้ายคติธรรม คำขวัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ครูมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี บุคลากรให้ความสนใจในการเข้าร่วมและสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ส่วนด้านกระบวนการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การฝึกกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านผลผลิต นักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีสัมมาคารวะ เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านผลที่ตามมา ภาพรวมอยู่ในระดับดี นักเรียนมีการปฏิบัติตนเหมาะสม หลีกเลียงอบายมุข

2. ด้านกระบวนการ

จากการประเมินความความคิดเห็นด้านกระบวนการโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติในระดับมาก บุคลากรภายในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติระดับมากทั้งนี้เนื่องจาก ความเพียงพอของบุคลากรในการดำเนินโครงการและการจัดกิจกรรมของครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนยึดแนวทางการปฏิบัติตามแนวทางวิถีพุทธ มีบุคลากรที่มีความตั้งใจในการดำเนินโครงการ ร่วมกันวางแผนในการจัดกิจกรรมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อจิตใจของครูและบุคลากรและนักเรียน เป็นผลทำให้โรงเรียนมีการบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้หลักการดำเนินงานตามแนวทางวิถีพุทธ การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการโรงเรียนวิถีพุทธ การจัดกิจกรรมนักเรียนมีความสนใจในการฝึกสมาธิ ก่อนเรียนในภาคเช้าหรือภาคบ่าย นักเรียนมีความ

ตระหนักถึงความสำคัญของจิตใจ อยากเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมากเพราะการได้ปฏิบัติจริงของนักเรียน ใช้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาการปฏิบัติจริง การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรม มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติจริง นักเรียนมีความเกรงกลัวบาป เชื่อฟังคำสั่งสอนของพระสงฆ์เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพระเนตร ฝ่ายพงษา (2549 : 305) ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการ มีการวางแผน การปฏิบัติงาน การเรียนการสอนมีการบูรณาการตามหลักไตรสิกขา มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร และกิจกรรมพื้นฐานชีวิตที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ธิโยธา (2546 : 118 - 120) ได้ศึกษาการพัฒนางานส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้โครงการพัฒนาจิต ในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงานการปฐมนิเทศศึกษาอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหา พบว่า นักเรียนขาดวินัย จากการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แล้วทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อส่วนรวม และมีความสำนึกในการประหยัดอดออมมากยิ่งขึ้น

3. ด้านผลผลิต

ผลการประเมินความคิดเห็นด้านผลผลิตภาพรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นด้านผลผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักการวิถีพุทธส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อสาธารณะ รวมทั้งรับผิดชอบต่อตนเอง และมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผลของการพัฒนาทางศีล การฝึกการทำสมาธิ และปัญญา ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติตามกรอบวินัยของโรงเรียน ชุมชน และสังคม นักเรียนรู้จักการบริโภคใช้สอยอย่างประหยัด มีการให้นักเรียนฝึกการออมวันละบาท การอยู่ร่วมกันตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน มีการประพฤติตามหลักศีลห้าเป็นประจำวัน ส่วนการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูในการให้นักเรียนทำสมาธิของ ส่งผลทำให้นักเรียนมีการประพฤติตนในทางที่ดีขึ้น ตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรันทรา ปันงาม (2549 : 95 - 97) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาการปฏิบัติ แบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า การพัฒนาผู้คุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสามกรณี มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ธรรมะ การปฏิบัติกิจทางศาสนา การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณธรรม การใช้ธรรมะในการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตจริง การฝึกสมาธิ โดยใช้หลักการเสริมแรงในการพัฒนาคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุจรินทร์ พิมพ์กลาง (2547 : 170 - 171) ได้ศึกษาการ

การประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม ผลการศึกษาพบว่า จากการประเมินโครงการด้านผลผลิตส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความเสียสละ การให้ความร่วมมือ การมีสัมมาคารวะ รู้จักเชื่อฟัง ผู้ใหญ่ การพัฒนาตนเองด้านกิริยา มารยาท ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยเองพบว่า นักเรียนรู้จักมีสัมมาคารวะในการเคารพต่อผู้ไปพบ หรือมีอายุ รวมถึงให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี รวมถึงการสัมภาษณ์จากผู้ปกครองนักเรียนพบว่า นักเรียนรู้จักการออมและช่วยเหลือครอบครัว ห่างไกลจากยาเสพติด

4. ด้านผลที่ตามมา

ผลการประเมินโครงการด้านผลที่ตามมาความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรภายนอกโรงเรียน โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด บ้าน วัด และโรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เนื่องจากพฤติกรรมของนักเรียนในด้านที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง นักเรียนมีระเบียบวินัย รู้จักการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวันสำคัญ โรงเรียน คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเสมอ ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมที่วัดมากขึ้นมีการปฏิบัติตนโดยมีแบบอย่างที่ดีมีพระ ครู และผู้ปกครองคอยดูแล ส่งผลต่อการสืบสานประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประยูร อุปสอย (2550 : 100 - 102) ได้ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมเพื่อกายภาวนา ในโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า นักเรียนได้นำหลักธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้นำหลักด้านประเพณีและวัฒนธรรม ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดีมาก มีการนำหลักด้านความเพียรพยายามมาประยุกต์ใช้ นักเรียนมีการไหว้พระสวดมนต์ก่อนเข้าชั้นเรียน การเข้าค่ายพุทธ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวาสนา ต๊ะกอบโค (2548 : 64 - 65) ได้ศึกษาการประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 กล่าวว่า การบูรณาการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ผู้เรียนส่งผลกระทบต่อ บ้าน/ชุมชน วัด โรงเรียน (บ ว ร) ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการประเมิน IPOO Model ไปใช้ ผู้วิจัยต้องศึกษารูปแบบของการประเมิน และศึกษาบริบทของปัจจัยในแต่ละด้าน เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการทำการประเมิน ให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.2 รูปแบบการประเมิน IPOO Model เป็นการวัดที่ครอบคลุมในทุกด้านของโครงการ ผู้วิจัยควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน รวมทั้งวัดผลการดำเนินงานกลุ่มนักเรียนที่เป็นผลผลิต ดังนั้นผู้วิจัยควรมีการวัดผลจากการสอนของทางโรงเรียน ตลอดจนรวมทั้งการปฏิบัติตนของนักเรียนเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการอีกทางหนึ่ง

1.3 ก่อนการนำรูปแบบการประเมิน IPOO Model ไปใช้ ผู้ประเมินควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสนอแนะในการทำการประเมิน การสำรวจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการประเมิน จะสามารถทำการประเมินได้ดียิ่งขึ้น

1.4 การเขียนผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นในสภาพจริงของโครงการ เพื่อสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ที่มีเกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลในแต่ละด้านอย่างละเอียด เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธกับสำนักงานเขตการศึกษาอื่น

2.2 ควรใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย รวมทั้งชนิดของเครื่องมือ เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินในทุกด้าน อย่างละเอียด

2.3 ควรศึกษาวิจัยผลการดำเนินงาน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาโครงการให้เหมาะสมในทุกด้าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ไชยคุณา. การประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและวัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547 ก.
- . แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : อู่การพิมพ์, 2548.
- กองวิจัยทางการศึกษา. การประเมินและติดตามผลโครงการปฏิรูปการศึกษาโครงการเกษตรเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- จรัส ถาวร. พฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547
- จิรพันธ์ เหลืองอร่าม. การประเมินการทดลองจัดศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ณัฐริมา มากชู. การประเมินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ตามมติคณะรัฐมนตรีโดยใช้งบประมาณพิเศษปี 2544 ตามแผนก่อนนี้ต่างประเทศ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- ถวิล อนันตพงษ์. การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- นุจรินทร์ พิมพ์กลาง. การประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษเกษตรเพื่อชีวิตในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- ประชุม รอดประเสริฐ. การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2539.
- ประยูร อาษานาม. การประเมินโครงการ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- ปรีชา ริโยธา. การพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้โครงการพัฒนาจิตในโรงเรียน บ้านแยกโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

พรอรุณ หล่มวร. การประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

พัชรพร เทิดธรรมไพศาล. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนวิถีพุทธ การวิเคราะห์เชิง
ปริมาณและเชิงคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

พระประยูร อุปสอด. วิเคราะห์หลักสูตรธรรมที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรม
เสริมเพื่อพัฒนากายภาวนา ในโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

พระมหาจิต ศรีวิริยกุลชัย. การประเมินโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี :
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

ไพศาล หวังพาริช และคณะ. “การพัฒนาการใช้และประเมินหลักสูตร,” วารสารการวัดผล
การศึกษา. 22(64) : 5-22 ; พฤษภาคม-สิงหาคม, 2543.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

เมียนพิน อ่อนสีแดง. การประเมินโรงเรียนนาร่องวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ร้อยเอ็ดเขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

เมธี คิสวัสดิ์. การประเมินโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผู้รับบท
5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

รัตนะ บัวสนธ์. การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ : ดันอ้อแกรมมี, 2540.

วาสนา คีตะกบโค. การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

วรินทร์า ปันงาม. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ การศึกษา
การปฏิบัติดี แบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วิทยา คนไว. การประเมินโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พ.ช.) ของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหารที่เข้าร่วม
โครงการในปีงบประมาณ 2539. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2541.

- วิวัฒน์ ศรีสมพงษ์. การประเมินโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- ศิริชัย กาญจนวาตี. ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา พุทธศักราช 2534 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- สมบุญ ดันยะ. การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- สมคิด พรหมจู้. เทคนิคการประเมินโครงการ. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544.
- สมนึก ภักดิ์ขนิ. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กทม. : ประสานการพิมพ์, 2549.
- สมพระเนตร ฝ่ายพงษา. การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.
- สำราญ มีแจ้ง. การประเมินโครงการทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : นิชินแอตเวอร์ไทท์อิงกรุ๊ป, 2544.
- สิริกร มณีรินทร์. โครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่. 18 สิงหาคม 2551.
<<http://www.mog.go.th/5typeSchool.index.html>> 2552.
- สุภาพร วิรัตน์ภรณ์. การประเมินโครงการเสมาพัฒนาชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543.
- สุภาวดี นุกุลเสาวลักษณ์. การประเมินโครงการโรงเรียนสีขาววิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สุรสิทธิ์ สิทธิอมร. การประเมินโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็กในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สุรียพร รัตโนภาส. การประเมินโครงการฝึกอบรมอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาช่างก่อสร้างตามความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษากับบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- สุวิมล ติรกานันท์. การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- เสนาะ ผดุงฉัตร. พุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, 2543.
- อารีย์ สอนวิจิตร. การประเมินโครงการอาชีวศึกษาพัฒนาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2544.
- อุษา ภูมิ. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาศึกษากับชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อุทุมพร ชื่นวิญญา. การประเมินโครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อุทุมพร จามรมาน. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- Bonnes, Colleen M. Aligning Literacy Assessment and Instruction : A Staff Development Program for Elementary Teachers. Ashland : Ashland University, 1996.
- Greenwood, Jean Edith. "Student Perceptions Regarding Classroom Environments for Learning," Electronic Doctoral Dissertations for UMass Amherst. 2002. <<http://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3056233/>> 2010.
- Kittel, Robert Stuart. "Abstinence Education : Creating Evaluation Criteria and Evaluating Curriculum (A.C.Green)," Electronic Resources. 2004. <<http://sunzi.lib.hku.hk/ER/detail/hkul/2988979>> 2010.
- Lamer, Mary. Linking Family Support and Early Childhood Programs : Issues, Experiences, Opportunities Best Project Commissioned Paper I. Chicaco : Family Resource Coalition of America, 1995. <http://www.amazon.com/Linking-Family-Support-Childhood-Programs/dp/1885429096/ref=sr_1_6?s=books&ie=UTF8&qid=1316519806&sr=1-6> September 20, 2010.
- Mathews, Lucie A. Using Poetry to Enhance Literacy in the First Grade. Ashland : Ashland University, 1995.
- Stufflebeam, Daniel L. and Anthone J. Shinkfield. Systematic Evaluation. Boston : Kluwep Nijhoff Publishing, 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1

แบบสอบถามเพื่อการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
(สำหรับผู้บริหารโรงเรียน)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
2. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดถูก ผิด ท่านสามารถตอบอย่างอิสระตามความจริง คำตอบที่จริงที่สุดจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประเมิน
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อมูลลับเฉพาะ และประมวลผลนำเสนอในภาพรวม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น
4. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมิน
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
5. การตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินให้ตอบตามความเป็นจริงหรือตามความรู้สึกของท่านโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง และกรอกข้อความลงในส่วนที่เว้นว่าง

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

นายอนุรักษ์ ณะกลม

นิสิตปริญญาโท รุ่น พ.20 สาขาการวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 25-30 ปี

() 2. 31-35 ปี

() 3. 36-40 ปี

() 4. 40-45 ปี

() 5. 46-50 ปี

() 6. 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ปริญญาตรี

() 2. ปริญญาโท

() 3. ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

() 1. ผู้บริหารสถานศึกษา () 2. รองผู้บริหารสถานศึกษา

5. ประสบการณ์ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

() 1. คำกว่า 1 - 1 ปี

() 2. 1-3 ปี

() 4-6 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ในแต่ละข้อโปรดพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติในเรื่องนั้นในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านปัจจัยนำเข้า ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ					
2	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจในการทำงานของโรงเรียน					
3	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
4	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ					
5	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนเข้าใจหลักการและปรัชญาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
6	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนนำความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ					
7	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดสถานที่เพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
8	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
9	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการหาสื่อจริยธรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
10	โรงเรียนของท่านสามารถหางบประมาณจากการระดมทุนเพิ่มเติมจากงบประมาณของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
11	ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
12	โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย					
13	จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
14	วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมตาม โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ					
15	พระสงฆ์ที่ เป็นผู้สอนให้ความรู้มีจำนวนเพียงพอ					
16	พระสงฆ์ที่ มาเป็นผู้สอนมีความสามารถและเทคนิค ในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน					
17	ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอน โดยพระสงฆ์					
18	พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่ง อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ					

ปัญหาและอุปสรรคด้านปัจจัยนำเข้า.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19	ด้านกระบวนการ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ชีตหลักการปฏิบัติตาม แนวการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ					
20	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการ สอนในโรงเรียน					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
21	บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ					
22	บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี					
23	คณะครูทำการจัดระบบการทำงาน โครงการ โรงเรียน วิถีพุทธได้อย่างเหมาะสม					
24	คณะครูร่วมกันวางแผนจัดประชุมเกี่ยวกับการ ดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธสม่ำเสมอ					
25	คณะครูติดตามการดำเนิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ อย่างต่อเนื่อง					
26	คณะครูปรับแผนงานกิจกรรมวิธีดำเนินงานให้ เหมาะสมกับ โรงเรียนวิถีพุทธ					
27	คณะครูนำผลการปฏิบัติงานเพื่อประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
28	โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
29	ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนที่บูรณาการหลักการ ไตรสิกขาเข้าสู่แผนการสอน					
30	ครูส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศการบูรณาการหลักการ วิถีพุทธเข้ากับแผนการสอน					
31	คณะครูอภิปราย แลกเปลี่ยนการสร้างแผนการสอน ที่บูรณาการหลักไตรสิกขา					
32	คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้งบประมาณ เหมาะสม					
33	คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมวิถีพุทธ โดยใช้เวลา เหมาะสมกับวัตถุประสงค์แต่ละกิจกรรม					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
34	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม					
35	โรงเรียนมีการออกแบบกิจกรรมวิถีพุทธที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักการต่าง ๆ ตามแนววิถีพุทธ					
36	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี					
37	การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ					
38	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน					
39	ครูส่วนใหญ่ทำการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยการนั่งสมาธิ					
40	ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน					
41	คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน					

ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการ.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
42	ด้านผลผลิต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น					
43	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น					
44	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น					
45	การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียน ใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น					
46	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแล ร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น					
47	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมี มารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น					
48	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่ สาธารณะ					
49	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำสมาธิมากขึ้น					
50	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5					
51	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
52	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน สนใจเข้าเรียน เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา					
53	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของ ครูในโรงเรียน					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
54	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ					
55	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น					
56	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความ เสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น					
57	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รู้จัก แบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
58	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับ ความคิดเห็นของคนอื่น					
59	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิต อาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว					
60	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล					
61	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนไม่ แสวงหาความจริง ไม่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
62	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทัน ปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วย สติปัญญา					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลผลิต.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
63	ด้านผลที่ตามมา บ้าน วัด โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการดำเนิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
64	การทะเลาะวิวาทของนักเรียนใน โรงเรียนและชุมชน ลดลง					
65	นักเรียนแสดงความอ่อนน้อมถ่อมคนต่อผู้ใหญ่					
66	ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของ นักเรียน					
67	ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็น แบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น					
68	นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม					
69	นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจความสำคัญ ของศาสนาเพิ่มขึ้น					
70	นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัด เข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น					
71	นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง					
72	นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อ การเรียนและการทำงาน					
73	นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการแก้ไขปัญหา ในการทำงาน					
74	ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการพัฒนา ทางด้านการเรียน					
75	ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
76	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถสร้างความ สามัคคีในชุมชน					
77	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถส่งเสริมให้ นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลที่ตามมา.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ฉบับที่ 2

แบบสอบถามเพื่อการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร (ครูผู้รับผิดชอบโครงการ)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
2. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดถูก ผิด ท่านสามารถตอบอย่างอิสระตามความจริง คำตอบที่จริงที่สุดจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประเมิน
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อมูลลับเฉพาะ และประมวลผลนำเสนอในภาพรวม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น
4. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมิน
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ
6. การตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินให้ตอบตามความเป็นจริงหรือตามความรู้สึกของท่านโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง และกรอกข้อความลงในส่วนที่เว้นว่าง

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นายอนุรักษ์ ณะกลม
นิสิตปริญญาโท รุ่น พ.20 สาขาการวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 20-30 ปี

() 2. 31-40 ปี

() 3. 41-50 ปี

() 4. 50-60 ปี

() 5. 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ต่ำกว่าอนุปริญญา

() 2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

() 3. ปริญญาตรี

() 4. ปริญญาโท

() 5. ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

() 1. ครูผู้รับผิดชอบโครงการ () 2. ครูในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ในแต่ละข้อโปรดพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติในเรื่องนั้นในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านปัจจัยนำเข้า ท่านผู้บริหารโรงเรียนใส่ใจในการดำเนินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
2	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตาม หลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียน วิถีพุทธ					
3	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนใส่ใจและตั้งใจในการ ทำงานของโรงเรียน					
4	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การ สนับสนุนการดำเนินงานโครงการ โรงเรียน วิถีพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ					
6	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนเข้าใจหลักการและปรัชญาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
7	ครูส่วนใหญ่มีทักษะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาวิถีพุทธ					
8	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนนำความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธมาใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ					
9	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดสถานที่เพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
10	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
11	โรงเรียนของท่านจัดสรรงบประมาณในการหาสื่อจริยธรรมเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเพียงพอ					
12	โรงเรียนของท่านสามารถหางบประมาณจากระคมทุนเพิ่มเติมจากงบประมาณของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
13	ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
14	โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธที่หลากหลาย					
16	จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
17	วัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
18	พระสงฆ์ที่ เป็นผู้สอนให้ความรู้มีจำนวนเพียงพอ					
19	ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์					
20	พระสงฆ์ที่มาเป็นผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียน					
21	พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					

ปัญหาและอุปสรรคด้านปัจจัยนำเข้า.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22	ด้านกระบวนการ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ชีวหลักการปฏิบัติตามแนว การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ					
23	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนพร้อมต่อการนำโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการ สอนในโรงเรียน					
23	บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ					
24	บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียน วิถิพุทธมีความสามารถอย่างเพียงพอ					
25	บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียน วิถิพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี					
26	คณะครูทำการจัดระบบการทำงาน โครงการ โรงเรียน วิถิพุทธ ได้อย่างเหมาะสม					
27	คณะครูร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมตาม โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ					
28	คณะครูจัดประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธสม่ำเสมอ					
29	คณะครูติดตามการดำเนิน โครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ อย่างต่อเนื่อง					
30	คณะครูปรับแผนงานกิจกรรมวิธีดำเนินงานให้ เหมาะสมกับโรงเรียนวิถิพุทธ					
31	คณะครูนำผลการปฏิบัติงานเพื่อประเมิน ปรับปรุงและ พัฒนาโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ					
32	โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
33	ครูส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศการบูรณาการหลักการวิถีพุทธเข้ากับแผนการสอน					
34	ครูส่วนใหญ่จัดทำแผนที่บูรณาการหลักการไตรสิกขาเข้าสู่แผนการสอน					
35	คณะครูอภิปราย แลกเปลี่ยนการสร้างแผนการสอนที่บูรณาการหลักไตรสิกขา					
36	คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้งบประมาณเหมาะสม					
37	คณะครูในโรงเรียนมีการออกแบบกิจกรรมวิถีพุทธที่เหมาะสมกับเวลา และความสนใจของนักเรียน					
38	คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมวิถีพุทธโดยใช้เวลาได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์แต่ละกิจกรรม					
39	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม					
40	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูมีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย					
41	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมหลักคุณธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียน					
42	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธออกแบบให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น					
43	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี					
44	การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ					
45	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
46	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดย สอดคล้องหลักพุทธธรรมให้กับนักเรียน					
47	ครูส่วนใหญ่ทำการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดย การนั่งสมาธิ					
48	ครูส่วนใหญ่ทำการเรียนการสอนโดยหลักพุทธ ธรรมเพื่อส่งเสริมต่อการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ของ นักเรียน					
49	ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับ พุทธศาสนาในการเรียนการสอน					
50	ครูในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธ ธรรมและทำการพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ					
51	การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง					
52	คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธ ธรรมให้กับนักเรียน					
53	พระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนในโรงเรียนมีเทคนิคการสอน ให้นักเรียนตั้งใจเรียนได้เป็นอย่างดี					
54	ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดย พระสงฆ์					

ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการ.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
55	ด้านผลผลิต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น					
56	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น					
57	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น					
58	การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียน ใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น					
59	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแล ร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น					
60	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมี มารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น					
61	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่ สาธารณะ					
62	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำสมาธิมากขึ้น					
63	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5					
64	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
65	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน สนใจเข้าเรียน เข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา					
66	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำสอนของ ครูในโรงเรียน					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
67	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ					
68	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น					
69	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความ เสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น					
70	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รู้จัก แบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
71	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับ ความคิดเห็นของคนอื่น					
72	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิต อาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว					
73	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล					
74	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่ แสวงหาความจริง ใฝ่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
75	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทัน ปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วย สติปัญญา					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลผลิต.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
76	ด้านผลที่ตามมา บ้าน วัด และ โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการ ดำเนิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
77	การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชน ลดลง					
78	นักเรียนแสดงความนอบน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่					
79	ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของ นักเรียน					
80	ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็น แบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น					
81	นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม					
82	นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจ ความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น					
83	นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัด เข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น					
84	นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง					
85	นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน					
86	นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการแก้ไขปัญหา ในการทำงาน					
87	ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการพัฒนา ทางด้านการเรียน					
88	ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
89	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถสร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความประณีประนอมทุกฝ่าย					
90	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลที่ตามมา.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ฉบับที่ 3

แบบสอบถามเพื่อการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร (สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
2. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดถูก ผิด ท่านสามารถตอบอย่างอิสระตามความจริง คำตอบที่จริงที่สุดจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประเมิน
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อมูลลับเฉพาะ และประมวลผลนำเสนอในภาพรวม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้นี้เท่านั้น
4. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมิน
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
7. การตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินให้ตอบตามความเป็นจริงหรือตามความรู้สึกของท่านโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง และกรอกข้อความลงในส่วนที่เว้นว่าง

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

นาxonรักษ์ ธนะกลม

นิสิตปริญญาโท รุ่น พ.20 สาขาการวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() 1 ชาย

() 2 หญิง

2. อายุ ปี

3. เรียนอยู่ชั้น.....

โรงเรียน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ในแต่ละข้อโปรดพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติในเรื่องนั้นในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านปัจจัยนำเข้า ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลัก ศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ					
2	ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
3	โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
4	พื้นที่ของโรงเรียนเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมตาม โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
5	จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
6	พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียน วิถีพุทธ					

ปัญหาและอุปสรรคด้านปัจจัยนำเข้า.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
7	ด้านกระบวนการ บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็น อย่างดี					
8	โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
9	คณะครูในโรงเรียนจัดกิจกรรมโดยใช้เวลาน้อยและ เหมาะสม					
10	การจัดกิจกรรมวิถีพุทธของคณะครูส่งเสริมหลัก คุณธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียน					
11	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือ จากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี					
12	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนทำการเตรียมความพร้อม ก่อนเรียน โดยการนั่งสมาธิ					
13	ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับ พุทธศาสนาในการเรียนการสอน					
14	การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง					
15	พระสงฆ์ที่นิมนต์มาสอนใน โรงเรียนมีเทคนิคการ สอนให้นักเรียนตั้งใจเรียนได้เป็นอย่างดี					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16	ความเหมาะสมของเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดย พระสงฆ์					

ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการ.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17	ด้านผลผลิต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น					
18	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น					
19	การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้ นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น					
20	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่ สาธารณะ					
21	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำสมาธิมากขึ้น					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
22	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
23	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน และปฏิบัติตามคำ สอนของครูในโรงเรียน					
24	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความ เสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น					
25	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รู้จัก แบ่งปันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม					
26	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับ ความคิดเห็นของคนอื่น					
27	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิต อาสา ช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว					
28	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล					
29	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนไม่ แสวงหาความจริง ไม่สร้างสรรค์พัฒนาตนเองเสมอ					
30	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทัน ปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วย สติปัญญา					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลผลิต.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
31	ด้านผลที่ตามมา การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและ ชุมชนลดลง					
32	นักเรียนแสดงความนอบน้อมถ่อมตนต่อ ผู้ใหญ่					
33	ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภค ของนักเรียน					
34	ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น					
35	นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของ สังคม					
36	นักเรียนสนใจศาสนา วัด พระสงฆ์ เข้าใจ ความสำคัญของศาสนาเพิ่มขึ้น					
37	นักเรียนใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัด เข้าวัดทำบุญเพิ่มขึ้น					
38	นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง					
39	นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน					
40	นักเรียนมีสติปัญญาในการเรียนและการแก้ไข ปัญหาในการทำงาน					
41	ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการ พัฒนาทางด้านการเรียน					
42	ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียน ลดลง					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
43	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ สร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความ ประณีประนอมทุกฝ่าย					
44	ผลของโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ อบายมุข					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลที่ตามมา.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ฉบับที่ 4

แบบสอบถามเพื่อการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร (ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และพระสงฆ์)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร
2. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้ ไม่มีคำตอบใดถูก ผิด ท่านสามารถตอบอย่างอิสระตามความจริง คำตอบที่จริงที่สุดจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประเมิน
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อมูลลับเฉพาะ และประมวลผลนำเสนอในภาพรวม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้นี้เท่านั้น
4. แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมิน
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ
8. การตอบแบบสอบถามเพื่อการประเมินให้ตอบตามความเป็นจริงหรือตามความรู้สึกของท่านโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง และกรอกข้อความลงในส่วนที่เว้นว่าง

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

นายอนุรักษ์ ฐานะกลม

นิสิตปริญญาโท รุ่น พ.20 สาขาการวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. สถานภาพ

- () 1. ผู้นำชุมชน () 2. ผู้ปกครอง () 3. พระสงฆ์.

2. อายุ

- () 1. 20-30 ปี () 2. 31-40 ปี () 3. 41-50 ปี
() 4. 50-60 ปี () 5. 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

- () 1. ต่ำกว่าอนุปริญญา () 2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
() 3. ปริญญาตรี () 4. ปริญญาโท () 5. ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

ในแต่ละข้อโปรดพิจารณาว่าโรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติในเรื่องนั้นในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านปัจจัยนำเข้า ท่านผู้บริหารโรงเรียนใส่ใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
2	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประพฤติดี ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ					
3	ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนยอมรับและให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
4	ชุมชนให้การยอมรับ บริจาคงบประมาณ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5	โรงเรียนจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
6	โรงเรียนจัดพื้นที่อย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับ จัดกิจกรรมตาม โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธที่ หลากหลาย					
7	จำนวนวัดเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					
8	พระสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ สิ่ง อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ					

ปัญหาและอุปสรรคด้านปัจจัยนำเข้า.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
9	ด้านกระบวนการ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ ชีตหลักการปฏิบัติตามแนว การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ					
10	บุคลากรเพียงพอต่อการรับผิดชอบในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	บุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี					
12	โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
13	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับวัด ได้รับความร่วมมือจากวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างดี					
14	การจัดกิจกรรมของคณะครูสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ					
15	ครูในโรงเรียนมีการประยุกต์สื่อที่ทันสมัยเกี่ยวกับพุทธศาสนาในการเรียนการสอน					
16	การจัดการเรียนการสอนใช้วัดเป็นสื่อในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเห็นสภาพจริง					
17	คณะครูนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความสามารถมาสอนพุทธธรรมให้กับนักเรียน					

ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการ.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
18	ด้านผลผลิต การจัดกิจกรรมวิถีพุทธส่งเสริมให้นักเรียนมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น					
19	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น					
20	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น					
21	การจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียน ใช้จ่ายอย่างประหยัด บริโภคสิ่งที่จำเป็น					
22	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนดูแล ร่างกายของตนเองให้สะอาดมากขึ้น					
23	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น					
24	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่ สาธารณะ					
25	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำสมาธิมากขึ้น					
26	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5					
27	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
28	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียน ทำกิจกรรมทางศาสนาสม่ำเสมอ					
29	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความ เสียสละแก่เพื่อนและบุคคลอื่น					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
30	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาช่วยเหลืองานของโรงเรียนและครอบครัว					
31	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ คิดหาเหตุผล					
32	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหาในชีวิตหรือการทำงานแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลผลิต.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
33	ด้านผลที่ตามมา บ้าน วัด และ โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการ ดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ					
34	การทะเลาะวิวาทของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชน ลดลง					
35	ผู้ปกครองสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการบริโภคของ นักเรียน					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
36	ผู้ปกครองได้นักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็น แบบอย่างที่ดีแก่คนอื่น					
37	นักเรียนรู้จักวินัย ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม					
88	นักเรียนคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น ปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง					
39	นักเรียนตั้งใจเรียน ขยันอ่านหนังสือ กระตือรือร้น ต่อการเรียนและการทำงาน					
40	ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการพัฒนา ทางการเรียน					
41	ปัญหาทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง					

ปัญหาและอุปสรรคด้านผลที่ตามมา.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

แบบสังเกตทั่วไป
โรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

โรงเรียน ศูนย์เครือข่าย

ตำบล อำเภอ จังหวัดมุกดาหาร

สังเกตเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

ชื่อผู้สังเกต.....

ตอนที่ 1 เป็นการสังเกตภาพโดยรวม หรือวิเคราะห์เอกสาร หลักฐานอื่น ๆ

ลำดับ ที่	รายการสังเกต	ผลการสังเกตทั้ง 7 โรงเรียน
1	ระบบการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์หรือปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย ธรรมนูญ หรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นในการ พัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ	
2	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือ คณะกรรมการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ	
3	มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระ	
4	มีการเตรียมความพร้อมในการ ดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ	
5	มีการจัดสภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ	
6	มีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตาม ระบบไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง	
7	ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการดำเนินงาน ตามแนววิถิพุทธ	

ลำดับ ที่	รายการสังเกต	ผลการสังเกตทั้ง 7 โรงเรียน
8	โรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ	
9	โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนากับชุมชน	
10	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์ เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียน	
11	สภาพแวดล้อม บริเวณโรงเรียนสะอาด เป็นระเบียบ มีความปลอดภัย และรู้สึกผ่อนคลาย สบายกาย สบายใจ	
12	ห้องเรียนมีการจัดสัญลักษณ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้อย่างเหมาะสม	
13	มีอาคารสถานที่ ที่สะอาดเป็นระเบียบ	
14	มีห้องประชุม หรือ ห้องจริยธรรม เพื่อใช้ในการอบรมคุณธรรม จริยธรรม	
15	มีห้องสมุดพระพุทธศาสนา	
16	ในห้องเรียนมีพระพุทธรูปหรือรูปพระพุทธรูป	
17	โรงเรียนไม่มีภาพลามก การโฆษณาขายสิ่งมั่วเมาต่าง ๆ	
18	บริเวณโรงเรียนมีการติดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	
19	โรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับโรงเรียนวิสุทธิพุทธ	
20	บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนไม่มีร้านขายสุรา หรือสิ่งเสพติด	

ลำดับ ที่	รายการสังเกต	ผลการสังเกตทั้ง 7 โรงเรียน
21	ด้านการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน โรงเรียนจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการพุทธธรรมหรือไตรสิกขาในกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน	
22	โรงเรียนมีการนำหลักธรรม มาใช้ในการจัดการเรียนสอนที่มุ่งพัฒนาตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน	
23	นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทางศาสนาในการศึกษาค้นคว้างานที่ครอบคลุมหมาย	
24	นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนา	
25	ครูให้นักเรียนฝึกสมาธิก่อนการเรียนภาคเช้า หรือคาบบ่าย	
26	โรงเรียนมีการนิมนต์พระสงฆ์เพื่อสอนนักเรียน	
27	โรงเรียนมีการใช้สื่อทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอน	
28	ด้าน พัฒนา กาย ศีล จิต และปัญญา (ภาวนา 4) นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกระเบียบและเรียบร้อย	
29	มีการเดินแถวมาโรงเรียนและกลับบ้าน	
30	นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่	
31	นักเรียนรับประทานอาหารอย่างคุ้มค่า	
32	นักเรียนขี้นัยเข้มแข็งใสและพูดจาไพเราะ	
33	นักเรียนมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน	

ลำดับ ที่	รายการสังเกต	ผลการสังเกตทั้ง 7 โรงเรียน
34	นักเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยใช้หลัก ของศีล	
35	มีการสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้าเรียนและก่อนเลิก เรียน	
36	นักเรียนมีสมาธิในการเรียน	
37	นักเรียนทำความเคารพต่อสิ่งที่เป็นตัวแทนของ ศาสนาเมื่อเดินผ่าน	

ตอนที่ 2 ข้อสังเกตที่ค้นพบ ที่เด่นหรือชัดเจน

ฉบับที่ 1

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

โรงเรียน

ตำบล อำเภอ จังหวัดมุกดาหาร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สัมภาษณ์ ผู้บริหาร โรงเรียน

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 อายุ.....พ.ศ.....

1.4 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

1.5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

2.1 โรงเรียนของท่านเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธเมื่อใดและอย่างไร.....

.....

2.2 โรงเรียนของท่านเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานตามโครงการ
โรงเรียนวิถิพุทธอย่างไร.....

.....

2.3 โรงเรียนของท่านวางแผนในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถิ
พุทธอย่างไร.....

.....

2.4 ก่อนดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธท่านมีการศึกษาดูงาน หรือเข้ารับการอบรมหรือไม่อย่างไร.....

.....

2.5 บุคลากรในโรงเรียนของท่านให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธหรือไม่อย่างไร.....

.....

2.6 บุคลากรในโรงเรียนของท่านมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานตามโครงการนี้หรือไม่.....

.....

2.7 ในการดำเนินโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ ตลอดปีการศึกษา 2551 ท่านคิดว่า โรงเรียนของท่านได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการนี้หรือไม่ อย่างไร.....

.....

2.8 โรงเรียนของท่านได้เข้ากิจกรรมการแข่งขัน โรงเรียนวิถิพุทธหรือได้รับการประเมินหรือไม่.....

.....

2.9 โรงเรียนของท่านประสบปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธหรือไม่ อย่างไร.....

.....

.....

2.10 ท่านคิดว่าจากการดำเนินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธสามารถส่งเสริม ปฏักฝัง
คุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนของท่านได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.11 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 2

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

โรงเรียน
ตำบล อำเภอ จังหวัดมุกดาหาร
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สัมภาษณ์ ครูผู้รับผิดชอบ

1.ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 อายุ.....พ.ศ.....
- 1.4 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....
- 1.5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

2.แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

2.1 ท่านได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีและนำมาใช้ในการดำเนิน
โครงการ อย่างไร.....
.....
.....

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้นโยบายในการ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานตาม
โครงการนี้ อย่างไร.....
.....
.....

โรงเรียนของท่านมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถี
พุทธหรือไม่อย่างไร.....
.....
.....

2.3 ท่านได้รับความร่วมมือจากเพื่อนครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่อย่างไร.....

.....

.....

.....

2.5 ท่านมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.6 โรงเรียนของท่านได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
อย่างไร.....

.....

.....

2.7 จากการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนักเรียนในโรงเรียนของท่านมี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับสถานศึกษากำหนดหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.8 โรงเรียนของท่าน หรือท่าน ประสบปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานตาม
โครงการโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่อย่างไร.....

.....

.....

2.9 ข้อคิดเห็นอื่นๆ.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 3

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

โรงเรียน

ตำบล อำเภอ จังหวัดมุกดาหาร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และผู้ปกครองนักเรียน

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.2 ตำแหน่ง.....

1.3 อายุ..... เพศ.....

1.4 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

1.5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ จังหวัดมุกดาหาร

2.1 โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนให้ทราบหรือไม่อย่างไร เกี่ยวกับการ
ดำเนินการตามโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ..........
.....
.....

2.2 ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....2.3 จากการดำเนินการตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธท่านคิดว่า ชุมชนของท่าน
ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้หรือไม่อย่างไร..........
.....
.....

2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ในชุมชนของท่านมีนักเรียนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ของมีเงินมา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 ในวันสำคัญทางศาสนา หรือของชุมชน นักเรียนเข้าไปร่วมงานหรือช่วยงาน หรือร่วมกิจกรรมทางศาสนาและงานสำคัญต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 ปัจจุบันนี้ ท่านคิดว่าโรงเรียนควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

2.8 ท่านคิดว่าเมื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.637	27	.864	53	.578
2	.547	28	.589	54	.523
3	.717	29	.542	55	.805
4	.865	30	.942	56	.864
5	.712	31	.652	57	.589
6	.543	32	.547	58	.542
7	.717	33	.865	59	.456
8	.712	34	.500	60	.717
9	.568	35	.857	61	.678
10	.649	36	.972	62	.562
11	.864	37	.587	63	.523
12	.562	38	.533	64	.972
13	.857	39	.578	65	.824
14	.972	40	.864	66	.972
15	.456	41	.778	67	.586
16	.717	42	.855	68	.578
17	.678	43	.589	69	.623
18	.562	44	.456	70	.805
19	.972	45	.717	71	.867
20	.658	46	.678	72	.589
21	.824	47	.562	73	.542
22	.972	48	.972	74	.823
23	.562	49	.568	75	.805
24	.578	50	.824	76	.864
25	.523	51	.972	77	.824
26	.805	52	.864		

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (R_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้รับผิดชอบโครงการ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.334	29	.615	57	.569
2	.459	30	.574	58	.632
3	.483	31	.607	59	.630
4	.694	32	.697	60	.470
5	.580	33	.525	61	.575
6	.703	34	.533	62	.382
7	.398	35	.377	63	.516
8	.511	36	.358	64	.370
9	.469	37	.388	65	.594
10	.605	38	.654	66	.677
11	.354	39	.645	67	.658
12	.251	40	.632	68	.572
13	.322	41	.822	69	.527
14	.521	42	.696	70	.651
15	.575	43	.754	71	.841
16	.541	44	.634	72	.841
17	.784	45	.431	73	.879
18	.615	46	.733	74	.819
19	.658	47	.558	75	.763
20	.578	48	.580	76	.601
21	.620	49	.564	77	.502
22	.533	50	.564	78	.448
23	.585	51	.699	79	.596
24	.691	52	.791	80	.416
25	.523	53	.805	81	.357
26	.422	54	.670	82	.516

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
27	.608	55	.625	83	.605
28	.816	56	.647	84	.752
85	.758	87	.407	89	.394
86	.795	88	.758	90	.583

ค่าความเชื่อทั้งหมด .97

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของ
แบบสอบถามเพื่อการประเมินฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.591	19	.639	37	.542
2	.732	20	.619	38	.498
3	.627	21	.497	39	.669
4	.395	22	.608	40	.663
5	.572	23	.590	41	.678
6	.574	24	.620	42	.464
7	.561	25	.490	43	.631
8	.660	26	.474	44	.472
9	.511	27	.593		
10	.579	28	.659		
11	.509	29	.572		
12	.500	30	.500		
13	.687	31	.434		
14	.334	32	.560		
15	.553	33	.563		
16	.461	34	.578		
17	.534	35	.606		
18	.632	36	.609		

ค่าความเชื่อมั่นทั้งหมด .95

ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (R_{xy}) ที่เข้าเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
เพื่อการประเมินฉบับที่ 4 สำหรับผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.546	18	.574	35	.660
2	.573	19	.657	36	.826
3	.540	20	.828	37	.794
4	.725	21	.708	38	.649
5	.739	22	.766	39	.793
6	.714	23	.707	40	.816
7	.644	24	.599	41	.638
8	.854	25	.721		
9	.712	26	.833		
10	.810	27	.694		
11	.733	28	.828		
12	.740	29	.719		
13	.847	30	.751		
14	.817	31	.831		
15	.803	32	.853		
16	.776	33	.882		
17	.752	34	.791		

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 0-4374-3142

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว.๖๖1

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกูร

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรณ์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 0-4374-3142

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว. ๕๖1

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.นารีนันท์ รักวิจิตรกุล

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์สมนึก ภักทิษณ์ เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์ธนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว. 571

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

18 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์สุภากรณ์ กลยารัตน์

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์สุศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศบ 0530.5(2)/ว ๕71

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

18 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ไพเราะ วุฒิเจริญ

ด้วย นายอนุรักษ์ ธนะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์สมนึก กัททิตยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัศนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ๑-๗44

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลำพอก

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภักทิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/จ. 749

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนคอนทาล

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาค้นคว้าหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ จ. 444

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหวดทราย

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก กัทฑิชนัน เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศร 0530.5(2)/ ๑-๗๔๔

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาโปลน้อย

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภักทิษณี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชอัฐท ศิริสุทธี)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ จ. ๓๔๔

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแวงวิทยาคม

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชอุทธ ศิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/จ. 744

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลมุกดาหาร

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชอุฑ ศิริรุท)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ จ. ๗44

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเวา

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ นายอนุรักษ์ ณะกลม เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริรัตน)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศร 0530.5(2)/ จ.747

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนโพนทราย

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมิน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ภัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นายอนุรักษ์ ณะกลม ทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะทดลองเครื่องมือในวันที่ 28 มกราคม 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชชุต สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศร 0530.5(2)/ จ. ๗4๖

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคำอาฮวน

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก กัททิยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นายอนุรักษ์ ณะกลม ทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะทดลองเครื่องมือในวันที่ 28 มกราคม 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ จ. 444

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 มกราคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาค่าน้อยวิทยา

ด้วย นายอนุรักษ์ ณะกลม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี รองศาสตราจารย์ สมนึก ถักทวยธนี เป็นประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ เป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้นายอนุรักษ์ ณะกลม ทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้จะทดลองเครื่องมือในวันที่ 28 มกราคม 2552 เป็นต้นไป เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4374-3142 โทรสาร 0-4372-1764

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายอนุรักษ์ ณะกลม
วันเกิด	วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 238 ถนนสำราญชายโขงเหนือ ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการแรงงาน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร ศาลากลางจังหวัด ถนนวิจิตรการ อำเภอเมือง ตำบลมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
พ.ศ. 2547	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศส.บ.) วิชาเอกการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2554	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม